

บทที่ 3

ความเป็นมาและความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัศรกับเวลา

3.1 ความเป็นมาของสุเราะฮ์อัลอัศร

สุเราะฮ์อัลอัศรมี 3 โองการ ประกอบด้วย 14 พยางค์ และ 68 อักษร (al-Khāzin, 1979-1399: 7/286) เป็นลำดับที่ 103 จากสุเราะฮ์ทั้งหมด 114 สุเราะฮ์ตามรูปแบบเรียบเรียงโดยทั่วไป และ 13 ตามลำดับการประทานจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แก่ศาสนทูตมุฮัมมัด ณ นครมักกะฮ์ (al-Suyūṭī, 2008-1429: 64) ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อ ความสำคัญ ความประเสริฐ สาเหตุการประทาน และหลักการใช้ภาษา จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 การตั้งชื่อสุเราะฮ์อัลอัศร

อัลอัศรเป็นชื่อสุเราะฮ์ที่ถูกเรียกในคัมภีร์อัลกุรอานและหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานเล่มใหญ่ๆ ที่สำคัญในโลกมุสลิม และมีบันทึกในคัมภีร์อัลกุรอานฉบับลายอักษรเมื่องกุฟะฮ์ ประเทศอิรัก หรือเรียกว่า “คัมภีร์อัลกุรอานฉบับกุยรวานียะฮ์” ในศตวรรษที่ 5 ตามปฏิทินจันทรคติ ส่วนหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานบางเล่ม เรียกชื่อสุเราะฮ์นี้ด้วยการเพิ่มอักษรวาวข้างหน้าว่า “วัลอัศร” และเป็นสุเราะฮ์ประเภท “มักกียะฮ์” คือ ถูกประทานลงมา ณ นครมักกะฮ์ ตามทัศนะส่วนมากของบรรดาปราชญ์อรรถาธิบายอัลกุรอาน ยกเว้นท่านเกาะตาอะฮ์⁹³ ท่านมูญาฮิด⁹⁴ และท่านมะกอติล⁹⁵ กล่าวว่า สุเราะฮ์นี้เป็นสุเราะฮ์ประเภท “มะดะนียะฮ์” คือ ถูกประทานลงมา ณ นครมะดีนะฮ์ ซึ่งถูกประทานลงมาหลังจากสุเราะฮ์อัลอินชิรอฮ์และก่อนจากสุเราะฮ์อัลอาติยาต และหนึ่งใน 3 สุเราะฮ์ที่มี 3 โองการคืออัลเกาะวีซร์และอัลนัจร ('Ibn 'Āthūr, 2000-1420: 30/463)⁹⁶

อะบูฮัยยาน⁹⁷ ('Abū Ḥayyān, n.d.: 11/19) ได้อธิบายเพื่อป้องกันนัยเหตุผลในการตั้งชื่อสุเราะฮ์ดังกล่าวในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่านว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยเวลาเนื่องจากรูปแบบและประเภทของความอัศจรรย์และความน่าประหลาดใจที่ผ่านมา

⁹³ คือ เกาะตาอะฮ์ บิน ตะอามะฮ์ อัศสะคูสัย หรือขนานนามว่า อะบูลคือฎุฏ็อบ เกิดในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 61 ตาบีอินสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และเสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 118.

⁹⁴ คือ มูญาฮิด บิน ญับร หรือขนานนามว่า ญับร เกิดในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 21 ตาบีอินสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และเสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 104.

⁹⁵ คือ มะกอติล บิน สุลัยมาน บิน บะซ็ร อัลอัซดี อัลบัลคีย์ หรือขนานนามว่า อะบูลหะสัน ตะบิอิตาบีอินสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และเสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 150.

⁹⁶ จากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่าน ชื่อ อัตตะหะรีร์ วัตตันวีร คือ มุหัมมัด อัจญูอฮ์ บิน มุหัมมัด บิน มุหัมมัด อัจญูอฮ์ บิน อาซุร อัตตุณีสีย์ หรือขนานนามว่า อิบนูอาซุร เกิดในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 1296 เป็นอุละมาอ์เคาะลัฟยุคหลังปลายสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และเสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 1393.

⁹⁷ คือ มุหัมมัด บิน ยูสุฟ บิน อะลีย์ บิน ยูสุฟ บิน หัยยาน หรือขนานนามว่า อะบูฮัยยาน เกิดในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 654 เป็นอุละมาอ์เคาะลัฟยุคต้นสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ อัชชะรียะฮ์ และเสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 745.

ตามช่วงเวลาต่างๆ” เป็นการบ่งชี้ถึงข้อพิสูจน์ต่างๆ เกี่ยวกับเวลาในแต่ละเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้น ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรู้ดีถึงวิทย์ปัญญาเหตุการณ์เหล่านั้น ดังคำกล่าวของท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับเวลา เพราะในแต่ละช่วงเวลามนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง สภาวะภาพและสถานภาพ จากร่ำรวยเปลี่ยนเป็นยากจน จากใหญ่กลายเป็นเล็ก จากมีเกียรติ กลายเป็นไร้เกียรติ จากสุขภาพที่ดีเปลี่ยนเป็นความเจ็บป่วย เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงอำนาจของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริง” (Muhammad Sa‘īd bin ‘Umar, 1391: 4/298)⁹⁸

จากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน Pimpinnan al-Rahmān ระบุว่า “เหตุผลจากการตั้งชื่อสุเราะฮ์นี้ว่า “อัลอัสร” เพราะเริ่มแรกสุเราะฮ์นี้พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับเวลา นั่นคือคำว่า “อัลอัสร” แท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุน” (‘Abdullah bin Muḥamad dan Sejabat, 2000-1420: 1430)

ดังนั้นการตั้งชื่อสุเราะฮ์นี้ว่า “อัลอัสร” เนื่องจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ต้องการจำแนกให้เห็นถึง “เวลา” อาจหมายถึงทุกช่วงเวลาหรือส่วนหนึ่งของเวลา เพื่อพิสูจน์และเน้นหนักถึงความขาดทุนของมนุษย์ หากไม่ดำเนินชีวิตและบริหารเวลาไปตามแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ กล่าวคือ ยืนหยัดด้วยศรัทธา ประกอบกิจการงานที่ดี ตักเตือนด้วยสัจธรรม และด้วยความอดทน

3.1.2 ความสำคัญของสุเราะฮ์อัลอัสร

สิ่งที่ประจักษ์ชัดที่บ่งบอกถึงความสำคัญของสุเราะฮ์อัลอัสร คือ การสาบานที่ปรากฏเมื่อเริ่มต้นสุเราะฮ์ เป็นการชี้ชัดว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ความสำคัญกับมิติต่างๆ ของเวลาและให้มนุษย์มีความรู้สึกใคร่ครวญถึงวิถีชีวิตที่ขาดทุน เว้นแต่ผู้ที่มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือผู้ที่มีความศรัทธา ประกอบกิจการงานที่ดี ตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยความอดทน อัลบะฆะเวีย⁹⁹ (al-Baghawīy, 1997-1417: 8/525) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสุเราะฮ์นี้ในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่านว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยเวลา เพราะมีอุทาหรณ์ในช่วงเวลาต่างๆ สำหรับผู้ที่ใคร่ครวญ”

ฟัครุดดีน อรรรอซีย (Fakhr al-Dīn al-Rāziy, 1992-1412: 32/622-623) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของละหมาดอัลอัสรตามที่คณะที่อธิบายนัยความหมายคำว่า (الْعَصْر) คือ ละหมาดอัลอัสร ซึ่งได้มีรายงานว่า “แท้จริงมีผู้หญิงคนหนึ่งได้กรีดร้องอยู่บริเวณเมืองมะดีนะฮ์ว่า โปรดบอกศาสนทูต ﷺ ให้ฉันหน่อย แล้วศาสนทูต ﷺ ก็เห็นนางแล้วถามว่า เกิดอะไรขึ้น นางพูดว่า โอ้อาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ﷺ สามิได้ลักลอบแอบซ่อนแก่ฉันแล้วได้ผิดประเวณี จากนั้นได้พาเด็กทารกผิดประเวณีมาให้ฉัน ฉันจึงโยนลงถึงขยะจนเด็กนั้นตาย จากนั้นฉันได้ขายถึงขยะนั้นไป ฉันต้องสารภาพผิดหรือไม่? ศาสนทูต ﷺ ตอบว่า การผิดประเวณีต้องรับโทษขว้างจนตาย การฆ่าเด็กผลตอบแทนคืออนรกะฮ์อันนัม การขายถึงขยะ(เพื่อกลบเกลื่อนความผิด)ถือเป็นความผิดใหญ่ แต่ฉันมั่นใจว่าเธอละทิ้งละหมาดอัลอัสร”

⁹⁸ จากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานชื่อว่านูรออฺลีฮฺซาน.

⁹⁹ คือ อัลหุสัยน บิน มัสอูด บิน มุหัมมัด อัลฟรรอฮ มะหฺยีย อัลสุนนะฮฺ หรือชานานนามว่า อะบูมุหัมมัด อัลบะฆะเวีย เกิดในปี ฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 433 เป็นนักวินิจฉัยและอุละมาอ์ที่เลื่องชื่อ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 516.

จากคำอธิบายข้างต้นบ่งชี้ให้รู้ว่านัยอธิบายบางทัศนะที่ให้ความหมายคำว่า (العصر) คือการละหมาดอัลอัสร์ ถือเป็นอีกมิติหนึ่งทางด้านภาษาที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเข้มงวดและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุเราะฮ์อัลอัสร์

ตั้งศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการละหมาดอัลอัสร์ว่า
 ((مَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَكَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَوَلَدَهُ))

(أخرجه النسائي، د.ت.: 482)

ความว่า “บุคคลใดที่พลาดละหมาดอัลอัสร์ เท่ากับว่าแท้จริงความบกพร่อง¹⁰⁰ได้ประสบกับครอบครัวและลูกของเขา”

(บันทึกโดย al-Nasā'iy, n.d.: 482)¹⁰¹

เพราะการถอนตัวมุ่งสู่การละหมาดอัลอัสร์มีความยากลำบาก เนื่องจากผู้คนต่างเพลิดเพลีนเพื่อการค้าขาย คิดบัญชีในช่วงท้ายของกลางวัน และยุ่งอยู่กับการจัดการครอบครัว (‘Abu Ḥayyān, n.d.: 11/19)

อัลคอซิม (al-Khāzin, 1979-1399: 7/286) ได้กล่าวถึงความสำคัญอีกว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยเวลาเพราะมีอุทาหรณ์และความน่าประหลาดใจในช่วงเวลาต่างๆ สำหรับผู้ที่ใคร่ครวญ” มีรายงานจากท่านอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ท่านศาสนทูต ﷺ กล่าวไว้ว่า

((لَا تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الدَّهْرُ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 6003)

ความว่า “ท่านอย่าได้บริภาษ¹⁰²กาลเวลา เพราะแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ คือกาลเวลา”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 6003)

อันนะวะวี (al-Nawawīy, n.d.: 7/416) ได้อธิบายว่า: “บรรดาปราชญ์มุสลิมกล่าวว่า เป็นสำนวนอุปมาอุปไมย (مجاز) กล่าวคือ ท่านอย่าได้บริภาษกาลเวลา หมายถึง ท่านอย่าได้บริภาษผู้ทรงบันดาลเคราะห์ร้ายอันตรายต่างๆ เนื่องจากการบริภาษของพวกท่านคือการบริภาษต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เพราะพระองค์คือผู้ทรงบันดาลเคราะห์ร้ายอันตรายเหล่านั้น และสาเหตุของสำนวนสืบเนื่องจากชนชาวอาหรับยุคก่อน พวกเขาจะบริภาษกาลเวลาในขณะที่ประสบอันตรายเคราะห์ร้าย เคราะห์กรรม และความทุกข์ยาก เนื่องจากความตาย อ่อนแอด้วยความชรา ทรัพย์สินเสียหาย หรืออื่นๆ พวกเขาจะอุทานว่า “โอ้ความล้มเหลวของเวลา” และหรือคำอุทานอื่นๆ ที่ให้นัยความหมายบริภาษกาลเวลา” และสำนวนอุปมาอุปไมย (مجاز) ในที่นี้คือ อุปมาอุปไมยการเปรียบเทียบ

¹⁰⁰ คือขาดความจำเริญและความผาสุก.

¹⁰¹ อัลบานีย์ หุก่มหะดีษนี้ว่าเศาะฮีห.

¹⁰² หมายถึง การตำหนิ ตำว่า กล่าวให้ร้าย หรือทำให้เสียชื่อเสียง.

ทางปัญญา (مجازالعقلي) อะบูลฟัยฎ์ อัลฟาตานีย์¹⁰³ ('Abū al-Faīd al-Fādānīy, n.d.: 131-132) ได้
นิยามในหนังสือวิทยาศาสตร์ Husn al- Siyāghat ของท่านว่า “หมายถึง การพาดพิงกริยาหรือคำที่ให้นัย
ความหมายกริยาไปยังนัยความหมายอื่นจากสำนวนที่ชัดเจนเนื่องจากมีความสัมพันธ์อื่นที่
เหมาะสมกว่า”

จากหะดีษและคำอธิบายข้างต้นบ่งชี้ให้รู้ว่า การห้ามของศาสนทูต ﷺ ในเรื่องของการ
การบริภาษต่อกาลเวลานั้นมีความสัมพันธ์กับผู้ทรงบันดาลเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา นั่นคือ
พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแต่ละช่วงเวลา ไม่ว่าจะดีหรือร้าย สุขหรือ
ทุกข์ มีความง่ายตายหรือยากลำบาก ล้วนแล้วเป็นอุทาหรณ์ทางความคิดได้ใคร่ครวญพิจารณาถึง
เหตุการณ์เหล่านั้น และรู้ซึ่งถึงเดชานุภาพแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เปรียบดังคลื่นทะเลบางๆ กระแส
ลมแผ่วเบา อากาศปลอดโปร่งกับท้องฟ้าที่แจ่มใส หรือคลื่นทะเลโหมกระหน่ำ กระแสลมแรงกล้า
และอากาศมืดฟ้ามัวฝน การสร้างแรงศรัทธา ประกอบกิจการงานที่ดี ตักเตือนกันด้วยสัจธรรม และ
ตักเตือนกันด้วยความอดทน เปรียบดังการประคับประคองลำนาวาแห่งชีวิตต้องฝ่าฟันอุปสรรคและ
มรสุม เพื่อความปลอดภัย สร้างความสำเร็จ และประกันความมั่นคงให้แก่ชีวิต ถือเป็นมิติหนึ่งทาง
ความคิดที่สร้างความเป็นเลิศให้แก่มนุษย์ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของเวลา

อิบน์ อาซุร ('Ibn 'Athūr, 2000-1420: 30/463) ได้อธิบายความสำคัญและ
เหตุผลของสุเราะฮฺว่า: “เป็นสุเราะฮฺที่ยืนยันถึงความขาดทุนอย่างยิ่งต่อบรรดาผู้ตั้งภาคีและผู้ที่ไม่ศรัทธา
ต่ออานิสลามหลังจากที่มีการเผยแผ่มายังพวกเขา และเช่นเดียวกันบรรดาผู้ที่เลียนแบบพฤติกรรม
เสื่อมเสียที่สร้างภัยอันตรายให้เกิดขึ้นแก่ประชาคมมุสลิม และมีการยืนยันความปลอดภัยและ
ความสำเร็จของบรรดาผู้ศรัทธาที่กระทำความดีทั้งหลายและจากพวกเขาผู้ที่เชิญชวนไปสู่สัจธรรม”

อัลคอซิม¹⁰⁴ (al-Khāzin. 1979-1399: 7/286) อธิบายอีกว่า: “เหตุผลที่พระองค์
อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับกาลเวลา เพื่อเป็นข้อตักเตือนถึงเกียรติแห่งเวลา และพระองค์คือผู้ให้
ผลลัพธ์ในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากผู้ประสพเคราะห์ร้ายหรือเคราะห์กรรมซึ่งมันคือลิขิตการณ
และเดชานุภาพแห่งพระองค์”

คณะกรรมการธิการจากปราชญ์อัลอัซฮัร¹⁰⁵ ได้สรุปสาระสำคัญของสุเราะฮฺอัลอัซฮัรไว้ 3
ประการในหนังสือ al-Muntakhab (Lajnat min 'Ulamā'a al-'Azhar, n.d.: 3/101) ว่า: “1) พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับกาลเวลา เพราะมีความน่าประหลาดใจและสิ่งที่เป็นอุทาหรณ์
อันร้ายลับมากมายถูกซ่อนเร้นไว้ในแต่ละช่วงเวลา 2) แท้จริงมนุษย์ทุกคนอยู่ในบริบทต่างๆ ของความ
ขาดทุน เพราะกิเลสแรงปรารถนาและอารมณ์ตัณหาได้ครอบงำเหนือพวกเขา 3) เว้นแต่ผู้ที่ศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ประกอบกิจการงานที่ดี ยินหยัดบนการสวามิภักดิ์ ตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยการดำรง

¹⁰³ คือ อิลมุดดิน มุหัมมัด ยาซีน บิน มุหัมมัด อีซา หรือชานานนามว่า อะบูลฟัยฎ์ อัลฟาตานีย์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1335 เป็นอุ
ละมาฮ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัชชาฟีอี้อ์ อัลอัซฮารี เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1410.

¹⁰⁴ คือ อะลี บิน มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม อัลบัฆดาดี หรือชานานนามว่า อะลาอุদ্ดีน อัลคอซิม เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 678 เป็นอุ
ละมาฮ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัชชาฟีอี้อ์ อัลอัซฮารี เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 741.

¹⁰⁵ เริ่มก่อตั้งสภากรรมการธิการปราชญ์อัลอัซฮัรในปีคริสตศักราช 1991 ผู้ริเริ่มคือ ซัยด์ สะลิม อัลบัชรี โดยมีเป้าหมายเพื่อรู้ถึงวิธีการ
วินิจฉัยบทบัญญัติจากหลักฐานต่างๆ.

มั่นในสัจธรรม ทั้งทางด้านการยึดมั่นศรัทธา คำพูดและการปฏิบัติ และตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยความอดทนแก่ผู้ที่ปกป้องศาสนาเหนือศัตรูที่คอยต่อต้านและสร้างความลำบากใจ ดังนั้นกลุ่มชนเหล่านี้คือผู้ที่ปลอดภัยจากความขาดทุน ประสบความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า”

อัลบะกออีย์¹⁰⁶ (al-Baqā'īy, n.d.: 10/3) กล่าวถึงความสำคัญของเวลาในหนังสือ อรรถาธิบายอัลกุรอาน Nazam al-Durur fi Tanāsab al-'Aāyāt wa al-Suwar เช่นกันว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเพื่อเป็นการบ่งชี้ถึงสภาพมนุษย์ส่วนมากเกิดความเสียหาย และเป็นการเน้นหนักให้เห็นจริงด้วยการสาบานและอักษรสาบานคืออักษร “วา” จากการอ้างอิงในตัวคำพูดหรือสภาพการณ์”

จากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน Fi Zilāl al-Qurān สัยยิด กุฎบ (Sayyid Quṭb, 1994-1415: 6/3964) อธิบายว่า: “ในซูเราะฮ์อัลศุรที่มีเพียงสามโองการได้ว่าตามโนภาพแนวทางอันสมบูรณ์แบบสำหรับวิถีชีวิตของมนุษย์ตามเจตนารมณ์ของอิสลาม และประจักษ์ให้เห็นถึงเครื่องหมายแห่งภาพลักษณ์ของความศรัทธาด้วยแก่นแท้ของมั่นที่มีความสำคัญซึ่งครอบคลุมความกระจำและความละเอียดไว อันแท้จริง ซูเราะฮ์นี้ได้วางอยู่บนรัฐธรรมนูญอิสลามทั้งหมดในสำนวนคำที่กะทัดรัด และทรงคุณลักษณะประชาชาติอิสลาม ทั้งแก่นแท้และปลีกย่อยต่างๆ ที่ประกอบอยู่ในโองการที่สามของซูเราะฮ์ และนี่คือความดีเลิศที่ไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แต่เพียงผู้เดียว”

ฎ็อนฎอวีย์¹⁰⁷ (Ṭantāwīy, n.d.: 1/4562) ได้กล่าวในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่าน al-Wasīṭ ถึงนัยความหมายที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของ “เวลา” ที่ปรากฏขึ้นว่า: “เป็นอุทาหรณ์ที่บ่งชี้อย่างชัดเจนถึงความเกรียงไกรแห่งเดชานุภาพของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ที่มนุษย์ได้ประจักษ์แก่สายตาและรับรู้เหตุการณ์เหล่านั้นได้จากผู้อื่น พวกเขาได้เห็นกันแล้วว่าที่ร่ำรวยกลายเป็นคนยากจน แข็งแรงกลายเป็นอ่อนแอ สุขใจแล้วกลายเป็นความโศกเศร้า ขอพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ โปรดประทานเมตตาแก่กวีร้อยเรียงที่ว่า

أَشَابَ الصَّغِيرُ وَأَفْتَى الْكَبِيرُ
كَرَّ الْعَدَاةُ وَمَرَّ الْعَشِي

มีใจความว่า “ผู้เยาว์เป็นหนุ่มและผู้ใหญ่ได้ดับสิ้น ยามเช้าเวียนมาและค่ำคืนได้ผ่านไป”

อัศศอบูนีย์ (al-Sābūnīy, n.d.: 3/600) ได้กล่าวว่า: “เวลาคือสิ่งที่สิ้นสุดไปพร้อมกับอายุของมนุษย์ มันมีเรื่องราวต่างๆ ของความน่าประหลาดใจ เป็นอุทาหรณ์ที่บ่งชี้ถึงเดชานุภาพและวิทย์ปัญญาของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งประเภทของความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งขาดทุนและกำไร เว้นแต่ผู้ที่มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ ความศรัทธา ประกอบกิจการงานที่ดี ตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยสัจธรรม และยืนหยัดด้วยความอดทน ทั้ง 4 ประการนี้ คือรากฐานแห่งความล้ำค่าที่ก่อให้เกิดคุณค่าอันมากมาย และเป็นรากฐานของศาสนาที่มั่นคงสำหรับมนุษย์”

¹⁰⁶ คือ อิบรอฮีม บิน อุมร์ บิน หะสัน อรรีบาฏ บิน อะลีย บิน อะบีบักร์ หรือขนานนามว่า อัลบะกออีย์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 809 เป็นอุละมาอ์ร่วมสมัยที่เลื่องชื่อในการประพันธ์หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน หนึ่งในบรรดาอาจารย์ท่านคือ ชัยค้อิบนุหะญูร์ อัลอัศเกาะลานีย์ และท่านเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 885.

¹⁰⁷ คือ มุหัมมัด สัยยิด อะฎ็ยะษ ฎ็อนฎอวีย์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1346 เป็นอุละมาอ์มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัซซาฟีอีย์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1431.

จากทัศนะของบรรดาปราชญ์และแนวทางการอธิบายที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเวลาในหลายๆ มิติของชีวิตมนุษย์ การสาบานจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ด้วย “กาลเวลา” ยิ่งกระตุ้นให้เกิดการใคร่ครวญวิถีชีวิตแต่ละบุคคล ทั้งทางด้านจิตวิญญาณ การปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกันกับสังคมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในมิติต่างๆ ซึ่งหากได้นำคุณสมบัติตามแนวทางที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสไว้ 4 ประการ เน้นอนการดำเนินชีวิตจะประสบความสำเร็จ ไม่ขาดทุน สร้างผลกำไรแก่ชีวิตทั้งโลกนี้และได้รับผลตอบแทนอันมากมายในโลกหน้า

3.1.3 ความประเสริฐของสุเราะฮ์อัลอัศร

ความประเสริฐของสุเราะฮ์อัลอัศร ซึ่งมีกล่าวไว้ในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน al-Dur al-Manthūr (n.d.: 10/346) ว่า “จากท่านอะบิมะดีนะฮ์ อัลดารีมี¹⁰⁸ رضي الله عنه กล่าวว่า

((كَانَ الرَّجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَقَيَّأَ لَمْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَقْرَأَ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخِرِ وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ثُمَّ يُسَلَّمُ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخِرِ))

(أخرجه الطبراني، 1415: 5124)

ความว่า “ขณะที่ผู้ชายสองคนจากเศาะหาบะฮ์ของศาสนทูต ﷺ ได้พบเจอกันจะไม่แยกจากกัน จนกระทั่งบุคคลทั้งสองนั้นต่างได้อ่านสุเราะฮ์ “อัลอัศร” ให้แก่กัน หลังจากนั้นเขาทั้งสองก็ให้สลามแก่กัน”

(บันทึกโดย al-Ṭabrānī, 1415: 5124)¹⁰⁹

จากหะดีษดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สุเราะฮ์อัลอัศรมีความประเสริฐยิ่ง เพราะเหล่าอัศรสาวกจะนำมากล่าวอำลาระหว่างกันเพื่อเป็นการแสดงออกถึงพลังศรัทธา วิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอันประกอบไปด้วยการอ่านอัลกุรอานที่มีผลานิสงค์ความดีงาม และได้ย้ำเตือนกันในเรื่องธรรมและการอดทนซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่แฝงอยู่ในสุเราะฮ์ดังกล่าว ถือเป็นอีกมิติหนึ่งของชีวิตที่สร้างคุณค่าและความประเสริฐให้แก่เหล่าอัศรสาวกกันเอง และวิถีปฏิบัตินั้นก็ถือเป็นแบบอย่างอันทรงค่าที่มนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะมุสลิมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณความดี และบริหารชีวิตให้เกิดความเป็นเลิศแก่ตนเอง ครอบครัว และประชาชาติอิสลาม

และหากพิจารณาทางด้านภาษาอีกมิติหนึ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความประเสริฐของสุเราะฮ์นี้ กล่าวคือตามนัยอธิบายบางทัศนะที่ให้ความหมายคำว่า (العصر) คือยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ ซึ่งเป็นการสาบานด้วยยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ ทัศนะนี้ได้มุ่งเป้าความประเสริฐด้วยกับหะดีษความว่า “แท้จริงเปรียบพวกท่านกับผู้ที่อยู่ก่อนหน้าพวกท่านตั้งการเปรียบเทียบชายผู้หนึ่งที่ได้อำนาจงานซึ่งเขาพูดขึ้นว่า ใครทำงานตั้งแต่รุ่งอรุณ (الفجر) จนถึงตะวันตกล้อย (الظن) จะได้รับหนึ่งกีรอฎ แล้วพวกยะฮูดก็รับทำ จากนั้นเขาพูดอีกว่า ใครทำงานตั้งแต่ตะวันตกล้อย (الظن) จนถึงยามเย็น

¹⁰⁸ นามว่า อับดุลลอฮ์ บิน หะค็อน ตามคำบอกของอะลี บิน อัลมะดีนีในมูฮัมมาฮ์.

¹⁰⁹ จากเล่มที่ 5 หน้า 215 และอัลบานีย์หุ้กั่มหะดีษนี้ว่าเศาะฮีหฺในหนังสืออัลลัษษะอ์เศาะฮีหะฮ์.

(الْعَصْر) จะได้รับหนึ่งกีรอฎ แล้วพวกนศอรอกรับทำ จากนั้นเขาพูดอีกว่า ใครทำงานตั้งแต่ยามเย็น (الْعَصْر) จนถึงหัวค่ำ (الْمَغْرِب) จะได้รับสองกีรอฎ แล้วพวกท่านก็รับทำ พวกท่านนั่นแหละ!¹¹⁰ จากนั้นพวกยะฮูดและนศอรอต่างก็โกรธไม่พอใจและพูดขึ้นว่า พวกเราทำงานหนักกว่าแต่ค่าจ้างน้อย แล้วพระองค์ดำริว่า ค่าจ้างของพวกท่าน(ที่ตกลงกันไว้)ลดลงบางส่วนหรือไม่? พวกเขาตอบว่า ไม่เลย พระองค์จึงดำริอีกว่า นี่คือน้ำที่ตื้นกว่าซึ่งพระองค์จะมอบให้กับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ ดังนั้นพวกท่านทำงานเบาแต่ได้ค่าจ้างมาก” (Fakhr al-Dīn al-Rāziy, 1992-1412: 32/623)

หะดีษดังกล่าวบ่งชี้ถึงนัยอธิบายของคำว่า (الْعَصْر) เป็นยุคสมัยที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์ให้มีความประเสริฐเฉพาะกับประชาชาตินี้

อัศสูยูตี¹¹¹ (al-Suyūṭī, n.d.: 10/346) ได้กล่าวในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน al-Dur al-Manthūr อีกว่า: “ได้บันทึกโดยอิบนุสะอัดจากอุมร์ บินมัมมูน ว่า ฉันเป็นพยานยืนยันแก่อุมร์ رضي الله عنه ในขณะที่ท่านถูกแทง¹¹² จากนั้นอับดุลเราะห์มาน บินอ่าวฟ رضي الله عنه ได้เป็นอิมามแทนท่าน แล้วได้อ่านสุเราะฮ์อัลอันศรในอัลกุรอานด้วยกับสุเราะฮ์อัลอันศรและอัลอันศรในละหมาดศุบฮ์”

ในบันทึกอิบนุสะอัด¹¹³ จากรายงานอุมร์ บินมัมมูน¹¹⁴ ที่กล่าวมาข้างต้นบ่งชี้ให้เข้าใจว่า สุเราะฮ์อัลอันศรมีความประเสริฐในส่วนของนัยจิตวิทยา นั่นคือเป็นการช่วยกระตุ้นพลังศรัทธาพร้อมกับการประกอบกิจการงานที่ดีในช่วงวิกฤติดังกล่าว และตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยสัจธรรมและยับยั้งด้วยความอดทนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันในร็อกอัตที่สองท่านอับดุลเราะห์มาน บินอ่าวฟ رضي الله عنه ยังได้อ่านสุเราะฮ์อัลอันศร เพื่อเป็นการระลึกถึงความสำเร็จของประชาชาติอิสลามในวันที่เปิดมักกะฮ์ ถือเป็นวันแห่งการประกาศเสรีภาพ อิสราภาพ และภราดรภาพที่นำไปสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติอิสลามในเวลาต่อมา และการปฏิบัติดังกล่าวถือเป็นการบริหารวิกฤติการณ์ของท่านอับดุลเราะห์มาน บินอ่าวฟ رضي الله عنه อย่างชาญฉลาดภายใต้สถานการณ์เวลานั้น

สัยยิด กุฎบ¹¹⁵ (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3964) ได้กล่าวถึงนัยความประเสริฐของสุเราะฮ์อัลอันศรไว้ในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่านว่า: “แท้จริงการขับเคลื่อนของช่วงเวลาต่างๆ อยู่ในห้วงแห่งกาลเวลา และการขยายตัวของมนุษย์อยู่ในวิวัฒนาการแห่งเวลา ไม่มีผลอันใดเว้นแต่แนวทางหรือวิถีทางเดียวที่สร้างผลกำไรและจะประสบผลสำเร็จ คือแนวทางจากสุเราะฮ์นี้ที่ได้

¹¹⁰ เป็นการอ้างถึงประชาชาติของท่านนี้ทั้งหมด.

¹¹¹ คือ อับดุลเราะห์มาน บิน อะบีบักร์ หรือขนานนามว่า ญะลาละุดดีน อัศสูยูตี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 849 เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัชชาฟีอีย์ อัลอัซฮารี ชูฟียะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 911.

¹¹² คือ ชายเปอร์เซียแห่งท่านอุมร์ رضي الله عنه ในขณะที่ท่านเป็นอิมามนำละหมาดศุบฮ์.

¹¹³ คือ มุหัมมัด บิน สะอัด อัลบัฆดาดี หรือขนานนามว่า อิบนุสะอัด เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 168 เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 230.

¹¹⁴ คือ อุมร์ บิน มัมมูน อัลเอาดี หรือขนานนามว่า อะบูอับดุลลอฮ์ เกิดในสมัยท่านศาสนทูต ﷺ แต่ท่านไม่มีโอกาสพบกับศาสนทูต เป็นสาวกของท่านมูอาซ บินญะบัล ดาอินฮิวาฮ์แห่งเมืองกุฟะฮ์และนักรายงานหะดีษ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 74.

¹¹⁵ คือ สัยยิด กุฎบ อิบรอฮีม หุสซัยน์ อัชชาชูลีย์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1324 เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1384.

จารึกกรอบและขอบเขตคุณสมบัติไว้ และทุกอย่างที่นอกเหนือไปจากคุณสมบัติเหล่านั้น คือความว่างเปล่า ไร้สาระและขาดทุน”

อัลบัยฎอวียีได้กล่าวถึงความประเสริฐในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานของท่าน ซึ่งได้รายงานจากศาสนทูต ﷺ ความว่า “บุคคลใดอ่านสุเราะฮ์อัลอัสร์ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกโทษให้แก่เขา และเป็นส่วนหนึ่งจากผู้ที่ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน¹¹⁶” (al-Bayḍawī, n.d.: 5/416)

และได้รายงานถึงความประเสริฐเช่นกันจากศาสนทูต ﷺ ความว่า “บุคคลใดอ่านสุเราะฮ์อัลอัสร์ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทับตราเขาด้วยคุณสมบัติความอดทน และเขาจะอยู่ร่วมกับเหล่าอัครสาวกของศาสนทูต ﷺ ในวันกิยามะฮ์¹¹⁷” บันทึกโดยอัชชะละบี (‘Ibn ‘Ādil, n.d.: 16/444-446)

อิมามอัชชาฟีอียี (ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงเมตตาท่าน) กล่าวถึงความประเสริฐในการสร้างประโยชน์ให้แก่ชีวิตจากสุเราะฮ์อัลอัสร์ว่า “หากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ มีทรงประทานสุเราะฮ์อื่นนอกจากสุเราะฮ์นี้ มนุษย์ก็ได้รับประโยชน์ตลอดชีวิต”¹¹⁸ (al-Sābūnī, n.d.: 3/600) ซึ่งหากได้พิจารณาคำกล่าวของอิมามอัชชาฟีอียี (ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงเมตตาท่าน) ได้อย่างลึกซึ้งถึงเนื้อหาที่ได้ประมวลไว้ในสุเราะฮ์อัลอัสร์ จะพบว่าประโยชน์ของชีวิตคือมนุษย์ที่รู้คุณค่าของเวลา พวกเขาจะไม่ปล่อยวางเวลาให้ผ่านพ้นไปโดยไร้ซึ่งความตั้งใจ จะพยายามบริหารในทุกกิจการงานเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิต ความขาดทุนคือพลังกระตุ้นที่จะหาทางรอดหรือทางออกของชีวิต จะยึดเหนี่ยวแรงศรัทธาให้คงมั่นในจิตใจ จะทุ่มเทร่างกายและแรงทรัพย์เพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและความตั้งใจอันมากมาย ซึ่งไม่อาจจะบรรลุถึงเป้าหมายอันยั่งยืนได้เว้นแต่ต้องรู้จักใช้ประโยชน์ในการบริหารเวลา

3.1.4 สาเหตุในการประทานสุเราะฮ์อัลอัสร์

จากบันทึกที่ปรากฏในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน *Bahr al-‘Ulūm* อัซซะมรูกอนดีย (al-Samarqandī, n.d.: 4/435) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการประทานสุเราะฮ์อัลอัสร์ว่า: “แท้จริงในช่วงเวลาที่อะบูบักร์ رضي الله عنه ได้เข้ารับอิสลาม ผู้คนต่างตำหนิตานว่า “เป็นความขาดทุนของท่าน โอ้อะบูบักร์ ในขณะที่ท่านได้ละทิ้งศาสนาบิดาของท่าน” แล้วท่านก็ตอบว่า “ไม่มีความขาดทุนในการยอมรับต่อสัจธรรม แท้จริงความขาดทุนคือการน้อมสการต่อรูปปั้นซึ่งมันไม่สามารถรับฟังมองเห็น และมันยังฟังพาท่อกพวกท่าน” หลังจากนั้นมะลาอิกะฮ์ญิบรีลได้นำโองการ “วัลอัสร์” ลงมา และเป้าหมายแท้จริงของความขาดทุนในการประทานสุเราะฮ์นี้ คือบุคคลเฉพาะกลุ่ม ดังได้มีรายงานว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลา แท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุน คืออะบูญะฮ์ล อัลวะลีด บินอัลมุฆีเราะฮ์ และผู้อยู่ในสภาพที่คล้ายกับเขาทั้งสอง (สภาพของการฝ่าฝืน) และพระองค์ทรงยกเว้นบรรดาผู้ศรัทธาโดยที่พระองค์ดำรัสว่า ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ นอกจากบรรดา

¹¹⁶ เป็นหะดีษญะฮะอียีฟ คือหะดีษที่ไม่ครบลักษณะการเป็นหะดีษหะสัน โดยขาดเงื่อนไขหนึ่งจากบรรดาเงื่อนไขของหะดีษหะสัน.

¹¹⁷ เป็นหะดีษมรฟูอ์ คือหะดีษที่ถูกนำไปพาดพิงกับท่านนบี ﷺ คำพูด หรือการกระทำ หรือการยอมรับ หรือคุณลักษณะของท่านนักนิติศาสตร์ครอซานเรียกหะดีษนี้ว่า เคาะบร.

¹¹⁸ ในด้านของการตักเตือน ปุถุจิตสำนึกต่อมนุษย์ ไม่ใช่ในแง่ของบทบัญญัติทั้งหมด.

ผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย นั่นคือ อะบูบักร์ อุมัร อุษมาน และอะลี رضوان الله تعالى عليهم (al-Samarqandīy. n.d.: 4/435)¹¹⁹

ฟัครุดดีน อัรรอซียี (Fakhr al-Dīn al-Rāziy, 1992-1412: 32/624) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการประทานสุเราะฮ์อัลอัศรอีกว่า “อิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายนั้นคือ อัลวะลีด บินอัลมุซัยเราะฮ์ อัลอาศ บินวาอิล และอัลอัศวัต บิน อับดุลมุฏฏะาะลิบ ส่วนมะกอติลกล่าวว่า โองการนี้ถูกประทานมายังอะบูละฮับ และในหะดีษมัจรูฟระบุว่า อะบูญะฮัล ซึ่งมีรายงานว่าเขาได้พูดตำหนิต่อท่านศาสนทูต ﷺ ว่า “แท้จริงมุฮัมมัดอยู่ในความขาดทุน จากนั้นพระองค์ทรงสาบานว่าแท้จริงสิ่งนั้นตรงกันข้ามกับความนึกคิดของพวกเขา”

ดังนั้นจากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นภาวะความขาดทุนของกลุ่มเป้าหมายที่พระองค์ทรงยืนยันด้วยการสาบานเพื่อเป็นการหักล้างคำพูดที่ตำหนิไว้ ในขณะเดียวกันสาเหตุดังกล่าวยังเป็นอนุทธานุภาพสำหรับประชาชาติแห่งยุคเพื่อใช้เป็นข้อเตือนสติในการบริหารจัดการเวลาโดยการพยายามปฏิบัติตนให้อยู่ในครรลองของอิสลามอย่างเคร่งครัดและมีความเหมาะสมซึ่งหากไม่เช่นนั้นชีวิตย่อมประสบความขาดทุนอย่างแน่นอน

และหากพิจารณาถึงประเภทของการประทานสุเราะฮ์นี้จากบันทึกที่ปรากฏในหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน *Bahr al-'Ulūm* อัศสะมะฎรูกอนดีย (al-Samarqandīy, n.d.: 4/435) อธิบายว่า: “เป็นประเภทที่ประทานลงมาหลังจากเกิดภาวะแวดล้อมหรือไขข้อคำถาม” ซึ่งมีปรากฏไว้เช่นกันในหนังสือ *al-'Itqān fī 'Ulūm al-Qurān* อัศสุยูตีย (al-Suyūtiy, 2008-1429: 71) อธิบายว่า: “อัลญะอะบะรีย์กล่าวว่าประทานอัลกุรอานจัดอยู่ใน 2 ประเภท การประทานลงมาเพื่อปฐมฤกษ์ และการประทานลงมาหลังจากเกิดภาวะแวดล้อมหรือเพื่อไขข้อคำถาม”

3.1.5 หลักการใช้ภาษาในสุเราะฮ์อัลอัศร

ภาษาที่ใช้ในสุเราะฮ์อัลอัศร คือภาษาอาหรับซึ่งก็เหมือนกับสุเราะฮ์และโองการอื่นที่มีอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานทั้งหมด ถือเป็นภาษาพระราชทานแห่งพระเจ้าให้เป็นภาษาหลักของคัมภีร์อัลกุรอานที่ได้ประทานลงมาแก่ศาสนทูต ﷺ เพื่อเป็นรัฐธรรมนูญแก่ประชาชาติ และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันว่า

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

(سورة يوسف: 2)

ความว่า “แท้จริงเราได้ให้อัลกุรอานแก่เขาเป็นภาษาอาหรับ¹²⁰ เพื่อพวกเขาจะใช้ปัญญาคิด”

(สุเราะฮ์ยูสุฟ: 2)

¹¹⁹ คือ นศร บิน มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัลค็อฎฏ็อบ หรือขนานนามว่า อะบูลลัยษ อัศสะมะฎรูกอนดีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 333 เป็นอุละมาอ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 373.

¹²⁰ พระองค์อัลลอฮ์ ได้ประทานคัมภีร์นี้ลงมาเป็นภาษาอาหรับโดยเรียบเรียงจากพยัญชนะอาหรับ.

อิบน์ กะษีรฺ ('Ibn Kathīr, 1999-1420: 4/365) ได้อธิบายว่า: “เหตุผลเพราะภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ชัดเจน สำนวนโวหารกระจ่าง และกว้างขวางทางด้านเนื้อหา”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ถูกเลือกเฉพาะเพื่อเป็นภาษาที่ใช้ในคัมภีร์อัลกุรอาน เพราะเป็นภาษาที่ชัดเจนและสำนวนโวหารกระจ่าง รวมถึงเนื้อหาก็มมีความกว้างขวาง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากหลักไวยากรณ์ เช่นคำว่า “أَمَّ” แปลว่ายืนแล้ว, “يَقُومُ” แปลว่ากำลังยืน, “قِيَامًا” แปลว่าการยืน, “قُمُّ” แปลว่าจงยืน, “قَائِمٌ” แปลว่าผู้ยืน, “مُعْتَمِدٌ” แปลว่าผู้ถูกยืน, “مَعَامٌ” แปลว่าสถานที่ยืนหรือเวลายืน, “مَعَامٌ” แปลว่าอุปกรณ์ในการยืน เมื่อมีการผันคำพร้อมเปลี่ยนสระและเพิ่มเติมอักษรเฉพาะ ความหมายก็ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของคำและความต้องการของผู้พูดทางด้านหลักไวยากรณ์ของภาษา เมื่อพูดถึงหลักการใช้ภาษาในซูเราะะนี้ คำอธิบายหลากหลายจากปวงปราชญ์ที่กล่าวไว้ซึ่งประกอบไปด้วยรากศัพท์ของคำ หลักการอ่านออกเสียง หลักไวยากรณ์และรูปแบบของสำนวนโวหารทางด้านวาทศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

อัชเชวาร์กานีย์¹²¹ (al-Shawkānīy, n.d.: 5/698) ได้กล่าวถึงรูปแบบการอ่านว่า: “ปวงปราชญ์ส่วนมากอ่าน (أَلْعَصْرِ) ออกเสียงสูงนูนที่อักษรศอด เช่นเดียวกับ (خُسْرٍ) อ่านออกเสียงฎ็อมมะฮฺที่อักษรคอก์และสูงนูนที่อักษรซีน ส่วนยะหยา บินสะลาม (أَلْعَصْرِ) อ่านออกเสียงกัศเราะฮฺที่อักษรศอด และอัลอะร้อจญ์ ฎ็อลหะฮฺ และอีซา กล่าวว่า (خُسْرٍ) อ่านออกเสียงฎ็อมมะฮฺที่อักษรคอก์และซีนซึ่งมีรายงานการอ่านรูปแบบนี้จากอาศิม และในทางด้านหลักไวยากรณ์ ส่วนหนึ่งจากโองการสุดท้าย ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ เป็นการยกเว้นแบบต่อเนื่อง (مُتَّصِلٍ) จากโองการก่อน หากเป้าหมายของมนุษย์คือทั้งหมด แต่หากเจาะจงประเภทผู้ฝ่าฝืนเท่านั้น การยกเว้นนี้เป็นแบบขาดตอน (مُنْقَطِعٍ) จากโองการก่อน เพราะบรรดาผู้ศรัทธาไม่เข้าอยู่ในข่ายของความขาดทุน”

อิบน์เฟาร็อก¹²² ('Ibn Fawrak, 2009-1430: 3/269-270) ได้กล่าวถึงรากศัพท์ว่า: “รากศัพท์ของคำว่า (أَلْعَصْرِ) คือ “การบิดหรือปั่นผ้า” กล่าวคือบิดผ้าเพื่อให้น้ำสะอาด เช่นเดียวกับการบิดหรือปั่นเวลา เพราะมันคือเวลาที่สามารถปั่นการงานต่างๆ เพื่อสะสมสิ่งที่ดีและสละสิ่งไม่ดีออกไปเหมือนกับการบิดผ้า และด้วยคำนี้ตั้งเป็นชื่อละหมาดอัลอัศร หรือคำนี้อาจให้ความหมายว่า (أَلْعَصَارُ) “น้ำผลไม้คั้น” คือสิ่งที่คั้นมาจากองุ่นหรือจากสิ่งอื่น บางครั้งก็ให้ความหมายว่า (أَلْمُعْصِرَاتُ) เมฆที่ก่อตัวเพื่อโปรยลงมาเป็นน้ำฝน เป็นต้น”

มีรายงานจากสะลาม (أَلْعَصْرِ) อ่านออกเสียงกัศเราะฮฺที่อักษรศอด อัลอะร้อจญ์ ฎ็อลหะฮฺ และอีซา อัชชะเกาะฟีย์ กล่าวว่า (خُسْرٍ) อ่านออกเสียงฎ็อมมะฮฺที่อักษรซีน และรายงาน

¹²¹ คือ มุหัมมัด บิน อะลี บิน มุหัมมัด หรือขนานนามว่า บัดอะรุดดีน เป็นที่รู้จักในนาม อัชเชวาร์กานีย์ เป็นเจ้าของมัซฮับสายอะฮฺลิสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ เกิดในปีฮิจาเราะฮฺศักราชที่ 1173 เสียชีวิตในปีฮิจาเราะฮฺศักราชที่ 1255.

¹²² คือ มุหัมมัด บิน อัลหะสัน บิน เฟาร็อก หรือขนานนามว่า อะบูบักร์ อิบน์เฟาร็อก เป็นปราชญ์สายอะฮฺลิสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ มัชฮับอัชฮาฟิอีย์ อัลอะฮะรียฺ เสียชีวิตในปีฮิจาเราะฮฺศักราชที่ 406.

จากฮารุน จากอะบีบักร์ จากอาศิม กล่าวว่า แนวทางทั้งสองที่กล่าวมาเป็นรูปแบบ (الْإِتِّبَاعُ) “การอ่านตามแบบต่อเนื่องกันมา” และคำว่า (خُسْرٌ) เหมือนกับ (عُسْرٌ) ในด้านการออกเสียง (al-Qurtubīy, n.d.: 20/167)¹²³

อะบูฮัยยาน¹²⁴ (‘Abu Ḥayyān, n.d.: 11/19) ได้กล่าวถึงรูปแบบการอ่านอีกเช่นกันว่า: “รายงานจากสะลาม (العَصْرُ) อ่านออกเสียงกัสระฮะฮ์ที่อักษรศอด และ (الصَّيْرُ) อ่านออกเสียงกัสระฮะฮ์ที่อักษรบาว อิบน์อะฎียะฮ์ กล่าวว่า ไม่เป็นที่อนุญาตเว้นแต่ในขณะพักเสียงเท่านั้นโดยการย้ายสระอักษรสุดท้ายมาข้างหน้า ส่วนรายงานอะบูมุฏัร (الصَّيْرُ) อ่านออกเสียงกัสระฮะฮ์ที่อักษรบาวโดยการทำให้ปากจู้ (مُتَمِّئًا) คำกล่าวนี้ไม่เป็นที่อนุญาตเช่นกันเว้นแต่ในขณะพักเสียงเท่านั้นและปรากฏในหนังสืออัลกามิลของฮัซลี (العَصْرُ) (الصَّيْرُ) (الفَجْرُ) และ (الْوَيْرُ) ทั้งหมดนี้อ่านออกเสียงกัสระฮะฮ์ที่อักษรก่อนสุดท้าย ส่วนฮารุน และอิบนุอัสฮะฮ์ จากอะบูมุฏัร และนักอ่านท่านอื่นๆ อ่านออกเสียงสูงนที่อักษรก่อนสุดท้าย เช่นเดียวกับทัศนะปวงปราษญ์ และเป้าหมายของอะบูมุฏัรของคำว่า (العَصْرُ) และ (الْإِنْسَانُ) เป็นนามประเภททั่วไปที่ให้นัยความหมายครอบคลุม ด้วยเหตุนี้จึงมีการ “ยกเว้น” เกิดขึ้น คำว่าขาดทุน (الخُسْرُ) คือ (الخُسْرَانُ) ให้ความหมายเหมือนกัน เช่นเดียวกับคำว่าฝ่าฝืน (الكُفْرُ) คือ (الكُفْرَانُ) ความหมายเหมือนกัน แล้วจะมีความขาดทุนอันใดที่ไร้ค่ายิ่งไปกว่าผู้ที่ขาดทุนทั้งโลกนี้และโลกหน้า? และอิบนุฮัรริษ ซัยด์ บินอะลี และฮารุน จากอะบีบักร์ จากอาศิม อ่านว่า (خُسْرٌ) ด้วยสระฎ็อมมะฮ์ที่อักษรสีน และอ่านด้วยสระสูงนตามทัศนะปวงปราษญ์”

อิบนุอาดิล¹²⁵ (‘Ibn ‘Ādil, n.d.: 16/444) ได้กล่าวรูปแบบการอ่านเหมือนกับอะบูฮัยยานและเพิ่มเติมอีกว่า: “รูปแบบการอ่านมีทั้งอ่านพักเสียงและอ่านต่อเนื่อง และรูปแบบการอ่านออกเสียงกัสระฮะฮ์ที่อักษรก่อนสุดท้ายมีปรากฏในบางตอนของบทกวี อาทิเช่น

(وَاعْتَمَلًا بِالرَّجْلِ ... يَرِيدُ : بِالرَّجْلِ)

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของคำว่า (الرَّجْلُ) คือ (الرَّجْلُ) อ่านต่างกันแต่ความหมายเดียวกันและอีกตอนหนึ่งของกวีร้อยเรียงว่า (أَنَا جَرِيرٌ كُنَيْتِي أَبُو عَمْرٍ أَضْرِبُ بِالسَّيْفِ وَسَعْدٌ بِالْقَصْرِ) จากคำว่า (عَمْرٍ) และ (القَصْرِ) คือ (عَمْرٍ) และ (القَصْرِ) ทางด้านความหมาย แม้การอ่านจะแตกต่างกัน ทั้งนี้การอ่านดังกล่าวเป็นรูปแบบของการอ่านพักเสียง

¹²³ คือ มุหัมมัด บิน อะหมัด บิน อะบีบักร์ บิน ฟัซซะฮ์ เป็นที่รู้จักในนาม อัลกอเราะาะฮ์บียะ เป็นปราชญ์สายอะฮลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์มัชฮับมาลิกีย์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 671.

¹²⁴ คือ มุหัมมัด บิน ยูสุฟ บิน อะลี บิน ยูสุฟ บิน หัยยาน เป็นที่รู้จักในนาม อะบูฮัยยาน เป็นปราชญ์สายอะฮลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์มัชฮับศอฮิรียะ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 654 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 745.

¹²⁵ คือ อุมัร บิน อะลี บิน อาดิล อัลติมิซียะ อันนุอมาเนีย เป็นที่รู้จักในนาม อิบนุอาดิล เป็นปราชญ์สายอะฮลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์มัชฮับมัฆะลีบียะ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 775 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 880.

ในหน้าที่ 445 ท่านอธิบายเพิ่มเติมว่า คำว่า (خُسْرٍ) นักอ่านทั่วไปอ่านออกเสียงสุกน ส่วนซัยด์ บินอะลี อิบน์ฮัรุมซุและอาศิมจากรายงานอะบีบักร์ และอัลกอฎเฏาะบีย เพิ่มนักอ่านอีกว่า อัลอะอ์รอญญ์ ฎ็อลหะฮฺ และอีซา อัซซะเกาะฟีย์ กล่าวว่า (خُسْرٍ) อ่านออกเสียงฎ็อมมะฮฺที่อักษรสั้น เหมือนกับ (عُسْرٍ) และ (يُسْرٍ) เป็นรูปแบบการอ่าน (الْإِتْبَاعُ) คือการอ่านตามแบบต่อเนื่องกันมา และคำว่า (خُسْرٍ خُسْرٍ) ออกเสียงเหมือนกับ (عُسْرٍ عُسْرٍ) และ (الْحُسْرَانِ) ทั้งสองคำคือ อาการนามซึ่งในทางไวยากรณ์การใช้ (خُسْرٍ) เป็นคำสาบานย่นนามหรือคำนามที่ครอบคลุม เพื่อจะให้นัยความหมายที่บ่งบอกถึงความสำคัญ และบางครั้งให้นัยความหมายอภัยสอดสูเป็นการพาดพิงถึงความล้มเหลวและหายนะของชัยฏอน(ขอพระองค์ทรงสาปแช่ง) และการตีความตามนัยความหมายแรกนั้นชัดเจนกว่า ส่วนการจำแนกมิติของความขาดทุนนั้นมีหลากหลายเพราะแก่นแท้ของความขาดทุนคือการยับยั้งจากการสนองพระบัญชาต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ในคำว่า بُرٍّ และอักษรลาม (ل) ซึ่งผสมอยู่กับคำว่า (بُرٍّ) เป็นการชี้ให้เห็นถึงความหนักแน่นและสิ่งที่ครอบคลุมอยู่ในความขาดทุน กล่าวคือรูปแบบและสาเหตุต่างๆ ของความขาดทุน”

ฟัครุดดีน อัรรอซีย¹²⁶ (Fakhr al-Dīn al-Rāziy, 1992-1412: 32/624-625) ได้ อธิบายในเชิงไวยากรณ์ว่า: “อะลีฟลาม (ل) ปรากฏอยู่ที่คำว่า ﴿إِنْسَانٌ﴾ อาจเป็นอักษรที่ให้นัยความหมายถึงประเภทของมนุษย์ กล่าวคือ ประเภทมนุษย์ที่ถูกยกเว้นออกจากความขาดทุนคือ บรรดาผู้ที่มีศรัทธา และอาจเป็นอักษรที่ให้นัยความหมายผู้กมัตคำสาบาน กล่าวคือ เป็นการสาบานต่อบุคคลเฉพาะกลุ่ม และการใช้ (خُسْرٍ) เป็นคำนามที่ครอบคลุมดีกว่า (الْحُسْرَانِ) ที่เป็นคำนามเฉพาะ เพราะจะให้นัยความหมายवादกแล้วและบางครั้งให้นัยความหมายอภัยสอดสู หากตีความตามนัยความหมายแรก ย่อมหมายถึงแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนที่น่าवादกแล้วอันใหญ่หลวงยิ่งนักซึ่งไม่สามารถรู้ถึงแก่นแท้มันได้นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ และแน่นอนบาปถือเป็นเรื่องใหญ่สำหรับผู้กระทำความผิด และหากตีความตามนัยความหมายที่สอง ย่อมหมายถึงแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนอันน่าอดสูซึ่งต่างจากความขาดทุนอันอภัยของชัยฏอน(ขอพระองค์ทรงสาปแช่ง) เป็นการเปิดเผยให้เห็นสิ่งถูกสร้างอันอภัยศที่มีบาปมากกว่าพวกท่าน นั่นคือชัยฏอน(ขอพระองค์ทรงสาปแช่ง) และการตีความตามนัยความหมายแรกนั้นถูกต้องและมีน้ำหนักกว่า

ส่วนคำว่า ﴿بُرٍّ﴾ บ่งชี้ด้านไวยากรณ์ถึงการเน้นหนัก และอักษรลามที่คำว่า ﴿لَفِي﴾ บ่งชี้ด้านไวยากรณ์ถึงภาวะรองรับการสาบาน และอันนัยสาบูรีย (al-Naysābūrīy, n.d.: 7/381) ได้ อธิบายว่า: “บางทีคนจะให้ความหมายในคำว่า بُرٍّ อักษรลาม (ل) คำว่า (بُرٍّ) และคำสาบานย่นนาม (خُسْرٍ) เป็นการชี้ให้เห็นถึงความหนักแน่นในรูปแบบต่างๆ ของความขาดทุน”

¹²⁶ คือ มุหัมมัด บิบ อุมร์ บิน อัลหุสัยน์ บิน อัลหะสัน บิน อะลี หรือชานานนามว่า ฟัครุดดีน อัรรอซีย เป็นปราชญ์สายอะฮลิซุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ มัซฮับอัชชะฟีอี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 544 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 606.

ในเชิงไวยากรณ์การกระทำความดีนั้นเป็นคุณสมบัติหนึ่งต่างหากที่แยกออกจากการศรัทธา สังเกตได้จากคำว่า ﴿عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ อยู่ในตำแหน่งที่ถัดจากคำสันธาน (حَزْفُ الْعَطْفِ) คืออักษรراء (و) ที่แปลว่าและ ซึ่งเชื่อมโยงกับคำที่อยู่ก่อนหน้าคำสันธานคือ ﴿آمَنُوا﴾ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคำไม่ใช่รวมนัยความหมายเข้าด้วยกัน แต่ในเชิงเนื้อหาการกระทำความดีทั้งหลายต้องครอบคลุมด้วยพลังศรัทธาอันแรงกล้า” (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/626-627)

อัลมาตุรียดี¹²⁷ (al-Māturīdīy, 2005-1426: 1/611-612) ได้ตั้งประเด็นพร้อมชี้แจงคำตอบว่า: “และอาจมีผู้ถามว่า เหตุใดจึง “ยกเว้นผู้ที่ทำโรออกจากผู้ที่ขาดทุน” และเหตุใดไม่ใช่สำนวน “ยกเว้นผู้ที่ขาดทุนออกจากผู้ที่ทำโร”? ขอบตอบว่า เป็นความเหมาะสมในทางปัญญา กล่าวคือแท้จริงโครงการนี้ได้ประทานลงมาในช่วงเวลาที่ท่านใกล้จะถูกแต่งตั้งเป็นเราะสุล ﷺ โดยภาพรวมกลุ่มชนในยุคนั้นยังเป็นผู้ที่ฝ่าฝืนและขาดทุน จึงมีความสละสลวยเหมาะสมอย่างยิ่งทางวิทยาศาสตร์ด้านวิจิตรโวหารในการ “ยกเว้นผู้ที่ทำโรออกจากผู้ที่ขาดทุน” ถึงแม้การใช้สำนวนโวหาร “ยกเว้นผู้ที่ขาดทุนออกจากผู้ที่ทำโร” เป็นสิ่งกระทำได้ทางเชิงภาษา และที่สำคัญไปกว่านั้นอัลกุรอานคือพระดำรัสที่สูงส่งที่มีความเป็นเลิศอย่างสมบูรณ์แบบทางด้านภาษาศาสตร์”

ฟัครุดดีน อรัรอซี (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/626) ได้ตั้งประเด็นพร้อมชี้แจงคำตอบว่า: “หากเกิดประเด็นว่า “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสไว้ในสุเราะฮ์ฮอดดีนองการที่ 4-5 ว่า ﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْوَيْسَرَ فَأَمَّا خَلْفُ الْوَيْسَرِ فَلَا لَهُ فِي الْآيَاتِ شَيْءٌ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُصِيبُهُمُ الْمَوْلَانُ وَالْمَوْلَانُ وَلَئِن جَاءَنَّهُمْ الْوَيْسَرُ فَيَكْفُرُوا بِهٖ لَكٰفِرًا كٰفِرًا﴾ เป็นการบ่งชี้ถึงจุดแรกเริ่มที่สมบูรณ์และจุดสุดท้ายที่บกพร่อง ส่วนในสุเราะฮ์ฮอดดีนนี่เป็นการบ่งชี้จุดแรกเริ่มที่บกพร่องและจุดสุดท้ายที่สมบูรณ์ ดังนั้นแนวทางประมวลความเข้าใจนี้เป็นอย่างไร? ขอบตอบว่า เนื้อหาที่ประมวลไว้ในสุเราะฮ์ฮอดดีนกล่าวถึงสภาพสรีระร่างกาย ส่วนในสุเราะฮ์ฮอดดีนนี้กล่าวถึงสภาพการดำเนินวิถีชีวิต ซึ่งไม่มีเนื้อหาที่หักล้างต่อกันเพราะความต่างกันในส่วนนัยเนื้อหา”

ส่วนการใช้ ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ ซึ่งเป็นคำกริยาอดีตแบบสั่งใช้โดยไม่ใช้คำว่า (وَتَوَاصَوْا) ที่เป็นการปัจจุบัน เพื่อเป็นการสรรเสริญแก่พวกเขาในการประกอบคุณความดีในช่วงเวลาที่ผ่านมา และสร้างแรงกระตุ้นในการยืนหยัดบนบัญญัติแห่งพระองค์ในช่วงเวลาอนาคตต่อไป และอะบูอุมร์อ่านคำว่า ﴿بِالصَّبْرِ﴾ ด้วยการออกเสียงฎ็อมมะฮ์ที่อักษรบาว ไม่ต้องออกเสียงยาว อะบูอะลียก้าวว่า กรณีนี้ใช้อ่านขณะพักเสียง การอ่านติดต่อกันจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่ต้องต่อเนื่องจากตำแหน่งที่พักเสียง มีรายงานจากสะลาม บินอัลมุญสิร ท่านได้อ่าน ﴿وَالْعَصْرِ﴾ ด้วยออกเสียงกัสะเราะฮ์ที่อักษรศอด อาจเป็นไปได้ว่าในขณะที่พักเสียง เนื่องจากหมดลมหายใจหรืออาจเกิดอาการที่ไม่สามารถอ่านติดต่อกัน กรณีนี้ไม่ใช่รูปแบบการอ่านติดต่อกันในตำแหน่งที่พักเสียงเพราะยังมีโครงการต่อเนื่องหลังจากนี้ (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/629) และคำว่า ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ คือกริยาอดีต (فِعْلُ الْمَاضِي) ทั้งสองคำที่มีสรรพนามแฝงอันหมายถึงบุรุษที่ 3 ซึ่งตกเป็นประธานของประโยค นั่นคือพวกเขาต่าง

¹²⁷ คือ มุหัมมัด บิน มุหัมมัด บิน มะห์มูด หรือขนานนามว่า อัลมาตุรียดี เป็นปราชญ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ มัซฮับนะฟียะ อัลอัสฮะรียะ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 233.

ตักเตือนกันและกันและตกเป็นประโยชน์ที่ถัดมาจากประโยคก่อน คือ (أَمْنًا) โดยมีสันธานนั้นคืออักษร วาวที่แปลว่า “และ” มากั้นกลาง” (al-Nasafiy, n.d.: 4/355)

อัลคุรฎูบียี (al-Qurtubiy, n.d.: 20/166) ได้กล่าวถึงที่ชนะของคำว่า (أَلْعَصْرِ) ตาม นัยความหมายอื่นอีกว่า: “อิมามมาลิก(ขอพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเมตตาท่าน) กล่าวว่า “บุคคลใด สาบานว่าจะไม่พูดกับชายคนหนึ่งในระยะหนึ่งอัคร เท่ากับว่าเขาต้องไม่พูดกับชายผู้นั้นหนึ่งปี” อิบ นุลอะเราะบียีให้ทัศนะว่า แท้จริงการตีความของอิมามมาลิกเกี่ยวกับผู้ที่ทำการสาบานว่าจะไม่พูดกับ คนๆ หนึ่งในระยะหนึ่งอัครนั้นคือหนึ่งปีเพราะคนส่วนมากใช้ปฏิบัติกัน และดังกล่าวนี้เป็นการให้ ความหมายที่ไม่สละสลวยตามรากศัพท์เดิม ส่วนอิมามอัชชาฟีอียี(ขอพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเมตตา ท่าน) ให้ทัศนะว่า “ยอมรับได้กับช่วงเวลาหนึ่ง แต่จะต้องตั้งเจตนาว่าหนึ่งปี กล่าวคือผู้สาบานต้อง เป็นชาวอาหรับและต้องให้รู้ว่าเขาตั้งเจตนาเช่นไร? หากมิเช่นนั้นให้ว่าตามทัศนะอิมามมาลิก (ขอพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเมตตาท่าน)”

อัศศอบูนียี¹²⁸ (al-Sābūnīy, n.d.: 3/601) ซึ่งแจงรายละเอียดว่า: “สุเราะฮ์อัลอัคร ประมวลไว้ซึ่งรูปแบบทางวิทยาศาสตร์ทั้งวิจิตรโวหารและประจักษ์โวหารที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1) อ้างใช้บางส่วนแต่ประสงค์ทั้งหมด (إِطْلَاقُ الْبَعْضِ وَإِرَادَةُ الْكُلِّ) โดยคำว่า (إِلَى نِسَانٍ) หมายถึงมนุษย์ด้วยหลักฐานจากการยกเว้น

2) ใช้คำสามัญนาม (الْتَّنْكِيزُ) เพื่อให้เห็นความสำคัญและน่าทึ่งในคำว่า (خُسْرٍ) หมายถึงความขาดทุนที่ใหญ่หลวงและความหายนะที่รุนแรง

3) ใช้สำนวนภาษาที่เยิ่นเย้อ (إِلَى طُنَابٍ) ด้วยการซ้ำคำกริยาในประโยคสองครั้ง ﴿تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ เพื่อต้องการให้ความสมบูรณ์เด่นชัดขึ้นตามเป้าหมายของคำ

4) กล่าวเฉพาะส่วนหลังจากกล่าวแบบกว้างๆ (ذِكْرُ الْخَاصِّ بَعْدَ الْعَامِ) ในคำว่า ﴿بِالصَّبْرِ﴾ หลังจาก ﴿بِالْحَقِّ﴾ ซึ่งความอดทนอยู่ในความหมายทั่วไปของคำว่าสัจธรรมแต่เพื่อ ต้องการชี้ให้เห็นความประเสริฐของความอดทนเป็นการเฉพาะ

5) ใช้คำที่มีจังหวะเสียงสัมผัสกัน (السَّجْعُ) นั้นคือ (أَلْعَصْرِ، الصَّبْرِ، خُسْرٍ) ซึ่งเป็น ความสวยงามและมีความไพเราะอย่างยิ่งทางด้านวิจิตรโวหาร”

3.2 เนื้อหาของสุเราะฮ์อัลอัคร

สุเราะฮ์อัลอัครเป็นสุเราะฮ์ที่มีความกระชับและรัดกุมทางด้านสำนวนโวหาร แต่ใน ด้านของเนื้อหาได้มีการประมวลไว้หลากหลายนัยอรรถาธิบายของปวงปราชญ์ซึ่งครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ของมนุษย์ที่จัดอยู่ในประเภทผู้ขาดทุน และประเภทมนุษย์ที่มีความจำเริญและได้รับความผาสุก โดยมี

¹²⁸ คือ มุหัมมัด บิน อะลี อัศศอบูนียี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1351 เป็นปราชญ์ชาวซีเรีย สายอะฮลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์.

นัยการอธิบายตามทัศนะของปวงปราชญ์แต่ละยุคที่มีความเข้มข้นในเชิงวิชาการที่ควรแก่การศึกษาค้นคว้า เพื่อนำแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าอันสูงสุด

3.2.1 ทัศนะปราชญ์มุสลิมเกี่ยวกับการอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศร

การอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศรมีปรากฏในหลายๆ เล่มจากบรรดาหนังสืออธิบายอัลกุรอาน ทั้งทัศนะปราชญ์มุสลิมในยุคต้น ยุคกลาง และยุคปลาย มีทั้งหนังสืออธิบายอัลกุรอานประเภทบิอัลมะฮ์ซุร และประเภทบิอัรเราะฮ์ยู ในตำราอูลุมอัลกุรอาน 2 (อับดุลละาะ การ์รีนา, 2556: 44) ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ให้ความหมายการอธิบายอัลกุรอานประเภทบิอัลมะฮ์ซุรว่า “การอธิบายอัลกุรอานโดยอัลกุรอาน อัลสุนนะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือโดยเศาะหาบะฮ์” ส่วนการอธิบายอัลกุรอานประเภทบิอัรเราะฮ์ยู หมายถึง การใช้ความพยายามที่มีพื้นฐานที่ถูกต้อง และมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ได้ทีจำเป็นสำหรับผู้ที่จะอธิบายอัลกุรอานหรืออธิบายความหมาย ไม่ได้ใช้ความคิดหรืออารมณ์เพียงอย่างเดียว” (อับดุลละาะ การ์รีนา, 2556: 52)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเองได้นำเนื้อหาการอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศรจากหนังสืออธิบายทั้งสองประเภทดังกล่าวมาอธิบายเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานทางวิชาการ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากมุมมองของบรรดาปราชญ์วินิจัยในการแบ่งยุคสมัย บางทัศนะกล่าวว่า “สามร้อยปีแรกของฮิจเราะฮ์ศักราชคือยุคต้นและต่อมาจนถึงปัจจุบันคือยุคปลาย” บางทัศนะกล่าวว่า “สามร้อยห้าสิบปีแรกของฮิจเราะฮ์ศักราชคือยุคต้นและต่อมาจนถึงปัจจุบันคือยุคปลาย” บางทัศนะกล่าวว่า “แบ่งเป็นสามยุคคือยุคร่วมสมัย และเป้าหมายของยุคร่วมสมัยคือผู้ที่อยู่ในศตวรรษที่สิบสามต่อมาจนถึงปัจจุบัน” อ้างถึง (articles.islamweb.net: สืบค้นเมื่อ 30/12/60) และในอีกมุมมองทางมัชฮับมาลิกีย์ กล่าวว่า “ยุคต้นคือผู้ซึ่งอยู่ก่อนอนิอะบิซัยด์ อัลกุกุรวานีย์¹²⁹ และผู้ซึ่งอยู่หลังจากท่านคือยุคปลาย ส่วนในมุมมองของมัชฮับฮันบะลีกล่าวว่า ยุคต้นคือผู้ซึ่งอยู่ก่อนอัลกุกุรวานีย์ อะบียะฮ์ลา อัลฟุรรอฮ์¹³⁰ และยุคกลางคือผู้ซึ่งอยู่ก่อนอนิฏตามะฮ์ อัลมุกอดดีซี¹³¹ และผู้ซึ่งอยู่หลังจากท่านคือยุคปลาย” อ้างถึง (www.ahlalhdeth.com: สืบค้นเมื่อ 30/12/60)

จากมุมมองข้างต้นผู้วิจัยขอแบ่งเป็นสามยุค กล่าวคือยุคต้นสิ้นสุดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 458 โดยอาศัยมาตรฐานการเสียชีวิตของอัลฟุรรอฮ์และอัลบัยฮะกี¹³² เป็นเกณฑ์กำหนด ส่วนยุคกลางจะผนวกรวมกับยุคปลายเพราะมีช่วงระยะเวลาที่สั้นมากซึ่งยุคกลางสิ้นสุดในปีฮิจเราะฮ์

¹²⁹ คือ อับดุลลอฮ์ บิน อับดุลเราะหมาน เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ สังกัดมัชฮับมาลิกีย์ เกิดในปี 310 ฮิจเราะฮ์ศักราช และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 386.

¹³⁰ คือ มุฮัมมัด บิน อัลหุสัยน์ เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ สังกัดมัชฮับฮันบะลี เกิดในปี 380 ฮิจเราะฮ์ศักราช และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 458.

¹³¹ คือ อับดุลลอฮ์ บิน อะหมัด เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ สังกัดมัชฮับฮันบะลี เกิดในปี 541 ฮิจเราะฮ์ศักราช และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 620.

¹³² คือ อะหมัด บิน อัลหุสัยน์ เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ สังกัดมัชฮับฮาฟีอี เกิดในปี 384 ฮิจเราะฮ์ศักราช และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 458.

ศักราชที่ 620 โดยอาศัยมาตรฐานการเสียชีวิตของอิบนิญุตามะฮฺ อัลมุกออดดีสัยและยุคต่อมาถือเป็นยุคปลายจนถึงศตวรรษที่สิบสองเป็นเกณฑ์กำหนด และยุคร่วมสมัยเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่สิบสามต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งสามารถจำแนกทัศนะการอธิบายดังนี้

3.2.1.1 ทัศนะปราชญ์มุสลิมในยุคต้น

ปราชญ์มุสลิมที่ได้มีการอธิบายสุเราะฮ์อัลอัสรในยุคนั้นมีหลายท่านด้วยกัน แต่ที่นำมาประมวลไว้ในงานวิจัยครั้งนี้เพียง 4 ท่าน ปราชญ์เหล่านั้นคือ อัญญาอะบะรียะ อัลมาตุรียะ อัลสสะมัรกอณดียะ อิบนูเฟาร็อก¹³³ ทั้งนี้การอธิบายสุเราะฮ์อัลอัสรที่ได้ประพันธ์ไว้ในหนังสืออธิบายของปราชญ์เหล่านั้น จะนำเสนอตามลำดับปวงปราชญ์ที่ได้กล่าวมา

พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ดำรัสสุเราะฮ์อัลอัสรว่า

﴿وَالْعَصْرِ ۝١ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝٢ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝٣﴾

(العصر: 3-1)

ความว่า “ขอสาบานด้วยกาลเวลา แท้จริงมนุษย์อยู่ในการขาดทุน นอกจากบรรดาผู้ศรัทธา และกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน”

(อัลอัสร: 1-3)

อัญญาอะบะรียะ¹³⁴ (al-Ṭabarī, 2002-1423: 24/589-591) ได้อธิบายว่า: “บรรดานักตีความ¹³⁵ อัลกุรอานได้มีทัศนะที่แตกต่างกันในโองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ บางส่วนกล่าวว่า เป็นการสาบานจากพระผู้อภิบาลด้วยกับกาลเวลา นั่นคือ (الْعَصْرِ) หมายถึง “กาลเวลา(الذَّهْر)” มีรายงานจากอิบนู อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า จากโองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ คำว่า (الْعَصْرِ) หมายถึง เวลาหนึ่งจากเวลากลางวัน มีรายงานจากหะสัน กล่าวว่า (الْعَصْرِ) หมายถึง เวลาค่าคืน และสิ่งที่ถูกต้องจากทัศนะดังกล่าวคือแท้จริงพระผู้อภิบาลทรงสาบานด้วยกาลเวลา คำว่า (الْعَصْرِ) เป็นนามชื่อของกาลเวลากล่าวคือยามเย็น กลางคืน และกลางวัน ไม่เป็นการเฉพาะกับกาลเวลาที่ครอบคลุมด้วยความหมายของมัน ทุกช่วงมิติที่เกี่ยวกับกาลเวลาถือว่าเข้าอยู่ในการสาบานของพระองค์ทั้งสิ้น”

¹³³ ทั้งสี่ท่าน คือ ปราชญ์สายอะฮฺลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮฺ แม้ในทางนิติศาสตร์จะยึดตามมัซฮับที่ต่างกัน อัญญาอะบะรียะยึดมัซฮับท่านเอง ส่วนอัลมาตุรียะและอัลสสะมัรกอณดียะ มัซฮับหนะฟียะฮฺ และอิบนูเฟาร็อก มัซฮับฮาฟีอียะฮฺ.

¹³⁴ คือ มุหัมมัด บิน ญะรียร์ เป็นปราชญ์สายอะฮฺลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮฺ เสียชีวิตในปีอิฮฺเราะฮ์ศักราชที่ 310.

¹³⁵ นักตีความตามทัศนะของอิมามอัญญาอะบะรียะในที่นี้คือนักตีความชาวสะลัฟ.

ในโองการที่สอง ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ ท่านได้อธิบายว่า “แท้จริงมนุษย์อยู่ในความหายนะและบกพร่อง รายงานจากอุมร์ ซิมร์¹³⁶ กล่าวว่า ฉันได้ยืมท่านอะลี عليه السلام ได้อ่านออกเสียงอักษรว่า (وَالْعَصْرِ وَالنَّوَابِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّهُ فِيهِ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ) รายงานจากเกาะตาอะฮฺ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ มีนักอ่านบางกลุ่มได้อ่านต่อว่า (وَأَنَّ فِيهِ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ) จากอุมร์ ซิมร์ ฉันได้ยืมท่านอะลี عليه السلام อ่านว่า (وَالْعَصْرِ وَالنَّوَابِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) และจากมูญาฮิด ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ แท้จริงมนุษย์อยู่ในการขาดทุน คือนอกจากผู้มีศรัทธา” (al-Ṭabarī, 2002-1423: 24/589-591)

โองการถัดมา ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย” คือนอกจากผู้ยึดมั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ และพวกเขายึดถือในความเอเกะของพระองค์ ยอมรับต่อพระองค์ด้วยความเอเกะของพระองค์และแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ กระทำความดีทั้งหลาย ปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นข้อบังคับต่างๆ และห่างไกลจากสิ่งต้องห้าม การใช้สำนวน “ยกเว้นบรรดาผู้ศรัทธา” ออกจากมนุษย์ เพราะคำวามนุษย์หมายถึงมนุษย์ทั้งหมด ไม่ใช่กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด (al-Ṭabarī, 2002-1423: 24/589-591)

ส่วนโองการต่อมา ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ “และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรม” คือพวกเขาบางกลุ่มจะตักเตือนต่ออีกบางกลุ่มด้วยการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในบัญญัติที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานในคัมภีร์อัลกุรอานจากคำสั่งใช้และหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ต้องห้าม บรรดานักตีความอัลกุรอานได้ให้ทัศนะว่า จากรายงานเกาะตาอะฮฺและหะสัน ในคำว่า (الْحَقِّ) หมายถึง คัมภีร์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ (al-Ṭabarī, 2002-1423: 24/589-591)

ส่วนของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” คือพวกเขาบางกลุ่มจะตักเตือนต่ออีกบางกลุ่มด้วยการอดทนต่อการปฏิบัติกิจการงานด้วยการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ บรรดานักตีความอัลกุรอานได้ให้ทัศนะว่า จากรายงานเกาะตาอะฮฺ และอัลหะสัน ในคำว่า (الصَّبْرِ) หมายถึง การแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ” (al-Ṭabarī, 2002-1423: 24/589-591)

อัลมาตุรียดี (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611-613) ได้อธิบายว่า: “มีทัศนะที่หลากหลายในการตีความ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ บางท่านว่า หมายถึงกาลเวลาและยุคสมัย บางท่าน¹³⁷ ว่า ช่วงท้ายของกลางวัน คือเป็นเวลาที่ดีทั้งสองช่วง คือช่วงท้ายของกลางวันและช่วงเริ่มต้นของกลางคืน เท่ากับว่าเป้าหมายของคำพูดคือทั้งกลางคืนและกลางวัน และอะบูมุอาษะ กล่าวว่า ชาวอาหรับชอบพูดว่า (لَا أَكَلْمَكَ الْعَصْرَانِ) “ฉันจะไม่พูดกับท่านในสองช่วงเวลา” นั่นคือทั้งกลางคืนและกลางวัน

¹³⁶ คือ อุมร์ ซิมร์ อัลฮัมดานีย์ อัลกุฟี เป็นที่รู้จักในนามอุมร์ บินซิมร์ จะรายงานหะดีษมาจากอะลี บินอะบีฏอลิบ ถือเป็นนักรายงานหะดีษที่ไม่เป็นที่รู้จักโดยบรรดานักบันทึกหะดีษ นั่นคือบุคคลซึ่งไม่รู้แหล่งที่ศึกษา อุละมาอ์ไม่รู้จัก และไม่พบหะดีษวันแต่จากด้านสายรายงานเพียงคนเดียว, จากหนังสือเศาะรีฮะฮฺ ของ ดร.อิมาดุดดีน มุหัมมัด อรเราะซิด หน้าที่ 152.

¹³⁷ คือ อิบน์อบบาส رضي الله عنه ได้กล่าวไว้ ซึ่งบันทึกโดยอิบนุลมุหนิรจากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน (al-Dur al-Manthūr).

และช่วงที่ผ่านเวลากลางคืนและกลางวันคือกาลเวลาที่ผ่านไป เพราะทั้งสองเวลาและสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในมิติของเวลา ดังนั้นการเอ่ยถึงกลางคืนและกลางวันคือการสาธยายทุกอย่างทั้งคืนวัน และการสาบานด้วยทุกอย่างเป็นการสาบานด้วยสิ่งที่อุบัติขึ้น เพราะทุกอย่างที่ปรากฏสามารถพิจารณาถึงผู้สร้างและสิ่งที่ผู้สร้างบันดาลให้เกิดขึ้น”

คำว่า (الْإِنْسَانُ) เป็นนามสามัญหรือนามประเภทแปลว่ามนุษย์ เป้าหมายคือมนุษย์ทุกคน และ ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธา” นั่นคือไม่ยกเว้นคนหนึ่งคนใด กล่าวคือแท้จริงมนุษย์ทุกคนอยู่ในสถานะและทางเลือกที่ขาดทุนนอกจากผู้ที่ได้ค้ำขายในสถานะดังกล่าว เพราะผู้ค้ำคือผู้ได้รับกำไร หากคำว่า (الْإِنْسَانُ) ในที่นี้เป้าหมายคือเฉพาะผู้ฝ่าฝืน ต้องใช้สำนวนว่าแท้จริงบรรดาผู้ฝ่าฝืนอยู่ในความหายนะและขาดทุน (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611-613)

ส่วนของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “และตักเตือนกันและกัน ในสิ่งที่เป็นสัจธรรมและตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” คำว่าสัจธรรม (الْحَقُّ) ความหมายเดิมคือทุกอย่างที่ผู้ปฏิบัติได้กระทำแล้วได้รับการสรรเสริญ คำว่าอดทน (الصَّبْرُ) คือการหยุดยั้งทุกอย่างที่ให้การตำหนิแก่ผู้ปฏิบัติ กล่าวได้ว่าการตักเตือนกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรมคือการตักเตือนกันและกันในทุกสิ่งที่กระทำแล้วได้รับการสรรเสริญ และการตักเตือนกันให้มีความอดทนคือการตักเตือนกันและกันจากทุกสิ่งที่ให้การตำหนิแก่ผู้ปฏิบัติ” (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611-613)

อัสซะมร์กอนดี (al-Samarqandī. n.d.: 4/435) ได้อธิบายว่า: “อะลี บินอะบีฏอลิบ กล่าวว่า (العَصْرُ) หมายถึงกาลเวลา (الدَّهْرُ) มีรายงานจากอิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า จากโองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ คำว่า (العَصْرُ) หมายถึง การละหมาดอัศร (ยามเย็น) การสาบานในสุเราะฮ์คือพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับละหมาดอัศร”

โองการถัดมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ ท่านอธิบายว่า: “แท้จริงผู้ฝ่าฝืนอยู่ในความขาดทุน และมีรายงานจากมุฮัมมัด บิน กะอับ อัลกอรีศีย์¹³⁸ คำว่ามนุษย์ (الْإِنْسَانُ) คือมนุษย์ทุกคน อัจจากคำกล่าวอัลเกาะตาบีย์ และอัชชูญา¹³⁹ กล่าวว่า เป้าหมายของคำว่ามนุษย์ (الْإِنْسَانُ) คือคน (الْأَنَسُ) และความขาดทุนคือกลุ่มเดียวซึ่งหมายถึงผู้ฝ่าฝืนที่ปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ด้วยสิ่งอื่นที่นอกเหนือไปจากการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นอยู่ในความขาดทุน มีรายงานจากอะลี رضي الله عنه แท้จริงท่านได้อ่านว่า

(وَالْعَصْرِ وَنَوَائِبِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّهُ لَفِي لَعْنَةٍ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ)

¹³⁸ คือ มุฮัมมัด บิน กะอับ บิน สะลิม อัลกอรีศีย์ หรือขนานนามว่า อะบูหัมซะฮ์ เป็นอุละมาฮ์ท่านหนึ่งด้านอรรถาธิบายอัลกุรอาน บิดาของท่านเป็นชนเผ่าปะนิกร็อยเศาะฮ์.

¹³⁹ คือ อับดุลเราะหมาน บิน อิสฮาก อัชชูญาญีย์ หรือขนานนามว่า อะบุลกอสิม อันนะหฺวี เป็นอุละมาฮ์สายอะฮลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและไวยากรณ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 340.

ส่วนของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ “และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรม” คืออุยงส่งเสริมกันและกันด้วยอัลกุรอาน กล่าวคือพวกเขากระตุ้นกันในการศรัทธาต่ออัลกุรอานและกระทำความดีทั้งหลาย ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” คืออุยงส่งเสริมกันและกันบนการนมีสการต่ออัลลอฮ์ ﷻ และบนความยากลำบาก แล้วพวกเขาจะกระตุ้นกันในเรื่องดังกล่าว มีรายงานว่าความอดทนนั้นบนสิ่งที่น่ารังเกียจ เพราะแท้จริงสวรรค์ได้รับการปกป้องจากสิ่งที่น่ารังเกียจ” (al-Samarqandīy, n.d.: 4/435)

อิบนุเฟาร็อก (‘Ibn Fawrak, 2009-1430: 3/269-270) ได้อธิบายว่า: “ประเด็นที่นำมาจากตำราของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังกล่าว 4 ประเด็น คือรากศัพท์ของคำว่า (الْعَصْر) คืออะไร ความขาดทุนคืออะไร ความอดทนคืออะไร และสัจธรรมคืออะไร ในประเด็นเหล่านั้นตอบได้ว่า (الْعَصْر) หมายถึง “กาลเวลา” (الذَّهْر) จากรายงานของอิบนุอับบาส رضي الله عنه บางท่านกล่าวว่ายามเย็นซึ่งมาจากรายงานของหะสันและเกาะตาอะฮ์”

ประเด็นถัดมาคือความขาดทุน หมายถึงสูญเสียต้นทุน สำหรับมนุษย์การสูญเสียทรัพย์สินถือเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญต่อต้นทุน เว้นแต่ผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตนในการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และถือเป็นคนคุณสมบัติของผู้บรรลุตาสนภาวะทุกคนต้องปฏิบัติตนในการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์ตามบัญญัติอิสลาม (‘Ibn Fawrak, 2009-1430: 3/269-270)

ประเด็นต่อมาคือการอดทน หมายถึงการยับยั้งตนเองจากการตัดขาดในพระบัญชาใช้แห่งพระองค์ นั่นคืออดทนบนการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และประเด็นสุดท้ายคือสัจธรรม หมายถึงสิ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเชิญชวนไปยังมันและทำให้เกิดความดีงามด้วยพระบัญชาใช้ของพระองค์ (‘Ibn Fawrak, 2009-1430: 3/269-270)

3.2.1.2 ทศนะปราชญ์มุสลิมในยุคปลาย

ในยุคปลายนี้ถือเป็นยุคหนึ่งที่มีความสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์อิสลาม การศึกษาค้นคว้าได้แพร่หลายเข้าสู่หลายๆ พื้นที่ของโลก วรรณกรรมและตำราอันมากมายได้ถูกบันทึกไว้เพื่อหลักฐานทางวิชาการในหลายๆ ด้าน และปราชญ์มุสลิมที่ได้มีการอธิบายอัลกุรอานในยุคนี้มีหลายท่านด้วยกัน แต่ที่นำมาประมวลไว้ในงานวิจัยครั้งนี้เพียง 12 ท่าน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลวิจัยในการอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศร ปราชญ์เหล่านั้นคือ อัลบะฆะวะวีย์ ฟัครุดดีน อรรอซีย์¹⁴⁰ อัลกุฎฎีบีย์ อิบนุกะษีร์ อัลบัยฎาวีย์ อะบูหัยยาน อัลคอซิม อันนะสะฟี อัลนัยซาบูรีย์ อิบนุอาติล อัลบะกออีย์ และอัลสสุฎีย์ ทั้งนี้การอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศรที่ได้ประพันธ์ไว้ในหนังสืออธิบายของปราชญ์เหล่านั้น จะนำเสนอตามลำดับปวงปราชญ์ที่ได้กล่าวมา

อัลบะฆะวะวีย์ (al-Baghawīy, 1997-1417: 8/525-526) ได้อธิบายว่า: “จากอิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า ﴿وَالْعَصْر﴾ หมายถึงขอสาบานด้วยกาลเวลา (وَالذَّهْر) และบางท่านให้ความหมายว่า ขอสาบานด้วยพระผู้อภิบาลแห่งกาลเวลา อิบนุกัยสานกล่าวว่า เป้าหมายของเวลาคือ

¹⁴⁰ ทั้งสองท่านนี้เป็นปราชญ์ยุคกลางตามมุมมองมัซฮับฮันบะลีย์.

ทั้งกลางคืนและกลางวัน ซึ่งเรียกสองช่วงเวลาดังกล่าวว่า (العَصْرَانِ) และหะสันให้ความหมายว่า เริ่มจากตะวันคล้อยจนกระทั่งตะวันลับฟ้า ส่วนท่านเกาะตาอะฮฺให้ความหมายว่า เวลาหนึ่งจากเวลากลางวัน และมะกอติลให้ทัศนะว่า พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัครคือละหมาดอัลอุสฏูอ¹⁴¹ (al-Baghawī, 1997-1417: 8/525-526)

และโองการถัดมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ ท่านอธิบายว่า: “คือความขาดทุนและบกพร่อง บางท่านให้เป้าหมายของคำว่ามนุษย์ (الْإِنْسَانَ) คือผู้ฝ่าฝืน โดยยึดหลักฐานจากการยกเว้นบรรดาผู้มีศรัทธาออกจากผู้ขาดทุน และการขาดทุน คือ การสูญเสียต้นทุนของมนุษย์ในความหายนะต่อตนเองนั่นคือชีวิตและอายุของเขา (ในการกระทำสิ่งที่บาป) และทั้งสองนั้นคือต้นทุนอันสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ (al-Baghawī, 1997-1417: 8/525-526)

ส่วนโองการต่อมา ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย” แท้จริงพวกเขาไม่อยู่ในความขาดทุน ส่วนของโองการ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ “และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม” คือตักเตือนกันและกันด้วยอัลกุรอาน ซึ่งรายงานจากหะสันและเกาะตาอะฮฺ ส่วนมะกอติลได้ให้ความหมายว่าตักเตือนกันและกันด้วยศรัทธาและความเป็นเอกะของพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ส่วนของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” คือบนการปฏิบัติในข้อบังคับต่างๆ และยืนหยัดด้วยพระบัญชาใช้ของพระองค์ มีรายงานอิบนุเฮอวีน¹⁴² จากอิบรอฮีม¹⁴³ ว่า เป้าหมายของมนุษย์เมื่อได้ใช้ชีวิตที่ยืนยาวบนโลกนี้และแก่ชราลงโดยที่ไม่ได้บริหารชีวิตให้เกิดความดีงาม เขาก็อยู่ในความบกพร่องและล่าถอยอย่างไร้ค่าเว้นแต่บรรดาผู้ที่มีศรัทธา พวกเขาจะได้รับการบันทึกผลตอบแทนและสิ่งที่ดีในกิจการงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไว้เมื่อตอนยังหนุ่มและแข็งแรงดี ตั้งคำรัสของพระองค์ที่กล่าวถึงผลตอบแทนของมนุษย์ที่มีศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายในสุเราะฮฺฮุดตีนิ: 4-6” (al-Baghawī, 1997-1417: 8/525-526)

ฟัครุดดีน อรรอซียี (Fakhr al-Dīn al-Rāzī, 1992-1412: 32/620) ได้อธิบายว่า: “ทัศนะปวงปราชญ์ที่ได้อธิบายคำว่า (العَصْرِ) มีหลายทัศนะจากบรรดานักอรรถาธิบายอัลกุรอาน

ทัศนะแรกให้ความหมายว่ากาลเวลา (الدَّهْرُ) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ 1) รายงานจากศาสนทูต ﷺ ว่าแท้จริงพระองค์ทรงสาบานด้วยกาลเวลา ท่านอ่านว่า (وَالْعَصْرِ وَاللَّيْلِ إِذَا يَجِيءُ) และเราขอกล่าวว่า นั่นคือรูปแบบการอรรถาธิบายไม่สามารถนำมาอ่านในละหมาดได้ 2) กาลเวลาครอบคลุมถึงความน่าประหลาดใจ ประสบทั้งสุขใจและทุกข์ภัยอันตราย สุขภาพดีและเจ็บป่วย ร่ำรวยและยากจน มันคือความน่าประหลาดใจอันหลากหลายในช่วงเวลาเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้พระองค์

¹⁴¹ คือละหมาดช่วงกลางซึ่งอยู่ระหว่างศุบฮ์กับซุฮฺรและมัฆริบกับอิชา.

¹⁴² คือ अबดุลลอฮฺ บิน เฮอร์น บิน อรรฎาะบาน อัลมุซนีย์ หรือขนานนามว่า อิบนุ เฮอร์น เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 106 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 189.

¹⁴³ คือ อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด บิน อะลี บิน अबดุลลอฮฺ บิน อัลอับบาส หรือขนานนามว่า อะบูอิสฮาก เป็นที่รู้จักในนามอิบรอฮีม อัลอิมาม (ปราชญ์ตาบอฮีน) เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 82 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 131.

ทรงสาบานกาลเวลาและเดือนให้ระวางว่าแท้จริงทั้งกลางคืนและกลางวันคือโอกาสของผู้บรรลุดุศาน
ภาวะสามารถใช้มันให้สูญเปล่าโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของมันก็ได้ ตั้งพระองค์ดำรัสว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ
شُكُورًا﴾

(سورة الفرقان: 62)

ความว่า “และพระองค์คือผู้ทรงบันดาลให้มีกลางคืน และกลางวัน
หมุนเวียนแทนที่กัน สำหรับผู้ที่ปรารถนาจะใคร่ครวญ หรือปรารถ
นาจะขอบคุณ”

(สุเราะฮ์อัลฟุรกอน: 62)

3) พระองค์ดำรัสเพื่อบ่งบอกให้รู้ถึงสถานที่และตำแหน่งต่างๆ ของสถานที่ที่เรียกว่า

﴿قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ...﴾

(سورة الأنعام: بعض من آية 12)

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)ว่าสิ่งที่อยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน
ดินนั้นเป็นของใคร? จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)ว่าเป็นของอัลลอฮ์”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม: ส่วนหนึ่งของโองการ 12)

และพระองค์ดำรัสเพื่อบ่งบอกถึงเวลาและช่วงเวลาต่างๆ ของมันไว้อีกว่า

﴿وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

(سورة الأنعام: 13)

ความว่า “และสิ่งที่สงบเสียบอยู่ในเวลากลางคืน และกลางวันนั้น
เป็นสิทธิของพระองค์ และพระองค์คือผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม: 13)

จากโองการดังกล่าว เราได้ชี้แจงให้เห็นว่าแท้จริงเวลานั้นสูงส่งและมีเกียรติกว่า
สถานที่ ซึ่งจากการสาบานด้วยกาลเวลานั้นมีเกียรติจากสองส่วนคือเกียรติในกรรมสิทธิ์ของพระองค์
และเกียรติในอาณาจักรแห่งพระองค์ 4) มนุษย์มักพาดพิงความขาดทุนให้กับเหตุการณ์ต่างๆ ในเวลา
พระองค์ทรงสาบานด้วยกับกาลเวลาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความโปรดปรานที่อยู่ในมิติของเวลา ความ
ขาดทุนที่น่าตำหนิโดยแท้คือมนุษย์ไม่ใช้เวลา และนั่นคือที่มาของดำรัสที่ว่า ﴿لَغِي خُسْرٍ﴾ (Fakhr
al-Dīn al-Rāzī, 1992-1412: 32/621)

ทัศนะที่สองคือทัศนะของอะบีมุสลิม ให้ความหมายคำว่า (الْعَصْر) ว่าช่วงหนึ่งจาก
สองช่วงเวลากลางวัน ซึ่งมีเหตุผลหลายแนวทาง 1) พระองค์ทรงสาบานด้วยเวลายามเย็นเช่นเดียวกับ
สาบานด้วยเวลายามสาย เนื่องจากเวลาทั้งสองเป็นภาวะบ่งชี้ถึงเดขานุภาพของพระองค์ ในทุกๆ ยาม
เช้าเปรียบดั่งวันกิยามะฮ์ มนุษย์ออกจากสุสาน คนตายฟื้นคืนชีพ トラซังถูกตั้งขึ้น ทุกๆ ยามค่าเปรียบ
ดั่งโลกนี้พังทลายลงด้วยเสียงกรีดร้องและความตาย (ความเงิบสงบ) แต่ละช่วงของทั้งสองเวลามัน
คือพยานที่ยุติธรรม หากผู้พิพากษาไม่ตัดสินตามพยานเหล่านั้นย่อมขาดทุน เช่นเดียวกับมนุษย์ที่

หลงใหลเพลิดเพลินจากการใช้ประโยชน์จากเวลาทั้งสองย่อมขาดทุนเช่นกัน 2) หะสันกล่าวว่า พระองค์ทรงสาบานด้วยกับเวลาเพื่อต้องการเตือนให้ระวังว่าตลาดนั้นใกล้ปิดและสิ้นสุดการค้าขาย และไขว่คว้ามัน หากท่านไม่ไขว่คว้าแล้วกลับเข้าบ้าน ลูกๆ มวนเวียนแล้วถามว่าหาอะไรมาให้พวกเขาบ้าง ซึ่งตอนนั้นท่านรู้สึกละอายไม่มีอะไรติดมือมาเท่ากับว่าท่านคือผู้ที่ขาดทุน เปรียบตั้งคำว่า เวลา (العصر) คือเวลาโลกนี้ที่ใกล้กียามะฮฺและท่านเองยังไม่ได้เตรียมเสบียง(คุณความดี)ทั้งที่ท่านรู้ดีว่าพรุ่งนี้จะถูกสอบสวนจากความโปรดปรานต่างๆ ที่ท่านใช้ประโยชน์อยู่บนโลกนี้ และการปฏิบัติตนในคุณความดีพร้อมเพื่อนมนุษย์ และทุกคนที่ถูกละเมิดจะทวงสิทธิเขาคืนจากท่าน ในขณะที่ท่านคือผู้ที่ขาดทุน ดังคำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿اقترب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون﴾

(سورة الأنبياء: 1)

ความว่า “เวลาแห่งการคิดบัญชีของมนุษย์ได้ใกล้เข้ามาแล้ว โดยที่พวกเขาอยู่ในสภาพหลงลืม¹⁴⁴ เป็นผู้ผินหลังให้”

(สุเราะฮ์อัลอัมบิยา: 1)

3) เวลาดังกล่าวคือยามเย็น (العصر) มีความสำคัญ จากหลักฐานจากศาสนทูต ﷺ กล่าวว่า “บุคคลใดได้สาบานเท็จหลังจากยามเย็น พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงพูดและมองเขาในวันกียามะฮฺ” บรรพชนรุ่นแรกบางท่านกล่าวว่า “ฉันเรียนรู้ความหมายสุเราะฮ์นี้จากคนขายน้ำแข็งซึ่งเขาจะตะโกนว่า พวกท่านโปรดสงสารคนที่ต้นทุนกำลังละลาย! พวกท่านโปรดสงสารคนที่ต้นทุนกำลังละลาย! แล้วฉันก็เข้าใจความหมายของโองการ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ ว่า “เวลาได้ล่วงผ่านอายุที่ล่วงเลยทั้งที่ยังไม่ไขว่คว้าสิ่งใด¹⁴⁵ เขาคือผู้ขาดทุน” (Fakhr al-Dīn al-Rāzī, 1992-1412: 32/622)

ทัศนะที่สามคือทัศนะของมะกอติล ให้ความหมายคำว่า (العصر) คือละหมาดอัลอัสร์ ซึ่งมีเหตุผลหลายแนวทาง 1) พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัสร์เพราะมีความประเสริฐ โดยมีคำรัสในอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: 238 ว่า ﴿وَالصَّلَاةَ الْوُسْطَى﴾ คือละหมาดอัลอัสร์ และบางท่านกล่าวถึงคำว่า ﴿الصَّلَاةَ﴾ ที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์: 106 ว่าหมายถึงละหมาดอัลอัสร์ 2) ศาสนทูตได้กล่าวว่า “บุคคลใดที่ขาดละหมาดอัลอัสร์ เท่ากับว่าครอบครัวและทรัพย์สินของเขาล้มเหลว (ขาดความจำเริญในชีวิต)” 3) แท้จริงข้อบังคับในการปฏิบัติการณ์ละหมาดอัลอัสร์ในเวลานั้นมันมีความยากลำบาก เนื่องจากผู้คนกำลังสาละวนอยู่กับการค้าขายและอาชีพการงานในช่วงท้ายของกลางวัน และยุ่งอยู่กับการจัดการชีวิตครอบครัว 5) แท้จริงการละหมาดอัลอัสร์เป็นผลลัพธ์อันเสร็จสิ้นการสวามิภักดิ์ในตอนกลางวัน เปรียบเหมือนกับการสารภาพผิดที่เป็นการเสร็จสิ้นของกิจการงานต่างๆ ดังนั้นการสั่งเสียในเรื่องสารภาพผิดเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับการละหมาดอัลอัสร์ เพราะการงานต่างๆ เสร็จสิ้นด้วยกับสิ่งจำเป็นทั้งสอง การสาบาน

¹⁴⁴ คือมีวเมาอยู่ในเรื่องตัมหา เฉยเมยต่อวันที่น่าสะพรึงกลัว โดยพวกเขาไม่ได้เตรียมการงานเพื่อวันนั้นเลย.

¹⁴⁵ ต้นทุนคือความดีที่ปล่อยวาง และส่วนเพิ่มของความดีคือกำไร.

ด้วยเวลาละหมาดเพื่อต้องการให้เห็นเกียรติและคุณค่าในสถานภาพของมัน และเพื่อเพิ่มสำคัญ การสั่งเสียแก่ผู้บรรลุตศาสนภาวะให้มีความเข้มงวดการปฏิบัติ และบ่งบอกให้รู้ว่าหากท่านปฏิบัติมัน อย่างจริงจัง ย่อมเปลี่ยนความขาดทุนให้เป็นผลกำไรทันที 6) ศาสนทูตได้กล่าวว่า “สามประการ พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ จะไม่ทรงมอง ไม่ทรงพูดและไม่ทรงขัดเกลาพวกเขา คือผู้ชายซึ่งได้สาบานเท็จ หลังจากยามเย็น” หากมีประเด็นถามว่า “ละหมาดอัลอัสร์เป็นข้อบังคับที่พวกเราต้องปฏิบัติ แล้วเหตุใดพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงอนุมัติการสาบานด้วยละหมาดดังกล่าว?” ขอบตอบว่า “แท้จริงมันไม่ใช่การสาบานในรูปแบบข้อบังคับปฏิบัติ แต่มันเป็นการสาบานในรูปแบบพระบัญชาอันทรงเกียรติที่เราได้นมัสการต่อพระองค์ในเวลาดังกล่าว” (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/623)

ทัศนะที่สี่คือทัศนะที่ให้ความหมาย (العَصْرِ) ว่าแท้จริงเป็นการสาบานด้วยยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ บ่งชี้ถึงคำว่า (العَصْرِ) คือยุคสมัยที่ถูกเฉพาะไว้ด้วยกับประชาชาติแห่งยุค ดังนั้นไม่ต้องสงสัยเลยว่าพระองค์ทรงสาบานด้วยกับยุคสมัยดังกล่าว พระองค์ดำรัสว่า ﴿وَالْعَصْرِ﴾ คือกาลเวลาที่ท่านอยู่กับมันซึ่งพระองค์ทรงสาบานด้วยยุคสมัยในโองการนี้ ส่วนการสาบานด้วยสถานที่ พระองค์ดำรัสว่า¹⁴⁶ ﴿وَأَنْتَ حِلٌّ بِحَدِّ الْبَلَدِ﴾ “และเจ้านี้เป็นผู้อาศัยอยู่ในเมืองนี้” และสาบานด้วยกับอายุ พระองค์ดำรัสว่า¹⁴⁷ ﴿لَعَمْرُكَ﴾ “ขอสาบานด้วยชีวิตของเจ้า” กล่าวได้ว่า ยุคสมัยของเจ้า เมืองของเจ้า และอายุของเจ้า ทั้งหมดคือนามวิเศษณ์¹⁴⁸ (الظَّرْفِ) เมื่อจำเป็นต้องให้เกียรติและให้ความสำคัญกับสภาพของนามวิเศษณ์ ดังนั้นการให้เกียรติและให้ความสำคัญกับสภาพของผู้ที่อยู่ร่วม (الْمَطْرُوفِ) ในนามวิเศษณ์ ถือว่าจำเป็นเช่นเดียวกัน ส่วนแนวทางในการสาบานเปรียบดังพระองค์ดำรัสว่า เจ้า! โอ้มุฮัมมัดเจ้าได้มาและเชิญชวนแก่พวกเขาแล้ว แต่พวกเขาหันหลังไม่ผินหน้ามายังท่าน โอ้! มันช่างเป็นความขาดทุนและความละลายของพวกเขาอันใหญ่หลวงยิ่งนัก (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/623)

โองการถัดมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ ท่านอธิบายว่า: “โองการนี้มีหลายประเด็นที่ควรแก่การศึกษา 1) อะลีฟลาม (ا) ที่ปรากฏอยู่ที่คำว่า ﴿الْإِنْسَانَ﴾ อาจเป็นอักษรที่ให้นัยความหมายถึงประเภทของมนุษย์ กล่าวคือ ประเภทมนุษย์ที่ถูกยกเว้นออกจากความขาดทุนคือบรรดาผู้ที่มีศรัทธา และอาจเป็นอักษรที่ให้นัยความหมายผูกมัดคำสาบาน 2) คำว่าขาดทุน (الخُسْرِ) คือ (الخُسْرَانِ) ให้ความหมายเหมือนกัน เช่นเดียวกับคำว่าฝ่าฝืน (الكُفْرِ) คือ (الكُفْرَانِ) ความหมายเหมือนกัน ซึ่งความหมายของคำว่าขาดทุนคือบกพร่องและสูญเสียต้นทุน 3) จากส่วนหนึ่งของโองการ ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ ให้นัยความหมายถึงการยึดมั่นในความเป็นเอกะของพระองค์ซึ่งอยู่ในจำแนกต่างๆ ของ

¹⁴⁶ สุเราะฮ์อัลบะลัด โองการที่ 2.

¹⁴⁷ สุเราะฮ์อัลหัจญ์ โองการที่ 72.

¹⁴⁸ คือทั้งกาลวิเศษณ์และสถานวิเศษณ์.

ความขาดทุน กล่าวคือแก่นแท้ของความขาดทุนคือหักห้ามจากการรับใช้ต่อพระผู้อภิบาล และความขาดทุนส่วนที่เหลือคือหักห้ามจากสวนสวรรค์และลงสู่ขุมนรก

จากที่ได้อธิบายในประเด็นที่ 3 ข้างต้นมีความเป็นไปได้ในกรณีศึกษาเชิงวิเคราะห์จากโองการ ﴿لَغِي خُسْرٌ﴾ คืออยู่ในหนทางของความขาดทุน เช่นกรณีศึกษาเรื่องกินทรัพย์สินเด็กกำพร้าจากโองการที่ 10 สุเราะฮ์อันนิสาว่า ﴿يَا كُلُّونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا﴾ เพราะผลลัพธ์จากการกินทรัพย์สินเด็กกำพร้าคือขุมนรกซึ่งถือเป็นหนทางหนึ่งของความขาดทุน (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/624-625)

พึงรู้เถิดว่าโองการนี้ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَغِي خُسْرٌ﴾ เปรียบดั่งการย่ำเตือนถึงแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์นั้นอยู่ในความขาดทุนและล้มเหลว และรับรองได้ว่าความจำเริญและความผาสุกของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความรักที่ผูกพันกับโลกหน้าและหันหลังให้กับความหลงใหลของโลกนี้ จากนั้นมูลเหตุที่ชักนำไปสู่โลกหน้ามันเริ่มลับ ส่วนมูลเหตุที่ชักนำไปสู่ความรักที่ผูกพันกับโลกนี้มันชัดเจน นั่นคือประสาทสัมผัสทั้งห้า อารมณ์ตัณหาและความมีโมโหโทสะ ด้วยเหตุนี้มนุษย์ส่วนมากต่างสาละวนด้วยความรักและหลงใหลในโลกนี้ที่ติดต่อกับการชวนชวายนมัน พวกเขาจึงตกอยู่ในวังวนแห่งความขาดทุนและความสูญเสียอันมีอาจทดแทนคุณค่าให้แก่ชีวิตได้ (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/626)

ส่วนหนึ่งของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ ความว่า “และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” พึงรู้เถิดว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงชี้แจงถึงผู้ที่ถูกยกเว้นด้วยสาเหตุของการศรัทธาและการกระทำความดีซึ่งพวกเขาได้ออกจากสภาพของผู้ขาดทุน และพวกเขากลายเป็นนายแห่งความจำเริญและความผาสุกอันเนื่องจากการยืนหยัดในข้อปฏิบัติต่างๆ สู่อำนาจอันประกอบไปด้วยภาคผลบุญและการรอดพ้นจากการลงโทษ พวกเขามีความรักอันสุดซึ้งต่อการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และไม่จำกัดวิถีปฏิบัติเหล่านี้เพียงแค่ส่วนตัวของพวกเขา หากแต่พวกเขายังได้ตักเตือนกันและกันแก่บุคคลอื่นในแนวทางที่พวกเขากำลังปฏิบัติเพื่อเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้มีการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เช่นกัน ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾

(سورة التحريم: بعض من آية 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้า และครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก”

(สุเราะฮ์อัตตะหรีม: ส่วนหนึ่งของโองการ 6)

ดังนั้นการตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรมครอบคลุมถึงบัญญัติของศาสนาทั้งหมดทั้งภาควิชาการและการปฏิบัติ ส่วนการตักเตือนกันและกันให้มีความอดทนครอบคลุมถึงการแบกรับตนเองและยืนหยัดบนความยากลำบากในข้อบังคับต่างๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติ และหลีกเลี่ยงจากสิ่งต้องห้ามเมื่อต้องเผชิญกับสิ่งที่น่ารังเกียจเหล่านั้น และการดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายของทั้งสองนั้นเป็นความยากอันหนักยิ่ง ซึ่งสามารถกล่าวได้หลายๆ ประเด็นด้วยกัน 1) ส่วนหนึ่งของโองการสุดท้าย

นี้ให้เป็นสัญญาณงโทษที่รุนแรง เนื่องจากพระองค์ทรงตัดสินชี้ขาดเรื่องความขาดทุนบนมนุษย์ทุกคน นอกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือมีความศรัทธา กระทำสิ่งที่ดี ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยการอดทน เป็นการบ่งชี้ว่าความปลอดภัยและความสำเร็จถูกประมวลไว้ใน 4 ประการนี้ และแท้จริงผู้ที่ปฏิบัติข้อบังคับต่อตนเองเช่นไรแก่ผู้อื่นก็ให้ปฏิบัติด้วยเช่นกัน ส่วนหนึ่งคือการเชิญชวนไปสู่บัญญัติแห่งศาสนา การตักเตือน การสั่งใช้ด้วยคุณความดี และการยับยั้งจากสิ่งเลวร้าย ถือเป็นความจำเป็นต่อตนเองและแก่ผู้อื่นในการปฏิบัติต่อกัน

การใช้สำนวนโวหารซ้ำสองครั้งด้วยคำว่า “ตักเตือนกันและกัน” เป็นการรวมอยู่ในการกล่าวครั้งแรกกับการเชิญชวนไปสู่บัญญัติแห่งพระองค์ ส่วนครั้งที่สองกับการยืนหยัดบนบัญญัติแห่งพระองค์ และครั้งแรกเป็นการสั่งใช้ด้วยคุณความดี ส่วนครั้งที่สองเป็นการยับยั้งจากสิ่งที่เลวร้าย อุมร์ อิบน์ค็อฏฏอบ เคยกล่าวว่า “ขอพระองค์โปรดเมตตาแก่บุคคลที่ชี้แนะข้อตำหนิที่มีอยู่ที่ตัวของฉันด้วยเถิด” 2) โองการนี้ได้บ่งชี้ว่าแท้จริงสัจธรรมนั้นเน้นหนักและบททดสอบก็พัวพันอยู่กับการยืนหยัดในสัจธรรม การใช้ภาวะแวดล้อมของการตักเตือนกันและกันมาเกี่ยวข้องถือเป็นส่วนสำคัญ 3) การใช้ ﴿وَتَوَّاصُوا﴾ ซึ่งเป็นคำกริยาสั่งใช้ แต่ไม่ใช่คำว่า (وَيَتَوَّصُونَ) เพื่อสรรเสริญแก่พวกเขาในการประกอบคุณความดีในช่วงเวลาที่ผ่านมา ดังกล่าวนั้นเพื่อสร้างแรงกระตุ้นในการยืนหยัดบนบัญญัติแห่งพระองค์ในช่วงเวลาอนาคตต่อไป” (Fakhr al-Dīn al-Rāzīy, 1992-1412: 32/627-629)

อัลกูฏฏบีย (al-Qurtubīy, n.d.: 20/166-168) ได้อธิบายว่า: “ในโองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ มีนัยความหมายสองประเด็น 1) รายงานจากอิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า หมายถึง “กาลเวลา (الَّذُرُّ)” ดังนั้น (الْعَصْرِ) เหมือนกับ (الَّذُرُّ) ทางด้านความหมาย และหลักฐานส่วนหนึ่งที่บ่งชี้ว่า (الَّذُرُّ) หมายถึงกาลเวลานั้นคือหนึ่งปี ดังกวีร้อยเรียงไว้ว่า

سَيْلُ الْهَوَىٰ وَعَزْرُ وَبَحْرُ الْهَوَىٰ عَمْرٌ وَيَوْمُ الْهَوَىٰ شَهْرٌ وَشَهْرُ الْهَوَىٰ ذَهْرٌ

มีใจความว่า “หนทางแห่งความปรารถนาวิบากนัก ทะเลแห่งตัณหา
ได้เอ่อล้น วันอันปรารถนาเช้าแรมเดือน เดือนแห่งตัณหานานแรมปี”

จากกวีข้างต้นชี้ให้เห็นถึงนัยความหมายของ (الَّذُرُّ) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกาลเวลา และจากการอธิบายข้างต้นกล่าวได้ว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเนื่องจากแต่ ละช่วงเวลามีการย้ำเตือนให้ตระหนักถึงสภาพการณ์ที่คงดำเนินอยู่และภาวะเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์เหล่านั้น และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ประจักษ์ให้เห็นเป็นการบ่งชี้ถึงอำนาจของผู้สร้าง” และบางท่านให้ทัศนะอีกว่า คำว่า (الْعَصْرِ) คือ กลางคืนและกลางวัน และบางก็ให้ทัศนะว่ายามเช้า และยามเย็น ยามเช้าคือนับได้จนถึงช่วงปลายของวัน บางท่านได้นิยามว่า “ยามเย็นเริ่มตั้งแต่ตะวันคล้อยจนกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า” เกาะตาดะฮุกกล่าวว่า (الْعَصْرِ) คือช่วงสุดท้ายของเวลากลางวัน บางท่านให้ทัศนะว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัสร์ คือละหมาดอัลอัสฏู¹⁴⁹ เพราะเป็นเวลาที่ประเสริฐของการละหมาด มะกอดิลให้ทัศนะเช่นกันว่าละหมาดอัลอัสฏู บางท่านให้

¹⁴⁹ มีปรากฏในสุเราะฮ์อัลละอะเราะฮ์ โองการที่ 238.

ทัศนะว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับบุคคลมัยของศาสนทูตมุฮัมมัดเพราะความสำเร็จหรือ
ของการแต่งตั้งตำแหน่งศาสนทูตเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น (al-Qurtubīy, n.d.: 20/166-168)

โองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ เป็นคำตอบของคำสาบาน เป้าหมายของคำ
ว่า ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ คือผู้ฝ่าฝืน อิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายนั้นคือ อัลวะลีด บินอัลมุฮ์เราะฮ์
อัลอาศ บินวาอิล อัลอัสวัต บิน อับดุลมูฏฏาะลิบ บินอะฮ์มัด บินอับดุลอูซซา และอัลอัสวัต บินอับดุล
ยะฮูซ บางท่านว่า ประเภทของมนุษย์ ส่วน ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ หมายถึงอยู่ในความละเลยหรือประมาท
อัลอัคริฟให้ทัศนะว่าอยู่ในความหายนะ อัลฟัรรออ์กล่าวว่าอยู่ในความผิด ส่วนอิบนุซัยด์ว่าอยู่ในความ
ชั่ว บางท่านให้ทัศนะอีกว่าอยู่ในความบกพร่อง และจากทัศนะที่กล่าวมีความใกล้เคียงกัน

มีสายรายงานจากอะลี رضي الله عنه ได้อ่านว่า ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ (وَالْعَصْرِ وَنَوَائِبِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) อิบรอฮีมได้ให้คำอธิบายว่า “แท้จริงมนุษย์เมื่อใช้ชีวิตที่ยาวนานอยู่ในโลก
นี้และแก่ชราลง จะประสบความบกพร่อง อ่อนแอและล่าถอย เว้นแต่บรรดาผู้ที่ศรัทธาซึ่งพวกเขาจะ
ถูกบันทึกผลตอบแทนอันมากมายจากสิ่งที่พวกเขาเคยปฏิบัติไว้เมื่อครั้งยังหนุ่ม”

โองการต่อมา ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ “นอกจากบรรดาผู้ที่ศรัทธา” เป็นการยกเว้น
ประเภทมนุษย์ออกจากกลุ่มที่ขาดทุน และ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ “และกระทำความดีทั้งหลาย” นั่น
คือพวกเขาปฏิบัติข้อบัญญัติต่างๆ ตามที่ถูกบังคับใช้ พวกเขาคือเหล่าอัครสาวกของศาสนทูต ﷺ และ
มีรายงานว่าอูบัย บินกะอับได้อ่าน ﴿وَالْعَصْرِ﴾ ให้ศาสนทูต ﷺ ฟัง แล้วถามว่า โองการนี้มีการ
อธิบายอย่างไร? โอ้! ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ท่านตอบว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วย
ช่วงท้ายเวลากลางวัน ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คืออะบูญะฮัล ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ คืออะบูบักร์
﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คืออุมร์ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คืออูสมาน และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คืออะลี
และอิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวธรรมกถาบนแทนมิมบร้ออย่างนี้เช่นเดียวกัน¹⁵⁰

คำว่า ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ คือพวกเขาชอบตักเตือนกันและกันและกระตุ้นยุ้งต่อกัน
﴿بِالْحَقِّ﴾ คือด้วยการยึดมั่นในความเอกะของพระองค์ ซึ่งมาจากรายงานของเงาะฮากจากอิบนุอับ
บาส رضي الله عنه ท่านเกาะตาอะฮ์อธิบาย ﴿بِالْحَقِّ﴾ ว่าด้วยกับอัลกุรอาน ส่วนสุดท้ายกล่าวว่า คือพระองค์
อัลลอฮ์ ﷻ และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือตักเตือนกันและกันบนการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ
และการอดทนนั้นจากบรรดาสิ่งที่เป็บบาปทั้งหลาย” (al-Qurtubīy, n.d.: 20/166-168)

อิบนุ กะษีร์¹⁵¹ (Ibn Kathīr, 2005-1426: 8/480) ได้อธิบายว่า: “คำว่า (الْعَصْرِ) คือช่วงเวลา
ที่ศาสนทูตอาดัม عليه السلام เกิดการขยับตัวและเคลื่อนไหว ซึ่งมีทั้งดีและชั่ว อิมามมาลิกได้กล่าว

¹⁵⁰ เป็นหะดีษมารวูฟ คือ หะดีษที่ถูกพาดพิงไปถึงเศาะหาบะฮ์ จากคำพูด หรือการกระทำ หรือการยอมรับนักนิติศาสตร์ครอซาน
เรียกหะดีษนี้ว่า อะษีร์.

¹⁵¹ คือ อิสมาอิล บิน อุมร์ บิน กะษีร์ อัลตะมิซีย เกิดในปีฮิจาเราะฮ์ศักราชที่ 701 เป็นอุละมาอ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัช
ชาฟีอีย เสียชีวิตในปีฮิจาเราะฮ์ศักราชที่ 774.

จาก รายงานชัยด์ บินอัสลัม คือยามเย็น และความหมายแรกเป็นทัศนคติที่นิยม กล่าวคือพระองค์ได้สาบานกับเวลาดังกล่าวว่าแท้จริงมนุษย์นั้นจะอยู่ในการขาดทุน คือเสียหายและหายนะ ส่วนโองการต่อมาเป็นการยกเว้นประเภทมนุษย์ออกจากประเภทที่ขาดทุน ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คือบรรดาผู้ที่มีความศรัทธาด้วยหัวใจ และกระทำความดีทั้งหลายด้วยส่วนต่างๆ ของอวัยวะ

ส่วนหนึ่งของโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือปฏิบัติในสิ่งที่แสดงออกถึงการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และละทิ้งบรรดาสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คืออดทนบนการทดสอบ ลิขิตการณ์ต่างๆ และการสร้างความเดือดร้อนจากบุคคลที่ได้ใช้ให้เขาปฏิบัติคุณความดีและยับยั้งจากความชั่ว” (‘Ibn Kathīr, 2005-1426: 8/480)

อัลบัยฎอวีย์¹⁵² (al-Bayḍāwī, n.d.: 5/416) ได้อธิบายว่า: “พระองค์ทรงสาบานด้วยกับละหมาดอัลอัสร์เพราะมีความประเสริฐ หรือด้วยยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ หรือด้วยกับกาลเวลาเนื่องจากมันได้ครอบคลุมบนความหลากหลายของปรากฏการณ์อันน่าประหลาดใจและเพื่อนำเสนอถึงการปฏิเสธสิ่งที่พาดพิงไปสู่ความขาดทุน ส่วนโองการ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ แท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุน คือในการพยายามและใช้ช่วงเวลาของอายุเพื่อสิ่งที่พวกเขาแสวงหา และ (الْإِنْسَانُ) เป็นคำวิสามานยนามใช้เพื่อบอกประเภทของมนุษย์เป็นการเฉพาะ ส่วน (خُسْرٍ) เป็นคำวิสามานยนามใช้เพื่อบอกความหลากหลายรูปแบบของความขาดทุน”

และส่วนหนึ่งจากโองการ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือสัจธรรมอันยั่งยืนที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งหลักการยึดมั่นและหลักการปฏิบัติ ส่วนประโยค ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือการอดทนต่อความชั่วร้ายหรือบนสิ่งที่เป็นสัจธรรม หรือสิ่งที่พระองค์ทรงทดสอบกับปวงบ่าว (al-Bayḍāwī, n.d.: 5/416)

ในด้านไวยากรณ์ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ เป็นการถัดประโยคเฉพาะมาจากประโยคทั่วไป คือ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ เพื่อการเน้นย้ำ ยิ่งไปกว่านั้นเป็นการเจาะจงการปฏิบัติให้เกิดเป้าหมายที่สมบูรณ์กว่า และเหตุผลที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ดำรัสถึงสาเหตุของผลกำไรแต่ไม่ดำรัสถึงสาเหตุของความขาดทุน คือ 1) เพราะการชี้แจงถึงเป้าหมายได้รับประโยชน์กว่า 2) เพื่อเปิดเผยให้คำนวณความหลากหลายที่นำไปสู่ความขาดทุนและขาดผลประโยชน์ และ 3) เพื่อให้ความขาดทุนเกิดความคลุมเครือและทำลาย” (al-Bayḍāwī, n.d.: 5/416)

อะบูฮัยยาน (‘Abu Ḥayyān, n.d.: 11/19) ได้อธิบายว่า: “อิบนุอับบาส رضي الله عنه ให้ความหมาย (الْعَصْرِ) คือกาลเวลา (الْكَلْبُ) ส่วนเกาะตาดะฮ์กล่าวว่า (الْعَصْرِ) คือยามเย็น (الْعِشِيِّ) กล่าวคือพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยยามเย็นเช่นเดียวกับยามสาย เพราะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวบ่งชี้ถึงเดขานุภาพแห่งพระองค์ บางท่านให้ทัศนะว่า ทั้งกลางวันและกลางคืน และบางท่านกล่าว ทั้งยามเช้าและยามเย็น ซึ่งในช่วงเวลาทั้งสองมีอากาศเย็นสบาย ดังนั้นจากทัศนะนี้และทัศนะที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าการสาบานเกิดขึ้นด้วยเวลาหนึ่งเวลาใดไม่เป็นการเฉพาะ

¹⁵² คือ อับดุลละฮ์ บิน อุมร์ นาศิรุดดีน เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชต้นศตวรรษที่ 7 เป็นอุละมาอ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัชชาฟีอีย์ อัลอ้อซารี เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 685.

ส่วนมะกอดิลให้ทัศนะว่าละหมาดอัลลุสฎอซึ่งมีการสาบานเกิดขึ้นในเวลาดังกล่าว และด้วยทัศนะของมะกอดิล อัซซะมัดชะรีย์กล่าวว่า เพราะเป็นการละหมาดที่มีความประเสริฐ ดังหลักฐานที่ดาร์สลึง ละหมาดอัลลุสฎอคือละหมาดอัลอัศร”

โองการต่อมา ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือพระบัญชาจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่พวกเขาใช้ปฏิบัติและตักเตือนกันและกัน ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คืออดทนในการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์ และจากความชั่วร้าย” (‘Abu Ḥayyān, n.d.: 11/19)

อัลคอซิมิน (al-Khāzin, 1979-1399: 7/286-287) ได้อธิบายว่า: “อิบนุอับบาส رضي الله عنه ให้ความหมาย (الْعَصْرِ) คือกาลเวลา (الذَّهْر) บางท่านกล่าวว่า ขอสาบานด้วยพระผู้อภิบาลแห่งเวลา และบางทัศนะว่าทั้งกลางวันและกลางคืนซึ่งเรียกวเวลาทั้งสองว่า (الْعَصْرَانِ) เป็นย่ำเตือนเกียรติของกลางวันและกลางคืนว่าแท้จริงเวลาทั้งสองคือคลังสำหรับกิจการงานของปวงบ่าว และบางท่านกล่าวว่าช่วงท้ายของเวลากลางคืน พระองค์ทรงสาบานด้วยยามเย็นเช่นเดียวกับการสาบานในยามสาย บางทัศนะว่าคือละหมาดอัลอัศรซึ่งพระองค์ทรงสาบานเพราะเกียรติของเวลานั้น และนั่นคือละหมาดอัลลุสฎอ ดังรายงานของอิบนุมัสนูด رضي الله عنه ศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวว่า

((صَلَاةُ الْوُسْطَى صَلَاةُ الْعَصْرِ))

(أخرجه الترمذي، د.ت. : 181)

ความว่า “ละหมาดอัลลุสฎอคือละหมาดอัลอัศร”

(บันทึกโดย al-Tirmizīy, n.d.: 181)¹⁵³

และบางทัศนะกล่าวว่า คือยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ พระองค์ทรงสาบานด้วยยุคสมัยเช่นเดียวกับการสาบานด้วยสถานที่¹⁵⁴ เพื่อเป็นการย้ำเตือนว่ายุคสมัยของศาสนทูต ﷺ นั้นมีความประเสริฐและมีเกียรติ ส่วนโองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ เป็นคำตอบยืนยันการสาบานว่าแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนและบกพร่อง และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือการตักเตือนกันและกันระหว่างผู้ศรัทธาด้วยกับอัลกุรอานและบัญญัติที่มีอยู่ในอัลกุรอาน บางทัศนะกล่าวว่า ด้วยการยึดมั่นและศรัทธาถึงความเป็นเอกะแห่งพระองค์ ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คืออดทนบนการปฏิบัติข้อบังคับต่างๆ อย่างเคร่งครัดและยืนหยัดด้วยพระบัญชาและบทลงโทษแห่งพระองค์ ” (al-Khāzin, 1979-1399: 7/286-287)

อันนะสะฟี رضي الله عنه¹⁵⁵ (al-Nasafīy, n.d.: 4/355) ได้อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัศร เพราะเป็นช่วงเวลาการละหมาดที่มีความประเสริฐจากหลักฐาน

¹⁵³ อัลติรมิซีย์หุ้กมเหตึษนี้ว่าหะสันเศาะฮึหฺ ส่วนอัลบานีย์หุ้กมเหตึษนี้ว่าเศาะฮึหฺ.

¹⁵⁴ สุเราะฮฺอัลบะลัด โองการที่ 2.

¹⁵⁵ คือ อับดุลละฮฺ บิน อะหมัด บิน มะหมุด หาฟิซุดดีน เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 640 เป็นอุละมาอ์อุสเบกิสถาน สายอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ อัลหะนะฟียะ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 710.

คำรัสของพระองค์¹⁵⁶ และเพราะการเน้นหนักในการปฏิบัติละหมาดนั้นมีความยากลำบาก เนื่องจากผู้คนต่างเพเลิดเพลินเพื่อการค้าขาย คิดบัญชีในช่วงท้ายของกลางวัน และยุ่งอยู่กับการจัดการครอบครัว หรือพระองค์ทรงสาบานด้วยยามเย็นเช่นเดียวกับการสาบานในยามสายเนื่องจากในช่วงเวลาเหล่านั้นเป็นหลักฐานบ่งชี้ถึงเดขานุภาพของพระองค์ หรือสาบานด้วยยุคสมัยต่างๆ เพราะปรากฏการณ์ที่ผ่านมามีความหลากหลายในสิ่งที่น่าประหลาดใจ และคำตอบยืนยันการสาบาน **إِنَّ** ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ คือประเภทของมนุษย์อยู่ในความขาดทุนจากการค้าขาย **﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾** ว่าเป็นแต่บรรดาผู้ศรัทธาและการทำความดีทั้งหลายเนื่องจากพวกเขาลงทุนซื้อโลกหน้าด้วยราคาของโลกนี้ พวกเขาได้รับผลกำไร มีความจำเริญและได้รับความผาสุก **﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾** คือตักเตือนกันและกันด้วยพระบัญชาที่ไม่อาจฝืนปฏิเสธได้ มันคือคุณความดีทุกรูปแบบจากการยึดมั่นในพระองค์ การสวามิภักดิ์ การปฏิบัติตามแนวทางแห่งคัมภีร์และทางนำของบรรดาศาสนทูต ส่วน **﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾** คืออดทนจากความชั่ว หรือบนการสวามิภักดิ์ หรือบนสิ่งที่พระองค์ทรงทดสอบแก่ปวงบ่าว” (al-Nasafiy, n.d.: 4/355)

อรรถาธิบาย¹⁵⁷ (al-Naysābūrīy, n.d.: 7/381) ได้อธิบายว่า: “บางทีคนจะอธิบายว่า “แท้จริงมนุษย์ไม่พ้นจากความขาดทุน เพราะอายุของพวกเขาคือต้นทุน การปล่อยเวลาของอายุล่วงเลยโดยไร้ประโยชน์ทั้งที่สามารถชวนขวยคุณความดีเป็นสำนวนที่บ่งบอกถึงความขาดทุน หากปล่อยให้ชีวิตหมกมุ่นอยู่กับความชั่วคือความขาดทุนอันชัดแจ้ง และหากสาละวนด้วยกับสิ่งที่อนุมัติก็ขาดทุนเช่นกัน เพราะมันไม่ได้เกิดผลลัพธ์ในคุณความดีแต่อย่างใดเท่ากับสูญเปล่า และหากสาละวนด้วยการสวามิภักดิ์เว้นแต่ต้องปฏิบัติในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งถึงจะเกิดผล เพราะระดับการนอบน้อมถ่อมตนและการควบคุมสมาธิเพื่อพระองค์นั้นไม่มีรูปแบบที่สิ้นสุด และแท้จริงสถานภาพความยิ่งใหญ่และพลังอำนาจแห่งพระองค์ย่อมไม่มีเสื่อมสลาย และข้อพิสูจน์ดังกล่าวคือมนุษย์ไม่ได้ถูกเน้นหนักในการปฏิบัติเว้นแต่ในสิ่งที่พวกเขามีความสามารถ ไม่ได้พาดพิงจำแนกวิถีปฏิบัติแต่เป็นการพาดพิงถึงการปฏิบัติส่วนบุคคลเท่าที่สามารถกระทำได้ ดังนั้นในขณะที่เขาสามารถหลีกเลี่ยงจากความชั่ว กระทำสิ่งที่อนุมัติตามสมควร ทั้งในภาวะคับขันและยามจำเป็น และยังสามารถแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ **﴿عَلَيْهِ﴾** เท่าที่สามารถกระทำได้ไม่เรียกว่าเป็นผู้ขาดทุน แต่ทว่าเป็นการเสริมสร้างมาตรฐานความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบให้แก่ชีวิตของพวกเขา ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

บางทีคนจะกล่าวว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ **﴿عَلَيْهِ﴾** ดำรัสในสุเราะฮ์ฮอดดีนโองการที่ 4-5 ว่า **﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾** **﴿كَلِمَةً رَّكَدًا أَسْفَلَ سَافِلِينَ﴾** เป็นการบ่งชี้ถึงจุดแรกเริ่มที่สมบูรณ์และจุดสุดท้ายที่บกพร่อง ส่วนในสุเราะฮ์อัลอศรนี่เป็นการบ่งชี้จุดแรกเริ่มที่บกพร่องและจุดสุดท้ายนั้นสมบูรณ์ เพราะเนื้อหาที่ประมวลไว้ในสุเราะฮ์ฮอดดีนได้กล่าวถึงสภาพสรีระร่างกาย ส่วนใน

¹⁵⁶ มีปรากฏในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ โองการที่ 238.

¹⁵⁷ คือ อัลหะสัน บิน มุหัมมัด บิน อัลหุสัยน์ อัลกุมมีย์ เป็นที่รู้จักในนามปราชญ์อรรถาธิบายอัลกุรอาน สายอะฮ์ลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 850.

สุเราะฮ์อัลอัศรกล่าวถึงสภาพการดำเนินชีวิตและจิตวิญญาณ ข้าพเจ้า¹⁵⁸ ขอกล่าวว่า ทั้งสองมีนัยอธิบายถึงสภาพชีวิตและจิตวิญญาณเหมือนกัน เพียงแต่ในสุเราะฮ์อัลอัศรกล่าวถึงการสร้างจุดเริ่มต้นของชีวิตเปรียบดั่งต้นทุน ส่วนในสุเราะฮ์อนั้นกล่าวถึงการดำเนินชีวิตที่ได้ใช้เวลาในการบริหารต้นทุน ไม่ต้องสงสัยเลยว่าพวกเขาส่วนมากพยายามขวนขวายในสิ่งที่ชอบด้วยอารมณ์นึกคิดที่ไม่เกิดประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของความสุขในชีวิตที่ไม่มีแก่นสาร เว้นแต่ผู้ที่พยายามรักษามาตรฐานความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบให้แก่ชีวิตของพวกเขา”

ส่วนรายละเอียดผลกำไรของชีวิตเกี่ยวข้องกับความศรัทธา กระทำความดี ตักเตือนกันและกันในสังคมและในการอดทน เป็นหลักฐานชี้ถึงปลายทางเกียรติของความเป็นมนุษย์ และในคำว่าตักเตือนกันและกัน (التواصي) ไม่ใช่การเชิญชวนหรือคำตักเตือนโดยทั่วไป เป็นการเน้นย้ำอย่างเน้นหนักเปรียบดั่งการงานที่สำคัญยิ่งเหมือนคำสั่งเสียของผู้ตาย และสัจธรรม (الحق) ต่างกันกับความเท็จ (الباطل) ซึ่งมันครอบคลุมถึงความดีและสิ่งที่ควรค่าแก่การปฏิบัติทั้งหมด ส่วนคำว่า (الصبر) เป็นการอดทนที่ครอบคลุมถึงสิ่งต้องห้ามทั้งหมด ดังนั้นแก่นแท้ของผู้ศรัทธาคือกระทำความดีที่ใช้และละเว้นสิ่งต้องห้าม และจากคำอธิบายที่ผ่านมาเป็นบทพิสูจน์ในสิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกเขา” (al-Naysābūrīy, n.d.: 7/381)

อิบน์อาดีล (ʿIbn ʿĀdil, n.d.: 16/444-446) ได้อธิบายว่า: “อิบน์อับบาส عليه السلام กล่าวว่า (العصر) หมายถึง “กาลเวลา (المدّة)” ทางด้านความหมาย ดังกวีร้อยเรียงไว้ว่า

سَيَلُّهُ الْهَوَىٰ وَعَزُّهُ وَبَحْرُ الْهَوَىٰ غَمْرٌ وَيَوْمُ الْهَوَىٰ شَهْرٌ وَشَهْرُ الْهَوَىٰ ذَهْرٌ

มีใจความว่า “หนทางแห่งความปรารถนาวิบากนัก ทะเลแห่งตัณหาได้เอ่อล้น วันอันปรารถนาเช้าแรมเดือน เดือนแห่งตัณหานานแรมปี”

จากกวีข้างต้นชี้ให้เห็นถึงนัยความหมายของ (المدّة) ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลาหนึ่งปี และจากการอธิบายข้างต้นกล่าวได้ว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเนื่องจากแต่ละช่วงเวลามีการย้ำเตือนให้ตระหนักถึงสภาพการณ์ที่คงดำเนินอยู่และภาวะเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์เหล่านั้น และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ประจักษ์ให้เห็นเป็นการบ่งชี้ถึงอำนาจของผู้สร้าง” และบางก็ให้ทัศนะว่ายามเช้าและยามเย็น ยามเช้าคือนับได้จนถึงช่วงปลายของวัน บางท่านได้นิยามว่า “ยามเย็นเริ่มตั้งแต่ตะวันคล้อยจนกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า” เกาะตาดะฮ์กล่าวไว้ว่า (العصر) คือช่วงสุดท้ายของเวลากลางวัน พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยช่วงหนึ่งจากสองช่วงของกลางวันเช่นเดียวกับการสาบานในยามสายซึ่งเป็นช่วงหนึ่งของเวลากลางวัน อะบูมุสลิมกล่าวไว้เช่นกัน บางท่านให้ทัศนะว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัศร คือละหมาดอัลลุสฎอ (อัลบะเกาะเราะฮ์: 238) เพราะเป็นเวลาที่ประเสริฐของการละหมาด มะกอติลให้ทัศนะเช่นกันว่าละหมาดอัลอัศร บางท่านให้ทัศนะว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับยุคสมัยของศาสนทูตมุฮัมมัดเพราะความประเสริฐของการแต่งตั้งตำแหน่งศาสนทูต ﷺ เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และบางทัศนะให้ความหมายว่า “ขอสาบานด้วยพระผู้อภิบาลแห่งกาลเวลา”

¹⁵⁸ คืออับนัยสาบูรีย ผู้ประพันธ์ได้ให้ทัศนะกับการอธิบายข้างต้น.

ส่วนโองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ เป็นคำตอบยืนยันการสาบาน และ เป้าหมายของคำว่า ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ มีความครอบคลุมถึงประเภทของมนุษย์ด้วยหลักการยกเว้นใน โองการถัดไป และจากบันทึกรายงานอะบีศอลิหฺ อิบน์อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่าคือผู้ฝ่าฝืน และในบันทึก รายงานอิฏญะฮาก อิบน์อับบาส رضي الله عنه กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายนั้นคือ อัลวะลีด บินอัลมุฮ์เราะฮฺ อัล อาศ บินวาอิล อัลอัศวัต บิน อับดุลมุฏญะลิบ บินอะสัด บินอับดุลอุซซา และอัศวัต บินอับดุลยะษูษ บางท่านว่า ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ หมายถึงอยู่ในความละเลยหรือประมาท อัลอัคฟิซให้ทัศนะว่าอยู่ในความ หายนะ อัลฟิรรออ์กล่าวว่าอยู่ในความผิด ส่วนอิบน์ซัยด์ว่าอยู่ในความชั่ว บางท่านให้ทัศนะอีกว่าอยู่ ในความบกพร่อง และจากทัศนะที่กล่าวมียุคความหมายใกล้เคียงกันและจากสายรายงานอะลี ยิบน์อะบีฏอลิบ رضي الله عنه ท่านได้อ่านสุเราะนี้ว่า

(وَالْعَصْرِ وَنَوَائِبِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّ فِيهِ آخِرَ الدَّهْرِ)

อิบรอฮีม¹⁵⁹ ได้ให้คำอธิบายว่า “แท้จริงมนุษย์เมื่อใช้ชีวิตที่ยาวนานอยู่ในโลกนี้และ แก่ชราลง จะประสบความบกพร่อง อ่อนแอและล่าถอย เว้นแต่บรรดาผู้ที่ศรัทธาซึ่งพวกเขาจะถูก บันทึกผลตอบแทนอันมากมายจากสิ่งที่พวกเขาเคยปฏิบัติไว้เมื่อครั้งยังหนุ่ม (’Ibn ‘Ādil, n.d.: 16/444-446)

โองการต่อมา ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ เป็นการยกเว้นประเภทมนุษย์ที่มีศรัทธาออกจาก ความขาดทุน และ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ หมายถึงพวกเขาได้ปฏิบัติข้อบังคับต่างๆ ที่ได้ถูกบัญญัติไว้ และพวกเขาคือเหล่าอัครสาวกของศาสนทูต رضي الله عنه และมีรายงานว่าอูบัย บินกะอับได้อ่าน ﴿وَالْعَصْرِ﴾ ให้ศาสนทูต رضي الله عنه ฟัง แล้วถามว่า โองการนี้มีการอธิบายอย่างไร? โอ้! ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ رضي الله عنه ท่านตอบว่า พระองค์อัลลอฮ์ رضي الله عنه ทรงสาบานด้วยช่วงท้ายเวลากลางวัน ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คืออะบูญะฮัล ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ คืออะบูบักร์ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คืออุมร์ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือ อูสมาน และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คืออะลี (ขอพระองค์ทรงพวยพวยแก่พวกเขา) และอิบน์อับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวธรรมกถาบนแทนมิบบรรุอย่างนี้เช่นเดียวกัน¹⁶⁰

คำว่า ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ คือพวกเขาชอบตักเตือนกันและกันและกระตุ้นยุ่งต่อกัน ﴿بِالْحَقِّ﴾ คือด้วยการยึดมั่นในความเอเกะของพระองค์ ซึ่งมาจากรายงานของญะฮากจากอิบน์ อับบาส رضي الله عنه ท่านเกาะตาตะฮฺอธิบาย ﴿بِالْحَقِّ﴾ ว่าด้วยกับอัลกุรอาน ส่วนสุดท้ายก็กล่าวว่า คือพระองค์ อัลลอฮ์ رضي الله عنه และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือตักเตือนกันและกันบนการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ رضي الله عنه และการอดทนนั้นจากบรรดาสิ่งที่เป็นบาปทั้งหลาย” (’Ibn ‘Ādil, n.d.: 16/444-446)

¹⁵⁹ คือ อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด บิน อะลี บิน อับดุลลอฮ์ บิน อัลอับบาส หรือชานนามว่า อะบูอิสฮาก เป็นที่รู้จักในนามอิบรอฮีม อัลอิมาม (ปราชญ์ตาบิอีน) เกิดในปีอิญเราะฮ์ศักราชที่ 82 เสียชีวิตในปีอิญเราะฮ์ศักราชที่ 131.

¹⁶⁰ เป็นหะดีษมารวูฟ คือ หะดีษที่ถูกพาดพิงไปถึงเศาะหาบะฮ์ จากคำพูด หรือการกระทำ หรือการยอมรับนักนิติศาสตร์คอรอซาน เรียกหะดีษนี้ว่า อะซัร.

อัลบะกออียี (al-Baqā'iy, n.d.: 10/3-5) ได้อธิบายว่า: “ในขณะที่ความสนุกสนานและความเบิกบานใจในโลกนี้มันเห็นชัดกับความโปรดปรานที่ให้ความอำนวยการจากสิ่งที่มีค่าต่างๆ ที่พระองค์ทรงประทานให้ และมนุษย์จะถูกลำเลียงถึงสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้ซึ่งถือเป็นพยานสำคัญให้แก่ชีวิตพวกเขาในโลกหน้า จุดจบของผู้ที่สะสมทรัพย์สินจากความโปรดปรานอันมากมายที่พระองค์ทรงมอบให้แก่พวกเขากลายเป็นคำสัญญาที่จะได้เห็นและตกขมนรกอันเนื่องจากขาดวินัยในการบริหารทรัพย์สิน ดังนั้นการใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้สุดแสนจะอันตราย และความอำนวยการต่างๆ กลับสร้างความเดือดร้อนและเคราะห์กรรมให้แก่ชีวิต”

﴿وَالْعَصْرِ﴾ คือช่วงเวลาเริ่มต้นในการสร้างศาสนทูตอาดัม ﷺ ซึ่งเป็นเวลาของปรากฏการณ์ที่อุบัติขึ้นในวันศุกร์ ดังศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวว่า

((خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِيهِ خَلِقَ آدَمُ وَفِيهِ
أُدْخِلَ الْجَنَّةَ وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 1410)

ความว่า “วันที่ดียิ่งซึ่งดวงอาทิตย์ได้โผล่ขึ้นมาคือวันศุกร์ เป็นวันที่ศาสนทูตอาดัม ﷺ ได้ถูกสร้าง เป็นวันที่ศาสนทูตอาดัม ﷺ ได้เข้าสวรรค์ และเป็นวันที่ศาสนทูตอาดัม ﷺ ได้ออกจากสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1410)

หรือบางทีคนจะกล่าวว่าละหมาดอัลวุสฎอ หรือหมายถึงยุคสมัยศาสนทูต ﷺ ผู้ซึ่งนำทบบัญญัติแห่งประชาชาตินี้มาเผยแผ่ในช่วงเวลานั้น หรือหมายถึงยุคสมัยต่างๆ ของมนุษย์แต่ละคนที่เป็นข้อสรุปเพื่อย้ำเตือนถึงจุดกำเนิดของพวกเขา เพื่อบ่งบอกถึงการฉวยโอกาสให้หมดไปกับการสร้างสมคุณความดี และเพื่อปกป้องคุณความดีจากการร่วมชุมนุมในวันกียามะฮฺ หรือหมายถึงยามเย็น เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีความประเสริฐในการเก็บรวบรวมสิ่งของและผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้ใช้จ่ายหรือรับผลกำไรในวันนั้นและหันกลับสู่การพักผ่อน และเป็นช่วงเวลาที่ได้รับผลกำไรจากสินค้าที่ได้แสวงหาไว้ หรือช่วงเวลาทั้งหมดที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้บังเกิดสรรพสิ่งและกำหนดสภาวะการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นจากความหลากหลายอันน่าประหลาดใจที่บังชี้ถึงความเกรียงไกรและความยิ่งใหญ่แห่งพระองค์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ชักนำความปรารถนาอันแรงกล้าไปยังพระองค์และสยบต่ออำนาจและบารมีแห่งพระองค์ (al-Baqā'iy, n.d.: 10/3-5)

คำรัสที่ว่า ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ คือมนุษย์เป็นประเภทสิ่งถูกสร้างที่มีเกียรติเพราะถูกสร้างมาในรูปแบบที่สวยงามยิ่ง และคำว่า ﴿الْعَصْرِ﴾ เป็นข้อสรุปของกาลเวลา และกาลเวลาเป็นเหตุของการบังเกิดสรรพสิ่ง อะบูญะอ์ฟรุ บินอัสซุบัยร์ กล่าวว่า “จากโองการแรกของสุเราะฮ์อัลอะซฮฺ เป็นการบ่งบอกถึงหลักพิจารณาที่ผิดพลาดของมนุษย์และสะสมส่วนได้ในทรัพย์สินไว้เพียงผลประโยชน์โลกนี้ ซึ่งไม่มองถึงบั้นปลายแห่งชีวิตที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและชัยชนะอันยิ่งใหญ่ เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์ไม่มีความเข้าใจและขาดวินัยในการบริหารจัดการชีวิต ดังพระองค์คำรัสในสุเราะฮ์อัลอะซฮฺ โองการ 72 ความว่า “แท้จริงเขา (มนุษย์) เป็นผู้ธรรมมงามอย่างยิ่ง” เป็นการแจ้งข่าวจากอัลลอฮฺ ﷻ ให้รู้ถึงสภาพของมนุษย์ และโองการ ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ คือ

ความผิดพลาดเป็นสภาพของมนุษย์ การอธรรมคือวิสัยธรรมชาติของมนุษย์ และความมุ่งมายเป็น อารมณ์จิตใจของมนุษย์ ดังนั้นการสะสมทรัพย์คือข้อพิสูจน์ในการละเอียดของพวกเขา และพระองค์จะไม่ทรงจารีกวีญญาณแห่งศรัทธาลงในจิตใจของพวกเขา นอกจากบรรดาผู้ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสไว้คือ

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

ดังนั้นพวกเขาคือ “บรรดาชายผู้ว่าการค้าและการขายมิได้ทำให้พวกเขาหันห่างออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์¹⁶¹” เมื่อการตัดสินสรุปตรงที่ว่ามนุษย์ไม่พ้นไปจากความขาดทุน และในประเภทของมนุษย์ยังมีผู้ที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ความบริสุทธิ์แก่พวกเขาหลุดพ้นจากวิสัยธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่ถูกสร้างมาในรูปแบบที่สวยงามยิ่ง และทรงปกป้องพวกเขามิให้เบี่ยงเบนไปสู่ความบกพร่องในชีวิต ธรรมเนียมวินัยของพวกเขาเป็นประเภทที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ที่ขาดทุน พระองค์ทรงบ่งชี้ด้วยธรรมเนียมวินัยอันอามรณ์ความต้องการที่ชักนำไปสู่ความชั่วที่คงสภาพอยู่กับความเสียหายและสูญเสียเปล่า ผู้ที่บริสุทธิ์มีเพียงหนึ่งในพัน ส่วนวิททยปัญญาในการใช้สำนวนคำกริยาอดีต ﴿آمَنُوا﴾ เป็นการส่งเสริมในส่วนย่อยต่างๆ ของศาสนาที่สามารถปฏิบัติได้ แม้ว่าจะอยู่ในระดับที่ต้อยก็ตาม และผลลัพธ์สำหรับผู้ปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขคือผู้ที่รอดพ้นจากความขาดทุน (al-Baqā'īy, n.d.: 10/3-5)

มนุษย์คือสัตว์ที่พูดได้¹⁶² และสัตว์ที่สมบูรณ์ต้องมีแรงกำลังเคลื่อนไหวเพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่ต้องการ ไม่ใช่เป้าหมายที่ต้องการนั้นคืออามรณ์ความต้องการเยี่ยงสัตว์ที่ไร้ปัญญา เมื่อมนุษย์พยายามสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิต แต่ยังไม่สมบูรณ์แบบวินัยแต่ต้องพยายามสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ผู้อื่นด้วยการสั่งใช้ในคุณความดีและช่วยยับยั้งจากความชั่วซึ่งต้องอาศัยพลังศรัทธาในจิตใจเป็นส่วนสำคัญ และศาสนาไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากขาดการสั่งใช้ในคุณความดีและช่วยยับยั้งจากความชั่ว คุณสมบัติดังกล่าวถือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกของบรรดาศาสนทูตในการช่วยเผยแผ่อิสลาม และ ﴿تَوَّصَوْا﴾ คือพวกเขาต่างตักเตือนกันและกันด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกหรือคำพูด ส่วน ﴿الْحَقِّ﴾ คือคำตัดสินต่างๆ ของบทบัญญัติที่ถูกตราไว้เป็นสิ่งที่ถูกต้องไม่สามารถปฏิเสธได้ทั้งทางด้านสำนวน ด้านศาสนกิจ ด้านการยึดมั่น และด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะจำเป็นต้องปฏิบัติหรือจำเป็นต้องละเว้น เป็นแนวทางของบรรดาผู้ประกอบความดีที่พยายามสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองและผู้อื่น ส่วนมนุษย์ที่เบี่ยงเบนไปยังสิ่งที่สร้างความบกพร่อง การประกอบความดีย่อมเกิดการต่อต้านขึ้นภายในจิตใจของพวกเขาและมนุษย์ประเภทนี้ยังคงมีอยู่ในทุกยุคสมัย และประโยคถัดมา ﴿تَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือการตักเตือนกันและกันเพื่อการขัดเกลาจิตใจในการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จากบัญญัติต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้น” (al-Baqā'īy, n.d.: 10/3-5)

¹⁶¹ สุเราะฮ์อันนุร โองการที่ 37.

¹⁶² ในเชิงตรรกวิทยา คือเป็นสาขาวิชาหนึ่งทางปรัชญาว่าด้วยการคิดหาเหตุผลว่าจะสมเหตุสมผลหรือไม่? ซึ่งในที่นี้มิได้พิจารณาถึงแก่นแท้ของความเป็นสัตว์ แต่ต้องการแยกแยะให้เห็นว่ามนุษย์มีความต่างจากสัตว์โดยสิ้นเชิงเพราะมนุษย์มีสติปัญญาเป็นการเฉพาะ.

อัศสุยูตี¹⁶³ (al-Suyūṭī, n.d.: 10/346) ได้อธิบายว่า: “จากบันทึกอัลฟิรยาบีย¹⁶⁴ ระบุว่า อะลี^{عليه السلام} อ่านว่า (وَالْعَصْرِ وَنَوَائِبِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّهُ فِيهِ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ) และบันทึกอับด์ บินหะมิด จากอิสมาอีล บินอับดุลมิลค์ บินอะบีดเศาะฟีร์ กล่าวว่า ฉันได้ยินสะอีด บินญะบิรอ่านตามรูปแบบการอ่านของอิบนุหมัสอูด ^{عليه السلام} โดยมีประโยคกึ่งกลางระหว่างโองการที่สองกับ สามว่า (وَأِنَّهُ لَفِيهِ آخِرُ الدَّهْرِ) เช่นเดียวกับสายรายงานของอิบรอฮีม ท่านกล่าวว่า เป็นรูปแบบการอ่านของอับดุลลอฮิบนุหมัสอูด ^{عليه السلام}” (al-Suyūṭī, n.d.: 10/346)

จากบันทึกอิบนุฆุนษิร¹⁶⁵ จากอิบนุอับบาส ^{عليه السلام} คำว่า (الْعَصْرِ) หมายถึง เวลาหนึ่ง จากเวลากลางวัน และอีกบันทึกของอิบนุฆุนษิรเช่นกัน คำว่า (الْعَصْرِ) หมายถึง ช่วงเวลา(ยามเย็น) ก่อนอาทิตย์ลับขอบฟ้า และจากบันทึกของอับดุลรอซซาก¹⁶⁶ จากเกาะตาเดฮ คำว่า (الْعَصْرِ) หมายถึง เวลาหนึ่งจากเวลากลางวัน และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ หมายถึงการตักเตือนกันและกันด้วย คัมภีร์แห่งอัลลอฮ ^ﷻ ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ หมายถึงการตักเตือนกันและกันด้วยการแสดงออกซึ่ง การสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ ^ﷻ และจากบันทึกอัลฟิรยาบีย จากมุฮัมมัด บินกะอับ อัลกอรี¹⁶⁷ ได้อธิบาย ﴿وَالْعَصْرِ﴾ ว่าแท้จริงพระองค์ทรงสาบานด้วยกาลเวลา และ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คือมนุษย์ทุกคน จากนั้นมีการยกเว้นในโองการ ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ จากนั้น ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ จากนั้น ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ และจากนั้น ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ ซึ่งทั้ง 4 คุณสมบัติดังกล่าวคือเงื่อนไข สำหรับพวกเขา ส่วนในบันทึกมรดุวัยฮ์¹⁶⁸ จากอิบนุอับบาส ^{عليه السلام} กล่าวว่า มนุษย์ที่ขาดทุน คืออะบูญะฮัล บินฮิซาม ส่วนบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายคือ อะลีและสัลมาน ^{عليه السلام} (al-Suyūṭī, n.d.: 10/346)

¹⁶³ คือ อับดุลเราะห์มาน บิน อะบีบักร์ หรือขนานนามว่า ญะลาละดีน อัศสุยูตี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 849 เป็นอุละมาฮ์สายอะฮ์ ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัชชาฟีอี อัลอัซฮารี ชูฟียะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 911.

¹⁶⁴ คือ มุหัมมัด บิน ยูสุฟ บิน วากิด บิน อุษมาน อัฏฏะเฆะบีย หรือขนานนามว่า อะบูอับดุลลอฮ์ อัลฟิรยาบีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 120 เป็นนักบันทึกหะดีษรุ่นใหญ่สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 212.

¹⁶⁵ คือ มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัลฆุนษิร บิน อัลญารูด เป็นที่รู้จักในนาม อิบนุฆุนษิร อันนัยซาบูรีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 241 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 318.

¹⁶⁶ คือ อับดุลรอซซาก บิน ฮัมมาม บิน นาฟีอ อัลหะมีรี อัลยะมานีย หรือขนานนามว่า อะบูบักร์ อัศศ็อนอานีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ ศักราชที่ 126 เป็นนักท่องจำหะดีษสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 211.

¹⁶⁷ คือ มุหัมมัด บิน กะอับ บิน สะลิม อัลกอรี หรือขนานนามว่า อะบูหัมซะฮ์ เป็นที่รู้จักในนามปราชญ์อรรถาธิบายอัลกุรอาน เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 108.

¹⁶⁸ คือ อะหมัด บิน มุซา บิน มรดุวัยฮ์ บิน เฟาร็อก บิน มุซา บิน ญะฮัล หรือขนานนามว่า อะบูบักร์ อัลอัศซะฮานีย เกิดในปี ฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 323 เป็นนักบันทึกหะดีษสายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 410.

3.2.1.3 ทศนะปราชญ์มุสลิมในยุคร่วมสมัย

ในยุคร่วมสมัยของฮิจเราะฮ์ศักราชถือเป็นยุคที่ปราชญ์มุสลิมพยายามปกป้องศาสตร์วิชาการในหลายๆ ด้านและพยายามค้นคว้าเพื่อให้สังคมแห่งอิสลามดำรงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ ขณะเดียวกันการรณธบายอัลกุรอานในยุคนี้มีทศนะปราชญ์หลายท่านด้วยกัน แต่ที่นำมาเสนอในงานวิจัยครั้งนี้มีเพียง 13 ท่านและอีก 1 มติสรุปของคณะกรรมการจากปราชญ์อัลอัซฮัร เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลวิจัยในการรณธบายสุเราะฮ์อัลอัศร ปราชญ์เหล่านั้นคือ อับซาว์กานีย์ อะฮ์มัด อัศคอวีร์ อับดุลลอฮ์ ยูสุฟ อะลี อิบน์อาซุร ลัยยิดุกฎบ อันนัฎวีย อัซซะอดีย อัชชะนกีฎีย ฎ็อนญอวีร์ อิบรอฮีม อัลกอฎฎ็อน อัศคอบูนีย มุฮัมมัดสะอีด บินอุมร์¹⁶⁹ อับดุลลอฮ์ บินมุฮัมมัดในนามผู้ตรวจทานของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาอิสลาม กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียและคณะกรรมการจากปราชญ์อัลอัซฮัร ทั้งนี้การรณธบายสุเราะฮ์อัลอัศรที่ได้ประพันธ์ไว้ในหนังสือรณธบายของปราชญ์เหล่านั้น จะนำเสนอตามลำดับปวงปราชญ์ที่ได้กล่าวมา

อับซาว์กานีย์¹⁷⁰ (al-Shawkānī, n.d.: 5/698-699) อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเพราะในแต่ละช่วงเวลามันมีความน่าประหลาดใจที่ผ่านพ้นด้วยคืนและวันบนกำหนดการณ์ที่หมุนเวียนและต่อเนื่องสลับไปมาทั้งความมืดและความสว่าง เป็นการบ่งชี้อันชัดเจนถึงผู้ทรงสร้างและทรงเอเกะของพระองค์ บางท่านให้ทศนะว่าทั้งกลางคืนและกลางวัน หรือทั้งยามเช้าและยามเย็น ส่วนเกาะตาอะฮ์และอัลหะสันกล่าวว่ายามเย็น นั่นคือช่วงเวลาระหว่างตะวันตกล้อยและตะวันตกขอบฟ้า และได้มีรายงานจากเกาะตาอะฮ์อีกว่าคือช่วงเวลาปลายของกลางวัน และมะกอติลให้ทศนะว่า (الْعَصْرِ) เป็นการละหมาดอัลอัศรคือละหมาดอัลวุฎูอ์ที่พระองค์ทรงบัญชาให้เข้มงวดกับการละหมาดดังกล่าว บางท่านให้ทศนะว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับยุคสมัยของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ และอัชชูญาจ กล่าวว่า บางท่านให้ความหมายว่า ขอสาบานด้วยพระผู้อภิบาลแห่งกาลเวลาและการอธิบายตามเป้าหมายแรกนั้นมีน้ำหนักดีกว่า”

โองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ เป็นคำตอบจากการสาบาน คำว่า (خُسْرٍ) คือความบกพร่องและสูญเสียต้นทุน กล่าวคือมนุษย์ทุกคนทำการค้าและอาชีพซึ่งได้บริหารเวลาของอายุหมดไปกับกิจการงานของโลกนี้ยังคงอยู่ในความบกพร่องและหลงผิดจากแก่นแท้ของชีวิต จนกระทั่งพวกเขาตายลง บางทศนะกล่าวว่าคือประเภทผู้ที่ฝ่าฝืน และบางทศนะกล่าวว่าคือกลุ่มหนึ่งจากผู้ฝ่าฝืน และกลุ่มเป้าหมายนั้นคือ อัลวะลีด บินอัลมุฆีเราะฮ์ อัลอาศ บินวาอิล อัลอัสวัต บินอับดุลมุฏฏะาะลิบ บินอะฮ์มัด และทศนะแรกนั้นดีกว่าเพราะให้ความหมายครอบคลุม และเนื่องจากมีนัยบ่งชี้ถึงการยกเว้นในโองการถัดมา อัลอัคฟิซให้ทศนะว่าอยู่ในความหายนะ อัลฟิรรออ์กล่าวว่าจะอยู่ในความผิด ส่วนอิบน์ฮุซัยด์ว่าอยู่ในความชั่ว (al-Shawkānī, n.d.: 5/698-699)

โองการสุดท้าย ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คือพวกเขาได้ศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และกระทำความดีรวมกันทั้งการยึดมั่นและการปฏิบัติตน พวกเขาคือผู้ที่ได้รับกำไร

¹⁶⁹ คือ โต๊ะกอฎฎ็อนในรัฐกีอตะฮ์ ประเทศมาเลเซีย.

¹⁷⁰ คือ มุฮัมมัด บิน อะลี บิน มุฮัมมัด หรือขนานนามว่า บัดตะรุคติน เป็นที่รู้จักในนาม อับซาว์กานีย์ เป็นเจ้าของมัซฮับสายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1173 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1255.

เนื่องจากพวกเขาได้ปฏิบัติกิจการงานเพื่อโลกหน้าและความยุ่งเหยิงโลกนี้ไม่ทำให้พวกเขาต้องหันเหออกจากกิจการงานของโลกหน้า และกรณียกเว้นได้ต่อเนื่องจากโองการก่อน ส่วนที่ศนะที่กล่าวว่าเป็นผู้ฝ่าฝืนเท่านั้นเป็นการตัดตอนโองการที่ผ่านมาและผู้ศรัทธาทั้งชายหญิงก็ไม่เข้าอยู่ภายใต้กรณียกเว้นนี้ และไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าผู้ศรัทธาคือเหล่าอัครสาวกหรือบางส่วนจากพวกเขา ดังนั้นคำกล่าวที่ปรากฏในโองการมันครอบคลุมไม่ได้แยกคนหนึ่งคนใดออกจากผู้ที่มีคุณสมบัติศรัทธาและกระทำความดี และ ﴿وَتَوَاصُوا بِالْحَقِّ﴾ คือสัจธรรมที่จำเป็นต้องยืนหยัดทั้งการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ยึดมั่นในความเอกราชของพระองค์ ดำรงไว้ซึ่งบัญญัติแห่งพระองค์และหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม ส่วนเกาะตาดะฮฺให้ที่ศนะว่าสัจธรรมคือคัมภีร์อัลกุรอาน และการตีความที่ครอบคลุมนั้นย่อมดีกว่า ส่วน ﴿وَتَوَاصُوا بِالصَّبْرِ﴾ คืออดทนจากการละเว้นความชั่ว และบนการปฏิบัติตามข้อบัญญัติต่างๆ ส่วนเหตุผลที่นำ “การตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน” มาจากบริบทหนึ่งของ “การตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม” เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านความสามารถ ความมีเกียรติ และเพิ่มพูนผลบุญสำหรับบรรดาผู้ที่มีความอดทนในบริบทต่างๆ ของบทบัญญัติ ดังโองการที่ว่า (อัลบะเกาะเราะฮฺ: 153) “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻพร้อม (จะให้ความช่วยเหลือและพอพระทัย) กับบรรดาผู้อดทนทั้งหลาย” และอีกเหตุผลของการนำประโยค “การตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน” มาแยกกล่าวเพื่อชี้ให้เห็นถึงจำแนกหนึ่งของสัจธรรมที่มีความสำคัญ เพิ่มเกียรติและยกระดับเกียรติด้วยคุณสมบัติของความอดทน (al-Shawkānī, n.d.: 5/698-699)

จากบันทึกอิบนุมุญซิร¹⁷¹ จากอิบนุอับบาส رضي الله عنه คำว่า (العَصْرِ) หมายถึง กาลเวลา ส่วนบันทึกของอิบนุญะรีร จากอิบนุอับบาส رضي الله عنه คำว่า (العَصْرِ) หมายถึง เวลาหนึ่งจากเวลากลางวัน และอีกบันทึกของอิบนุมันซิรเช่นกัน คำว่า (العَصْرِ) หมายถึง ช่วงเวลา(ยามเย็น)ก่อนอาทิตย์ลับขอบฟ้า และจากบันทึกอัลฟิรยาบีย ระบุว่า อะลี رضي الله عنه ได้อ่านว่า (وَإِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ وَالْعَصْرِ وَقَوَائِبِ الدَّهْرِ, إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّ فِيهِ آخِرُ الدَّهْرِ) จากอิบนุมุฮัมมัด บินหะมัด¹⁷² จากอิบนุมุฮัมมัด رضي الله عنه ซึ่งท่านได้อ่านว่า (وَإِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ, وَإِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) โดยมีประโยคกึ่งกลางระหว่างโองการที่สองกับสาม ส่วนโองการที่หนึ่งกับสองไม่มีประโยคกึ่งกลาง (al-Shawkānī, n.d.: 5/698-699)

อะหมัด อัศศอวีรี¹⁷³ (‘Aḥmad al-Sawīy, 1993-1414: 4/471-472) ได้อธิบายว่า: “โองการแรก ﴿وَإِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คือการสาบานจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คือคำตอบตามเป้าหมายของการสาบาน จากคำว่า (الدَّهْرُ) เป็นความหมายหนึ่งจากหลายที่ศนะที่

¹⁷¹ คือ มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัลมุญซิร บิน อัลญารูด เป็นที่รู้จักในนาม อิบนุมุญซิร อันนัยสาบูรีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 241 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 318.

¹⁷² คือ อับดุลหะมัด บิน หะมัด บิน นัศร อัลกัศสีย หรือชานานนามว่า อะบูมุหัมมัด เกิดหลังปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 170 เป็นนักบันทึกหะดีษสายอะฮลิซุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 249.

¹⁷³ คือ อะหมัด บิน มุหัมมัด อัลมาลิกีย อัลคูลุศีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1175 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1241.

อธิบายคำว่า ﴿الْعَصْرُ﴾ กล่าวคือ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลา ในแต่ละช่วงเวลามี ทั้งสุขใจและทุกข์ใจ สุขภาพดีและเจ็บป่วย ร่ำรวยและยากจน และอื่นๆ ซึ่งชีวิตทุกคนต้องประสบ อย่างหนึ่งอย่างใดกับสภาพดังกล่าว หากปล่อยเวลาให้สูญเปล่าเป็นพันปี จากนั้นเขาเล็งเห็นคุณค่า ของโลกหน้ากับอายุที่เหลืออยู่ในการได้พำนักอยู่สวนสวรรค์อันนิรันดร์ เขาจึงปฏิบัติตนอยู่ในความดี และทุกอย่างในชีวิตกลายเป็นความมีเกียรติในการเล็งเห็นคุณค่าของวันเวลาที่เหลืออยู่ เท่ากับว่า กาลเวลาและยุคสมัยเป็นผลแห่งรากฐานของความโปรดปรานทั้งหลาย ทักษะต่อมาได้อธิบายว่า คือ ช่วงเวลาหลังจากตะวันคล้อยจนกระทั่งตะวันตกดิน บางทักษะกล่าวว่า คือ ละหมาดอัลอัสร์ กล่าวคือ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัสร์เพราะมีความประเสริฐ และบางท่านให้ทักษะอีก ว่า คือ ยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ กล่าวคือ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยยุคของท่านเพราะเป็น ยุคสุดท้ายแห่งประชาชาติที่มีเกียรติ เป็นยุคสมัยที่ปรากฏสิ่งน่าประหลาดใจอันมากมายและเป็นยุคที่ เกิดปรากฏการณ์วันสิ้นโลก นั่นคือวันกิยามะฮ์”

โองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ คือ มนุษย์ทุกประเภททั้งผู้ยอมจำนน (الْمُسْلِمِ) และผู้ฝ่าฝืน (الْكَافِرِ) เพราะมนุษย์ทุกคนไม่พ้นไปจากความขาดทุนเนื่องจากความขาดทุน คือ ความสูญเปล่าของอายุซึ่งมนุษย์ทุกคนได้ใช้ช่วงเวลาที่ผ่านพ้นด้วยการประกอบความดีหรือกระทำ ความชั่ว หากบริหารเวลาเพื่อความช่วยยอมขาดทุนอย่างแน่นอน และหากบริหารเวลาเพื่อประกอบ ความดีที่นอกเหนือจากบัญญัติที่ถูกบังคับใช้ เขาย่อมได้รับกำไรคุณความดีอันมากมาย เช่นเดียวกัน ผลกำไรขึ้นอยู่กับความรักที่ผูกพันกับโลกหน้าและหันหลังให้กับความหลงใหลของโลกนี้ จากนั้น มูลเหตุที่ชักนำไปสู่โลกหน้ามันเริ่มลับ ส่วนมูลเหตุที่ชักนำไปสู่ความรักที่ผูกพันกับโลกนี้มันชัดแจ้ง ด้วยเหตุนี้มนุษย์ส่วนมากต่างสาละวนด้วยความรักและหลงใหลในโลกนี้ที่ติดต่อกับการชวนชวย มัน พวกเขาจึงตกอยู่ในวังวนแห่งความขาดทุนและความสูญเสียอันมิอาจทดแทนคุณค่าให้แก่ชีวิตได้ ส่วน ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ หมายถึงอยู่ในความละเลยหรือประมาท บางท่านให้ทักษะว่าอยู่ในความหายนะ บางท่านกล่าวว่าอยู่ในความผิด บางท่านว่าอยู่ในความชั่ว บางท่านให้ทักษะอีกว่าอยู่ในความบกพร่อง และจากทักษะที่กล่าวมีความใกล้เคียงกัน และบางทักษะกล่าวว่า เป้าหมายของมนุษย์ในที่นี้คือ ประเภทมนุษย์ที่ฝ่าฝืนและความขาดทุนชัดเจนแน่นอน (’Ahmad al-Sawīy, 1993-1414: 4/472)

ส่วนหนึ่งจากโองการสุดท้าย ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ เป็นการยกเว้นแบบต่อเนื่อง (مُتَّصِلٍ) จากโองการก่อน หากเป้าหมายของมนุษย์คือทั้งหมด¹⁷⁴ แต่หากเจาะจงประเภทผู้ฝ่าฝืน เท่านั้น การยกเว้นนี้คือขาดตอน (مُنْقَطِعٍ) จากโองการก่อน¹⁷⁵ เพราะบรรดาผู้ศรัทธาไม่เข้าอยู่ในข่าย ของความขาดทุน และ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คือ เชิดชูปฏิบัติตามบัญญัติใช้และหลีกเลี่ยงจากข้อห้าม ต่างๆ และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือ การตักเตือนกันและกันด้วยพลังศรัทธา กล่าวคือ ปลีกย่อยต่างๆ ของ การสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ เจริญรอยตามบรรพชนรุ่นก่อนที่ดี มีความสมณะในโลกนี้ และมี

¹⁷⁴ กล่าวคือ مستننى เป็นกลุ่มมนุษย์ที่ถูกยกเว้นจาก منه مستننى (มนุษย์ทั้งหมด) เป็นการยกเว้นแบบต่อเนื่องจากประโยคข้างต้น.

¹⁷⁵ กล่าวคือ مستننى เป็นกลุ่มมนุษย์เฉพาะไม่เกี่ยวกับ منه مستننى (มนุษย์ที่ฝ่าฝืน) เป็นการยกเว้นแบบขาดตอนจากประโยคข้างต้น.

ความรู้สึกกระตุ้นและไฟหาโลกหน้า ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือบนการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ และหลีกเลี่ยงจากความชั่วทั้งหลาย รวมถึงบททดสอบและเคราะห์กรรมต่างๆ บางทีศนะได้ให้คำอธิบายว่า แท้จริงมนุษย์เมื่อใช้ชีวิตที่ยาวนานอยู่ในโลกนี้และแก่ชราลง จะประสบความบกพร่องอ่อนแอและล่าถอย เว้นแต่บรรดาผู้ที่ศรัทธาซึ่งพวกเขาจะถูกบันทึกผลตอบแทนอันมากมายจากสิ่งที่พวกเขาเคยปฏิบัติไว้เมื่อครั้งยังหนุ่ม ดังนั้นแม้ว่าร่างกายพวกเขาจะอ่อนแอลง แต่สภาพดังกล่าวไม่ทำให้พวกเขาบกพร่องแต่อย่างใด และโองการนี้มีนัยอธิบายคล้ายกับโองการ 4-6 ของสุเราะฮ์อัตติิน” (‘Aḥmad al-Ṣowīy, 1993-1414: 4/472)

อับดุลลอฮ์ ยูสุฟ อะลีย¹⁷⁶ (‘Abdullah Yūsuf ‘Alīy, 1991-1411: 1692-1694) ได้อธิบายว่า: “บทนำและสรุปความของสุเราะฮ์อัลอัศร นั้นคือเป็นสุเราะฮ์อมักกีเยฮ์ที่กล่าวถึงบทพิสูจน์ของเวลาที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิต ทุกอย่างความเป็นมาในอดีตแสดงให้เห็นว่าแม้บางครั้งจะมาถึงจุดสิ้นสุดที่เลวร้าย แต่เวลาคือความโปรดปรานของผู้ศรัทธาที่ยังคงสำคัญอยู่เสมอ มันสามารถขัดเกลาชีวิตให้เกิดความบริสุทธิ์ และคอยบริหารในแต่ละช่วงเวลาด้วยความอดทนและคงมั่น หากปล่อยชีวิตให้(สูญเปล่า) หรือดำเนินชีวิต(ผิดวัตถุประสงค์) อยากรู้ว่าชีวิตของคุณ คือเวลา และวันเวลาที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิตคือพยานที่ยืนยันถึงความว่างเปล่า ดังกล่าวนี้อธิบายถึงการยืนยันถึงมนุษย์กับเวลาอยู่ในความสูญเสียมืด(ขาดทุน) เว้นแต่ศรัทธาและการกระทำที่ดี และการตักเตือนกันด้วยสัจธรรม (ความจริง) และการตักเตือนกันด้วยความอดทนและคงมั่น”

โองการแรก ﴿وَالْعَصْرِ﴾ ขอสาบาน¹⁷⁷ ด้วยกาลเวลา(ที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิต) กล่าวคือ คำว่า (الْعَصْرِ) มีนัยความหมายสองทีศนะ 1) คือเวลาที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิตหรือระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งนัยอธิบายนี้คือแนวคิดนามธรรมของเวลา (الْمُدَّة) ซึ่งเป็นเวลาที่กำหนดทางภาษาอาหรับ 2) คือช่วงท้ายของยามบ่ายคือยามเย็น (الْعِشِيِّ) จากทีศนะที่ยอมรับว่าเป็นนามหนึ่งของเวลา การยอมรับในทีศนะทั้งสองเป็นที่รู้และเข้าใจกัน ความน่าดึงดูดใจในมิติต่างๆ ของเวลาถูกอุบัติขึ้นมาเพื่อปรากฏให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้และสัมผัสมัน แต่ไม่มีผู้ใดสามารถเปิดเผยความเร้นลับอันสำคัญได้หมดเว้นแต่พระองค์ เนื่องจากเวลาได้ค้นหาและทำลายสาระต่างๆ เลือนหายไป ไม่มีใครในวรรณกรรมทางโลกที่ขบเคี้ยวเรื่อง “เวลาไม่เคยหลับไหล” ดีไปกว่าเชกสเปียร์¹⁷⁸ ในบทกวี(Sonnets)¹⁷⁹ ของเขา ในบทที่ 5 ตอนที่ 12 ตัวอย่างเช่น “ห้วงเวลาที่ผ่านพ้นไปไม่มีคมเคียวใดจะยับยั้งมันได้” และ 64 “เมื่อฉันเห็นห้วงแห่งเวลาชะลอลง แก่นสารแห่งอายุย่างใกล้ชีวาวย” ถ้าเราเพียงแค่วิ่งแข่งกับเวลาเราจะสูญเสียมัน เนื่องจากความรู้สึกทางจิตวิญญาณของเราที่เอาชนะเวลาได้แค่นั้นเอง (‘Abdullah Yūsuf ‘Alīy, 1991-1411: 1692-1694)

¹⁷⁶ คือ ปราชญ์มุสลิมชาวอินเดีย เกิดในเมืองมุมไบปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1290 และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1371.

¹⁷⁷ โดยใช้อักษรยาวเป็นสัญลักษณ์ในการสาบาน.

¹⁷⁸ คือ วิลเลียม เชกสเปียร์ เป็นกวีและนักเขียนบทละครชาวอังกฤษ ได้รับการยกย่องทั่วไปว่าเป็นนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ของอังกฤษและของโลก เกิดในปีคริสตศักราช 1564 และเสียชีวิตในปีคริสตศักราช 1616.

¹⁷⁹ เป็นกวีนิพนธ์แบบซอนเน็ตคือโคลง 14 บรรทัดซึ่งมีรูปแบบสัมผัสตายตัว ประกอบด้วย 154 เรื่อง.

โองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คือแท้จริงมนุษย์ในความสุขสูญเสีย(ขาดทุน) เปรียบตั้ง หากชีวิตคุณถูกอุปมาอุปมัยในการต่อรองทางธุรกิจ มนุษย์ต่างเข้าร่วมกับผลประโยชน์ในชีวิตคุณ ความสูญเสีย(ขาดทุน)ย่อมเกิดขึ้นเมื่อบัญชีได้เปิดเผยขึ้นมาในช่วงบ่าย(เวลาที่กำหนดไว้เพื่อหวังผลประโยชน์ร่วมกัน) หรือถูกเสนอให้รู้ถึงผลกำไร หากเขามีความเชื่อมั่นในการบริหารชีวิต มีชีวิตที่ดีขึ้น มีส่วนช่วยสวัสดิการทางสังคม และส่งเสริมให้คนอื่นอยู่บนแนวทางแห่งสุจริตธรรมและให้ความมั่นคงแก่ชีวิต (‘Abdullah Yūsuf ‘Alīy, 1991-1411: 1692-1694)

โองการสุดท้าย ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือยกเว้นผู้ที่มีความศรัทธา กระทำความชอบธรรม ร่วมแนะนำตักเตือนกันและกันในสังคม และในความอดทนและคงมั่น กล่าวคือศรัทธาคือเกราะป้องกันของเขา ซึ่งเป็นเหตุให้เขากลับเผชิญหน้ากับโลกแห่งวัตถุ ด้วยชีวิตและจิตวิญญาณอันชอบธรรมที่ส่งผลดีต่อการก้าวขึ้นสู่สวรรค์ ไม่เพียงแต่ปฏิบัติในหน้าที่ส่วนตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาต้องเผยแผ่ไปท่ามกลางพี่น้องของตน เพื่อพวกเขาจะเห็นสังขธรรมและเตรียมพร้อมสำหรับความผิดที่หวังความโปรดปราน และความไม่วิตกกังวลระหว่างบททดสอบและความทุกข์ของชีวิตที่เผชิญอยู่ สำหรับเขาและพวกเขาจะบรรลุซึ่งความสุขอันยั่งยืน

ในภาคผนวกได้อธิบายถึงคำสาบานและคำสัตยาบันที่ปรากฏในอัลกุรอาน ซึ่งมีนัยอธิบายที่พอสรุปได้ว่า คำสาบานคือการภาวนาด้วยพระนามแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ หรือด้วยบุคคลหรือด้วยวัตถุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยผู้สาบานใช้วอนขอเพื่อเป็นสักขีพยานยืนยันถึงความจริง และคำสัตยาบันคือการอ้อนวอนอย่างมีพิธีการต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่กระทำการบางอย่าง หรือรับรองข้อความสำคัญโดยหลักฐานบางอย่างที่ดี มีความประเสริฐ มีความโดดเด่น หรืออื่นๆ จากปกติทั่วไปสำหรับชนชาวอาหรับในอดีต การใช้คำสาบานกลายเป็นเรื่องปกติที่มัยนัยความหมายอันศักดิ์สิทธิ์ ในขณะที่เดียวกันเมื่อพวกเขาต้องการที่จะระงับสิทธิของสตรีหรือกระทำการที่ไม่ยุติธรรม เขาจะใช้คำสาบานเพื่อสิ่งนั้น และขอร้องบีบบังคับพวกเขาโดยคำสาบานของเขา เมื่อความกดดันต่างๆ รุมเร้ามากขึ้น ดังนั้นเขาจึงเอาพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ มาสาบานเพื่อระงับความกดดันเหล่านั้น และในทางกลับกัน หากพวกเขาใช้คำสาบานเป็นข้ออ้างทำในสิ่งที่ผิดและไม่เป็นธรรมถือเป็นความอภัยยศและเป็นเรื่องน่ากลัวมากที่ไม่รู้จักเคารพในเกียรติแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ (‘Abdullah Yūsuf ‘Alīy, 1991-1411: 1692-1694)

อิบน์ อาซุรฺ (‘Ibn ‘Aāshūr. 2000-1420: 30/463) ได้อธิบายว่า: “เป็นการสาบานที่เน้นหนักถึงการแจ้งข่าวในรูปแบบการสาบานด้วยเวลาเนื่องจากสรรพสิ่งถูกสร้างที่บังเกิดขึ้นเป็นหลักฐานชี้ให้เห็นถึงเดชานุภาพและความรอบรู้แห่งพระองค์ สำหรับคำว่า (أَلْعَصْرِ) มีหลายนัยความหมาย กล่าวคือ สามารถบ่งชี้ถึงคุณลักษณะแห่งผู้ทรงสร้างที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ที่ถูกกำหนดหรือบริบทต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น หรือเกี่ยวข้องด้วยกับพันธสัญญาที่มีต่อสิ่งถูกสร้าง เป็นการกล่าวถึงความเกรียงไกรแห่งอำนาจของพระองค์ในการสร้างโลกนี้และสภาพการณ์ต่างๆ หรือด้วยกับกิจการงานอันสำคัญตั้งการละหมาดที่ถูกเฉพาะไว้ หรือด้วยกับบุคคลมัยที่มีความจำเริญ”

คำว่า (أَلْعَصْرِ) เป็นนามทั่วไปที่ให้ความหมายเกี่ยวกับช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างช่วงปลายของเวลาอัศศุรฺและตะวันทอแสงเหลือง กล่าวคืออัลอัสร์เริ่มจากยามเย็นและต่อเนื่องจนกระทั่งตะวันทอแสงแดง นั่นคือแสงก่อนตะวันตกดิน เป็นช่วงเวลาปลายของกลางวันที่ทำให้นึกถึง

การสร้างดวงอาทิตย์และแผ่นดินที่คล้ายดั่งว่ามันมาบรรจบกัน ระเบียบการโคจรภาคพื้นดินรอบดวงอาทิตย์ทุกๆ วันจนทำให้เกิดกลางวันและกลางคืน แนวทางการสาบานด้วยยามเย็นเหมือนกับการสาบานด้วยยามสาย ด้วยกลางวันและกลางคืน และด้วยยามรุ่งอรุณ ทางด้านสภาพอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอุณหภูมิในแต่ละช่วงเวลา ('Ibn 'Aāshūr. 2000-1420: 30/463)

อัลอัสร์เป็นช่วงเวลาที่มีมนุษย์เสร็จสิ้นภารกิจการงานในรอบวันไม่ว่าคนมีอาชีพทำฟาร์ม ทำไร่ ทำนา ทำสวน และพ่อค้าตามท้องตลาด เป็นวิถียปัญญาที่บ่งบอกถึงระเบียบทางสังคมของมนุษย์ที่พระองค์ทรงตั้งใจให้มีธรรมเนียมปฏิบัติที่มีการเริ่มต้นและเสร็จสิ้นโดยวิสัยธรรมชาติของพวกเขา และเป็นการกระตุ้นให้มนุษย์หันกลับบ้านและสร้างความสำราญใจกับบุคคลในครอบครัว เป็นความโปรดปรานส่วนหนึ่งที่พวกเขาแบ่งปันต่อกัน และเวลาที่ซบเข้ไปช่วยทดแทนช่วงวัยแห่งชีวิตหลังจากที่ผ่านวัยหนุ่ม สูงวัยและอย่างสู่วัยชรา ('Ibn 'Aāshūr. 2000-1420: 30/463)

และยังใช้คำว่า (العصر) สำหรับละหมาดอัลอัสร์เพราะเป็นเวลาละหมาดที่มีความสำคัญหรือเรียกว่าละหมาดอัลอัสฏอฮ์ ดังพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสไว้¹⁸⁰ และวณะของศาสนทูต¹⁸¹ ที่กล่าวถึงความบกพร่องของผู้ละหมาดอัลอัสร์เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญเวลาดังกล่าว และอาจใช้กับช่วงเวลาต่างๆ ที่กำเนิดเผ่าพันธุ์มนุษย์ หรือบังเกิดมะลาอิกะฮ์ หรือแต่งตั้งเหล่าศาสนทูตหรือก่อเกิดศาสนา และช่วงเวลาอื่นที่สามารถอ้างอิงและกล่าวขานกัน เช่น ยุคน้ำท่วม ยุคศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ยุคอะเลกซันเดรีย¹⁸² และยุคปาเถียน หรืออาจใช้กับยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ และอาจใช้กับยุคสมัยของอิสลามนั่นคือยุคที่สิ้นสุดของศาสนาต่างๆ ในโลกนี้ ดังที่ศาสนทูต ﷺ ได้เปรียบเทียบยุคสมัยแห่งประชาชาติอิสลามกับยุคสมัยของยะฮูดีและนะศอรอด้วยกับช่วงเวลาหลังละหมาดอัลอัสร์จนกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า ดังศาสนทูต ﷺ กล่าวว่า “เปรียบเทียบบรรดามุสลิมและพวกยะฮูดีและพวกนะศอรอเทียบดั่งชายผู้หนึ่งที่ได้ว่าจ้างพวกเขาให้ทำงานจนค่ำ แล้วพวกยะฮูดีก็รับทำเพียงครึ่งวัน จากนั้นเขาว่าจ้างกลุ่มต่อไปในช่วงเวลาที่ยังเหลือ แล้วพวกนะศอรอก็รับทำจนถึงช่วงเวลาละหมาดอัลอัสร์ จากนั้นเขาว่าจ้างอีกกลุ่มหนึ่งให้ทำงานต่อทำงานจนตะวันลับขอบฟ้า แล้วบรรดามุสลิมก็ทำงานจนเสร็จและได้รับค่าจ้างเต็มอัตรา ดังนั้นการเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นไปได้ว่าเกี่ยวข้องกับยุคสมัยที่มีความประเสริฐของศาสนทูต ﷺ ซึ่งพระองค์ทรงสาบานด้วยกับยุคสมัยในโองการนี้และเป้าหมายที่น่าจะมีความเหมาะสมในการสาบานด้วยกับ (العصر) ซึ่งเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของสุเราะฮ์นี้ เพื่อต้องการให้ประจักษ์ชัดถึงความเป็นยุคสมัยแห่งอิสลาม เพราะการแปรสถานภาพของผู้คนเกิดขึ้นในยุคสมัยแห่งอิสลามระหว่างผู้ที่ฝ่าฝืนและผู้ที่มีศรัทธาซึ่งพวกเขาได้รับผลตอบแทนที่สมบูรณ์ และรับรู้ถึงสถานะของผู้ที่ยอมรับอิสลามอย่างเสรีซึ่งก่อนหน้านี้พวกเขาขาดความสมบูรณ์ในการประกอบกิจการงานต่างๆ ซึ่งต่างกับยุคสมัยก่อนอิสลาม เหล่าศาสนทูตถูกส่งมายังเฉพาะกลุ่มชนและเกิดช่องว่างต่อกลุ่มชนอื่นโดยไม่มีบัญญัติให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามซึ่งพวกเขาจมปรักอยู่กับการตั้ง

¹⁸⁰ ในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ โองการที่ 238.

¹⁸¹ ดั่งหะดีษหมายเลข 482 บันทึกโดยอันนะซะฮีย.

¹⁸² คือเมืองใหญ่ในประเทศอียิปต์รองจากเมืองไครโอที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์.

ภาคีและยึดถือด้วยแนวทางอื่นที่ไม่ใช่อิสลาม หรือยึดมั่นด้วยกับคัมภีร์ของพวกเขาจะสูญและพวกนศอรอในช่วงที่อิสลามได้ประจักษ์แจ้งแก่พวกเขาทั้งหลายแล้ว ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

(آل عمران: 85)

ความว่า “และผู้ใดแสวงหาศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในวันโลกหน้าเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(อาละอิมรอน: 85)

และคำว่า ﴿الْإِنْسَانُ﴾ เป็นคำที่ให้ความหมายถึงประเภทของมนุษย์ซึ่งโดยธรรมเนียมทางภาษามันครอบคลุมถึงจำแนกต่างๆ ของมนุษย์ที่มีอยู่ในช่วงเวลาที่โองการนี้ถูกประทานลงมานั้นคือช่วงเวลาที่ยุคอิสลามได้ปรากฏขึ้นตั้งคำกล่าวที่ผ่านมา และบรรดาผู้คนที่ได้รับการเผยแผ่อิสลามในเมืองต่างๆ หลากหลายทุกมุมโลก และ ﴿خُسْرٌ﴾ คืออาการนามที่มีความหมายตรงกันข้ามกับกำไร เป็นความขาดทุนที่น่าตำหนิและได้รับการลงโทษซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ของมนุษย์ที่จะประสบในวันโลกหน้าซึ่งมันครอบงำอยู่ในวิสัยธรรมชาติของมนุษย์ที่สังเกตได้จากคำว่า ﴿بِئْسَ﴾ ซึ่งให้ถึงความหมายครอบคลุมอยู่หรือถูกครอบงำ และการแจ้งข่าวในโองการเป็นการเน้นหนักถึงความขาดทุนด้วยการสาบานและอักษรสาบาน เพื่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและเป็นการแจ้งเตือนที่เลวร้ายต่อสถานภาพของมนุษย์ (’Ibn ‘Aāshūr. 2000-1420: 30/463)

คำว่า ﴿الصَّالِحَاتِ﴾ เป็นคำที่ให้ความหมายครอบคลุม กล่าวคือทุกๆ การกระทำความดีที่ถูกบัญชาใช้ให้ปฏิบัติในทางบัญญัติศาสนาและการละทิ้งความชั่วเข้าช่วยในการกระทำความดีด้วยเช่นกัน กรณียกเว้นดังกล่าวชี้ให้รู้ว่ามนุษย์ที่ขาดทุนคือผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาและละทิ้งการกระทำความดี และยืนยันได้ว่าความศรัทธาและการกระทำความดีเป็นสาเหตุของการยกเลิกความขาดทุนที่ครอบงำออกจากมนุษย์ และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ ถัดจาก ﴿وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ซึ่งเป็นการถัดประโยคเฉพาะมาจากประโยคทั่วไป เพราะการตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและการตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความดี อันเนื่องจากเหตุผลของความเข้าใจในการกระทำความดีเป็นผลลัพธ์ที่ปฏิบัติเพียงส่วนตนเป็นการเฉพาะ ดังนั้นการนำประโยคเฉพาะมากล่าวเพื่อย้ำเตือนให้รู้ว่าอีกส่วนหนึ่งของการกระทำความดีคือการชี้แนะผู้อื่นและเผยแผ่สัจธรรมให้แก่พวกเขา และสัจธรรมนั้นครอบคลุมถึงการแนะนำให้รู้แก่นแท้ของทางนำ¹⁸³ หลักการยึดมั่นที่ถูกต้อง และยินดีด้วยกับหลักการดังกล่าวโดยการปฏิบัติในความดีและละทิ้งความชั่ว

และเช่นกัน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ ถัดจาก ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ ซึ่งเป็นการถัดประโยคเฉพาะมาจากประโยคทั่วไปเพื่อบ่งชี้ถึงความอดทนที่ต้องแบกรับความยากลำบากในการยืนหยัดด้วย

¹⁸³ แก่นแท้ของทางนำคือการชี้แนะไปสู่แนวทางอัลอิสลาม.

กิ่งก้านของต้นไม้ที่รอวันเหี่ยวแห้งและโรยราเป็นผลผลิตของชัยฏอน(ขอพระองค์ทรงสาปแช่ง)และไม่ได้ก่อให้เกิดคุณค่าแห่งเวลา ความศรัทธาคือรากฐานทางสุขภาวะจิตที่ดีและสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์และเป็นการจัดการความพร้อมของจักรวาลทั้งหมด เป็นสัญญาณการตอบสนองระหว่างมนุษย์กับจักรวาลที่อาศัยอยู่รอบตัวเขาและระหว่างเขากับจักรวาลจะนำไปสู่การตอบสนองด้วยแรงศรัทธา โดยอาศัยพลังขับเคลื่อนของจักรวาลที่เป็นบ่อเกิดแห่งความเชื่อของอำนาจที่มีอยู่ (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3966)

และ (أَلْعَمَلُ الصَّالِحِ) คือการกระทำสิ่งที่ดีซึ่งเป็นผลผลิตตามวิสัยธรรมชาติของ ความศรัทธา ความเคลื่อนไหวที่ริเริ่มขึ้นด้วยผลลัพธ์ที่มั่นคงคือแก่นแท้ของความศรัทธาในหัวใจ ความศรัทธาคือแก่นแท้ที่ตอบรับการขับเคลื่อน เมื่อตั้งมั่นในจิตสำนึกแล้วพยายามที่จะบรรลุตนเองสู่ภายนอกคือรูปแบบของการกระทำสิ่งที่ดี นี่คือการศรัทธาตามระบอบอิสลามเป็นการขับเคลื่อนที่ไม่นิ่งเฉยและแปร่งสะท้อนให้เห็นภาพภายนอก หากไม่ขับเคลื่อนตามวิสัยธรรมชาติของพลังศรัทธาสู่ภายนอกมันย่อมเป็นสิ่งจอมปลอมหรือสิ่งไร้ซึ่งวิญญาณเช่นเดียวกับดอกไม้ที่สัมผัสกลิ่นหอมมันได้ตามธรรมชาติ หากไร้ซึ่งกลิ่นหอมดอกไม้จะมีค่าได้อย่างไร (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3967)

จะเห็นได้ว่าคุณค่าของความศรัทธาต้องอาศัยการขับเคลื่อน การปฏิบัติ การสร้างสรรค์และการฟื้นฟูมุ่งสู่แนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ใช่การเก็บตัวและปิดกั้นตนเองจากสภาพสังคม การมโนธรรมและความตั้งใจที่ดีเพียงอย่างเดียวไม่สามารถขับเคลื่อนพลังศรัทธาให้เกิดคุณค่าได้ และวิสัยธรรมชาติแห่งอิสลามที่โดดเด่นนี้จะเป็กำลังสำคัญในการดำเนินชีวิต นี่คือนวัตกรรมที่ความศรัทธาคือการเชื่อมโยงด้วยแนวทางแห่งพระเจ้าผู้ทรงอภิบาล ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนที่ถาวรที่มีส่วนสำคัญในการดำรงอยู่ออกมาจากแผนการจัดการที่ยึดไว้กับเป้าหมายอันสูงสุด ด้วยวิธีการเคลื่อนไหวอันบริสุทธิ์ที่มีเหมาะสมซึ่งมาจากแนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3967)

และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ “การตักเตือนกันและกันด้วยัจธรรม” มีอุปสรรคมากมาย ความยากในการฝึกกำลังเคลื่อนไหวด้วยัจธรรม หลากหลายข้อจำกัดในัจธรรม อารมณ์ความต้องการที่ครอบงำ ธรรมชาติที่น่าสนใจ ภาวะสภาพแวดล้อม การปกครองแบบเผด็จการของทรราช การกดขี่ของอำนาจมืดและก่อความไม่เป็นธรรม และการตักเตือนกันและกันคือการจุดประกายการนึกคิด สร้างความกล้าและทำทหาย และการแสดงออกซึ่งจุดมุ่งหมายและเป้าหมายอันสูงสุด เพื่อช่วยกันปกป้องและสนับสนุนให้ผู้อื่นอยู่ร่วมในัจธรรมพร้อมทั้งยืนหยัดและเคียงข้างกัน (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3968)

ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “การตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน” กล่าวคือความศรัทธา การกระทำดี และการปกป้องสิทธิและความยุติธรรม เป็นสิ่งที่ยากที่สุดสำหรับตนเองและองค์กรจึงต้องอาศัยความอดทนเป็นส่วนสำคัญ ต้องใช้ความอดทนในการต่อสู้กับตนเองและผู้อื่น และต้องใช้ความอดทนในภัยอันตรายและความยากลำบาก อดทนในความมองอาจของความเท็จและความชั่วร้ายต่างๆ และการตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนเป็นการร่วมสามัคคีเพื่อดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายและเจตนารมณ์ของตนเองและองค์กร ต้องมีความมุ่งมั่นและความเพียรพยายามเพื่อสนับสนุนพลัง

ขับเคลื่อนให้ดำเนินต่อไป มิฉะนั้นจะประสบกับความพ่ายแพ้และความขาดทุนในวิถีแห่งอิสลาม (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3968)

สุเราะฮ์นี้เป็นวิกฤติในข้อจำกัดของแนวทาง กล่าวคือแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนแต่มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทาง (นอกบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายและตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน) เป็นแนวทางที่ไม่มากมายคือแนวทางแห่งพลังศรัทธา การกระทำสิ่งที่ดี ดำรงไว้ซึ่งองค์กรมุสลิมที่ช่วยตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนพร้อมยื่นหยัดร่วมเจตนารมณ์ขององค์กร เป็นแนวทางที่เหล่าอัครสาวกใช้ปฏิบัติกัน ดังหะดีษความว่า “ขณะที่ผู้ชายสองคนจากเศาะหาบะฮ์ของศาสนทูต ﷺ ได้พบเจอกันจะไม่แยกจากกัน จนกระทั่งบุคคลทั้งสองนั้นต่างได้อ่านสุเราะฮ์ “อัลอัศร” ให้แก่กัน หลังจากนั้นเขาทั้งสองก็ให้สละมแก่กัน” แท้จริงพวกเขาได้รักษาสัญญาด้วยรัฐธรรมนูญฉบับนี้แห่งพระผู้เป็นเจ้า ได้รักษาสัญญาด้วยความศรัทธาและความชอบธรรม ได้รักษาสัญญาด้วยการตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน ได้รักษาสัญญาด้วยการปกป้องรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และได้รักษาสัญญาจุดยืนแห่งประชาชาติด้วยกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้” (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3971)

อะบูลหะสัน อันนัดวี¹⁸⁵ (‘Abu al-Hasan al-Nadwī. 1994: 4/536) ได้อธิบายว่า: “โองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ มีนัยอธิบายว่าขอสาบานด้วยกาลเวลา กล่าวคือที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิตซึ่งมนุษย์เป็นผู้ออกแบบที่มาของความล้มเหลว และคำว่า (عَصْرٌ) คือทุกช่วงที่ไม่จำกัดขอบเขตของเวลาระหว่างที่ผู้คนจากไปและกลายเป็นสูญพันธ์ และโองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ ให้นัยอธิบายว่า แท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุน กล่าวคือขาดการบริหารจัดการในการทำงานและว่าจ้างงานที่ดี และโองการสุดท้าย ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือเว้นแต่(ไม่ขาดทุน)บรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีงามทั้งหลาย กล่าวคือเป็นผู้มีสติปัญญาในการปรับตัวที่สมบูรณ์แบบและมีระเบียบวินัย ในถ้อยคำอริสโตเติล¹⁸⁶ พูดถึงทางเลือกของศีลธรรมที่มีผลสืบเนื่องมาจากการพิจารณาว่า “เหตุผลที่เป็นความจริงและถูกต้องคือทางเลือกของศีลธรรมอันดีงามและเป็นสิ่งที่เหตุผลสามารถนำมาพิสูจน์ได้” และตักเตือนผู้อื่นด้วยสัจธรรม กล่าวคือหลักคำสอนที่แท้จริง และตักเตือนผู้อื่นด้วยความอดทน กล่าวคือมีความตั้งมั่นและมีการยืนหยัดในการทำงานที่ดีและมีความชอบธรรม” (‘Abu al-Hasan al-Nadwī. 1994: 4/536)

อัซซะอ์ดี¹⁸⁷ (al-Sa‘dī. 2000-1420: 4/536) ได้อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลา นั่นคือทั้งกลางวันและกลางคืนซึ่งเป็นช่วงที่ปวงบ่าวได้ประกอบอาชีพ

¹⁸⁵ คือ อะลีย์ บิน अबดุลหัยย์ บิน ฟัครุดดีน อัลหะสะนีย์ หรือชื่อนานนามว่า อะบูลหะสัน อันนัดวี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1333 เป็นปราชญ์มุสลิมอินเดีย เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1420.

¹⁸⁶ คือ นักปรัชญากรีกโบราณหลายสาขาวิชาแต่ที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดคือด้านธรรมชาติวิทยา เกิดก่อนคริสตศักราชราว 384 ปี มีอายุประมาณ 62 ปี.

¹⁸⁷ คือ अबดุลเราะหมาน บิน นาศิร บิน अबดุลลอฮ์ หรือชื่อนานนามว่า อัซซะอ์ดี เป็นปราชญ์สายอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์สังกัคมัชฮับหัมบะลี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1310 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1377.

และปฏิบัติศาสนกิจ แท้จริงมนุษย์ทุกคนย่อมขาดทุนและความขาดทุนคือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับผลกำไร และความขาดทุนมี 2 ระดับ 1) ความขาดทุนโดยทั่วไป เช่นสภาพของบุคคลที่ขาดทุนทั้งโลกนี้และโลกหน้า ขาดความโปรดปรานและตกรกรออัลลฮะฮิม¹⁸⁸ 2) ความขาดทุนเฉพาะส่วน¹⁸⁹ ด้วยเหตุนี้ พระองค์อัลลฮะฮิม ﷻ ทรงครอบคลุมความขาดทุนแก่มนุษย์ทุกคนเว้นแต่บุคคลที่มีคุณสมบัติ 4 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีความศรัทธาในสิ่งที่พระองค์อัลลฮะฮิม ﷻ ทรงพระบัญชาใช้ 2) กระทำสิ่งที่ดีทั้งหลาย กล่าวคือทุกๆ ความดี ทั้งภายนอกและภายใน เกี่ยวข้องกับสิทธิแห่งพระองค์หรือปวงบ่าว ทั้งสิ่งที่บังคับใช้หรือส่งเสริมให้ปฏิบัติ 3) ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมซึ่งมาจากการศรัทธาและการกระทำสิ่งที่ดีทั้งหลายคือการตักเตือนระหว่างกันด้วยการยุยงส่งเสริมและกระตุ้นในสิ่งดังกล่าว และ 4) ตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนบนการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์อัลลฮะฮิม ﷻ หลีกห่างจากความชั่วร้ายและอดทนบนลิขิตการณที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ ดังนั้นความศรัทธาและการกระทำสิ่งที่ดีทั้งหลายนั้นเป็นการสร้างความสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นเฉพาะส่วนบุคคล ส่วนการตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและการตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนเป็นการสร้างความสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและสังคม ทั้งนี้หากปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 คุณสมบัติดังกล่าวย่อมรอดพ้นจากความขาดทุนและประสบความสำเร็จด้วยผลกำไรอันมากมาย”

อัชชันกีฎีย¹⁹⁰ (al-Shanqīṭiy, 1415: 9/87-98) ได้อธิบายว่า: “คำว่า (الْعَصْرُ) คือนามแห่งเวลาทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งของเวลาจากหลายๆ ทศนะที่กล่าวไว้ บางทศนะก็คือทุกๆ ช่วงแห่งกาลเวลาที่พระองค์อัลลฮะฮิม ﷻ ทรงสาบานไว้เพราะมีหลากหลายปรากฏการณ์ที่น่าประหลาดใจ ประชาชาติหนึ่งล้มสลายไปแล้วกำเนิดประชาชาติใหม่มาทดแทนและกำหนดการณ์ต่างๆ เริ่มทยอยผ่านพ้นไปและเครื่องหมายแห่งความน่าประหลาดใจเกิดจากการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะของมันเอง กล่าวคือ “กลางคืนมีอาจหยุดยั้งกลางวัน ทั้งที่กลางวันแทนที่ด้วยกลางคืน” ดังคำพังเพยที่ว่า “สิ่งที่มีอยู่เปรียบดังสิ่งที่เลือนหาย และความเคลื่อนไหวคล้ายดังความสงบนิ่ง” หรือ “ยามที่เห็นเรือแล่นไปพร้อมกับเรา เสมือนหนึ่งความนิ่งไม่เห็นมันเคลื่อนไหว” เป็นความเท่าเทียมกันของเวลาอดีต เวลาปัจจุบันและเวลาอนาคตที่ได้ประสบในแต่ละช่วงเวลา และอะลียฺ ﷺ ได้อ่านโองการแรกนี้ว่า (وَالْعَصْرِ وَنَوَائِبِ الدَّهْرِ) เป็นการอ่านที่แปลกไปจากรูปแบบการอ่านทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นการอธิบายโองการอัลกุรอานเพราะไม่ถูกต้องในคำรัสที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานทั่วไปซึ่งมาจากสายรายงานของอิบนุอับบาส رضي الله عنه และบางท่านให้ทศนะอีกว่า คำว่า (الْعَصْرِ) คือ กลางคืนและกลางวัน และบางก็ให้ทศนะว่ายามเช้าและยามเย็น อัลหะสันและเกาะตาอะฮฺได้นิยามว่า “ยามเย็นเริ่มตั้งแต่ตะวันคล้อยจนกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า” เกาะตาอะฮฺกล่าวอีกว่า (الْعَصْرِ) คือช่วงสุดท้ายของเวลากลางวันเพื่อสาบานให้เห็นความสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว ดังเช่นการสาบานด้วยยามรุ่งอรุณ

¹⁸⁸ คือขุมมรกรสำหรับคนที่ปฏิเสธศรัทธาและฝ่าฝืนบัญญัติของพระองค์.

¹⁸⁹ เช่นถือศีลอดแต่ละหมาดไม่ครบ.

¹⁹⁰ คือ มุฮัมมัด อัลอะมีน บิน มุฮัมมัด อัลมุดตารฺ บิน อับดุลกอดีร์ อัลญันนียฺ หรือขนานนามว่า อัชชันกีฎียฺ เป็นปราชญ์สายอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ สังกัดมัซฮับมาลิกียฺ เกิดในปีฮิจเราะฮฺศักราชที่ 1325 เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮฺศักราชที่ 1393.

และยามสาย บางท่านให้ทัศนะว่าละหมาดอัลอัสรเพราะมันคือละหมาดอัลอัสฎอ¹⁹¹ บางท่านให้ทัศนะอีกว่าเป็นยุคสมัยของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ หรือยุคสมัยประชาชาติของท่าน เพราะเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปด้วยกับอายุของโลกนี้ และทัศนะที่ชัดเจน(พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ท่านนั้นที่รู้)ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 ทัศนะใหญ่ๆ 1) มีนัยความหมายแบบกว้างๆ โดยให้ความหมายว่ากาลเวลา 2) ทุกช่วงเวลาของมนุษย์ กล่าวคืออายุของมนุษย์ที่ได้ใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้ซึ่งเป็นสถานที่พวกเขาใช้ประกอบกิจการงานต่างๆ และบ่งบอกถึงความขาดทุนของพวกเขาในวิถีแห่งการดำเนินชีวิตและบ่งบอกถึงกรอบการบริหารชีวิตโดยการตกแต่งและสร้างคุณประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

ในสุเราะฮ์อัตตะกาษุรก่อนหน้านี้อันและสุเราะฮ์อัลฮุมาซะฮ์หลังจากนี้สามารถให้น้ำหนักถึงนัยอธิบายที่สอดคล้องกับสุเราะฮ์นี้เพราะเป็นการตำหนิความละเลยหรือเพิกเฉยของมนุษย์ที่ชอบสะสมทรัพย์สินและสร้างความสำราญใจกับบรรดาลูกหลานจนกระทั่งจบชีวิตลงในหลุมสุสานโดยไม่ยอมฉวยโอกาสในชีวิตเพื่อสะสมเสบียงคุณความดี ดังนั้นการสะสมและค่านวนทรัพย์สินในวิถีชีวิตของมนุษย์ไม่สามารถสร้างความยั่งยืนในโลกนี้ซึ่งต่างกับความศรัทธาและการกระทำสิ่งที่ดีทั้งหลายสามารถเชื่อมโยงและสร้างความมั่นคงให้แก่วิถีชีวิตของมนุษย์ได้

โองการต่อมา ﴿الْإِنْسَانُ لَفِي خُسْرٍ﴾ ในคำว่า (الْإِنْسَانُ) แม้เป็นนามเอกพจน์แต่อักษรอะลิฟลามนำหน้า (ا) ให้นัยความหมายประเภทของมนุษย์ซึ่งครอบคลุมถึงผู้เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่แต่บางทัศนะให้นัยความหมายเฉพาะผู้ที่ฝ่าฝืนเท่านั้น โองการนี้เป็นคำตอบให้กับการสาบานส่วนคำว่า ﴿خُسْرٍ﴾ บางทัศนะให้ความหมายว่าความละเลยหรือประมาท บางท่านให้ทัศนะว่าความบกพร่อง บางท่านให้ทัศนะว่าความผิดและได้รับโทษ และบางทัศนะให้ความหมายอีกว่าความหายนะและจากทัศนะที่กล่าวมีความใกล้เคียงกัน ส่วนรากศัพท์คำว่าขาดทุน (الْخُسْرَانُ) และ (الْخُسْرُ) มีที่มาคล้ายรากศัพท์เดียวกับคำว่าฝ่าฝืน (الْكُفْرَانُ) และ (الْكُفْرَانُ) ซึ่งความหมายของคำว่าขาดทุนในที่นี้คือบกพร่องและสูญเสียต้นทุนโดยไม่เฉพาะรูปแบบของความขาดทุน หากพิจารณาความขาดทุนในแง่ของคุณสมบัติทั้ง 4 ประการ กล่าวคือ ปฏิเสธศรัทธา กระทำสิ่งที่เสียหายและเป็นบาป ไม่มีการตกแต่งตนกันและกันด้วยสัจธรรมหรือสนับสนุนกันด้วยความเท็จ และไม่มีการตกแต่งตนกันและกันด้วยความอดทนหรือสร้างความกระวนกระวายใจต่อบัญญัติที่ถูกบัญญัติไว้ เหล่านี้คือความขาดทุน และสาเหตุแก่นแท้ของมนุษย์ที่ขาดทุนซึ่งปวงประชาญ์มีความเห็นพ้องกันว่าแท้จริงต้นทุนของมนุษย์คืออายุของพวกเขาที่เข้มงวดอยู่กับการปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละช่วงเวลาพวกเขาใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้เปรียบเสมือนกับตลาดที่พวกเขาซื้อข้าวด้วยเงินนั้น หากสามารถบริหารกิจการค้าขายด้วยสุจริตธรรมย่อมได้รับผลกำไรที่ดีและหากบริหารกิจการค้าขายด้วยความทุจริตย่อมขาดทุน ดังพระองค์ดำรัสการเปรียบเทียบว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ هُمْ الْجَنَّةَ...﴾

(سورة التوبة: بعض من آية 111)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงซื้อแล้วจากบรรดาผู้ศรัทธาซึ่งชีวิต

¹⁹¹ มีปรากฏในสุเราะฮ์อัลอะเกาะเราะฮ์ โองการที่ 238.

ของพวกเขาและทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา โดยพวกเขาจะได้รับ
สวนสวรรค์เป็นการตอบแทน”

(สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์: ส่วนหนึ่งของโองการ 111)

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿...هَلْ أَذِلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾

(سورة الصف: بعض من آية 10)

ความว่า “ข้าพระองค์จะชี้แนะแนวทางแก่พวกเจ้าใหม่เล่า ถึงการ
ค้าที่จะช่วยพวกเจ้าให้พ้นจากการลงโทษอันเจ็บปวด”

(สุเราะฮ์ศ็อฟ: ส่วนหนึ่งของโองการ 10)

โองการสุดท้าย ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

เป็นกรณียกเว้นจากประเภทมนุษย์ที่ขาดทุน และคำว่าศรัทธาในทางภาษาหมายถึงการยอมรับ ส่วน
ในทางวิชาการหมายถึงการยึดมั่นที่หนักแน่นด้วยกับหลักศรัทธาทั้ง 6 ประการ ดังที่ศาสนทูต ﷺ ได้
ตอบคำถามกับมะลาอิกะฮ์ญิบรีลว่า

((أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ

خَيْرِهِ وَشَرِّهِ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: بعض من رقم الحديث 114)

ความว่า “ท่านต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์
และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์และบรรดาศาสนทูตของพระองค์และ
วันสิ้นโลก¹⁹² และเชื่อในกฎกำหนดสภาวะทั้งที่ดี และไม่ดีของมัน”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: ส่วนหนึ่งจากหะดีษเลขที่ 114)

และศรัทธาตามทัศนะมติปวงประชาญ์ให้ความหมายว่าการยึดมั่นด้วยใจ ยอมรับด้วย
วาจาและปฏิบัติด้วยส่วนร่างกาย ดังนั้นการยึดมั่นเพียงอย่างเดียวแต่ไม่ยอมรับด้วยวาจาโดยการเปล่ง
ประโยคปฏิญาณตนออกมาย่อมไม่เกิดประโยชน์และไม่ถูกต้อง ดังการยึดมั่นของอะบูฏอลิบที่มีต่อ
สถานภาพการเป็นศาสนทูต ﷺ แต่ไม่ยอมกล่าวปฏิญาณตน และหากยึดมั่นและยอมรับคำกล่าว
ปฏิญาณแต่ไม่ยอมปฏิบัติย่อมเสียหายและไม่เกิดประโยชน์เช่นเดียวกัน และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ เป็น
การถัดสำนวนย่อยมาจากสำนวนทั่วไปซึ่งให้นัยอธิบายแยกเฉพาะมาจาก ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾
เพื่อให้สำนวนมีความกระชับมากขึ้น หมายถึงพวกเขา(บรรดาผู้ที่ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย)
ต่างตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และคำว่าสัจธรรมหมายถึงทุกอย่างที่ตรงกันข้ามกับความเท็จ
และยังให้นัยความหมายถึงการปฏิบัติในสิ่งที่แสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์และละทิ้งความชั่วตามทัศนะ
หนึ่งที่ทำให้ความหมายไว้ บางทัศนะกล่าวว่าสัจธรรมคืออัลกุรอานเพราะเป็นคัมภีร์ที่ประมวลไว้ซึ่งคำ
บัญชาใช้ คำสั่งห้ามและคุณความดีต่างๆ มากมาย และคำว่า (الْحَقُّ) ให้นัยอธิบายเหมือนกับคำว่า

¹⁹² หมายถึง วันกียามะฮ์ตามรากศัพท์ภาษาอาหรับ

แนวทางอันเที่ยงตรง ﴿صِرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ﴾ ดังนั้นในสุเราะฮ์นี้ครอบคลุมถึงความเที่ยงธรรมบนแนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ที่เที่ยงตรง กล่าวคือตักเตือนกันและกันด้วยความเที่ยงธรรมและปฏิบัติตามแนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ที่เที่ยงตรง ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือตักเตือนกันและกันด้วยการยืนหยัดบนแนวทางอันเที่ยงตรงเพราะความอดทนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในสิ่งที่แสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์และเกี่ยวข้องกับการละทิ้งความชั่ว” (al-Shanqīṭī, 1415: 9/87-98)

ฏ็อนฏ็อนวีย¹⁹³ (Tantāwīy, n.d.: 1/4562-4563) ได้อธิบายว่า: “บรรดาปวงปราชญ์ได้มีทัศนะที่แตกต่างกันในโองการ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ บางทัศนะกล่าวว่า (الْعَصْرِ) หมายถึงทุกช่วงแห่งกาลเวลา (الذَّهْر) และบางทัศนะว่าช่วงเวลาละหมาดอัลอัสร์ พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยละหมาดอัลอัสร์เพราะมีความประเสริฐ โดยมีคำรัสในอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: 238 ว่า ﴿وَالصَّلَاةَ الْوُسْطَى﴾ คือละหมาดอัลอัสร์ และเนื่องจากความเข้มงวดในการละหมาดดังกล่าวมีความยากลำบากเพราะมนุษย์กำลังสาละวนอยู่กับการค้าขายและการชวนขวายต่างๆ ในช่วงท้ายของวันบางท่านให้ทัศนะว่า พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยกับยุคสมัยของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ เพราะเป็นยุคที่มีความประเสริฐเมื่อเปรียบกับยุคก่อนที่ผ่านมา”

โองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ เป็นคำตอบให้การสาบาน ในคำว่า (الْإِنْسَانَ) ให้นัยความหมายประเภทของมนุษย์ซึ่งครอบคลุมถึงผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ ส่วนรากศัพท์คำว่าขาดทุน (الْخُسْر) และ (الْخُسْرَان) มีที่มาคล้ายรากศัพท์เดียวกับคำว่าฝ่าฝืน (الْكُفْر) และ (الْكُفْرَان) กล่าวคือแท้จริงมนุษย์ทุกประเภทไม่พ้นไปจากความขาดทุน บกพร่องและสูญเสียกำไรในการประกอบอาชีพหรือกิจการงานต่างๆ ตลอดอายุของพวกเขา และความขาดทุนนี้ไม่ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงหรือความอ่อนแอของร่างกาย ดังนั้นผู้ที่ขาดทุนที่สุดคือผู้ฝ่าฝืนที่ตั้งภาคีพร้อมกับพระเจ้าอื่นในการนมัสการต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ส่วนผู้ที่ขาดทุนน้อยสุดคือผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติศาสนกิจปะปนด้วยการกระทำความผิดอื่นๆ จากนั้นได้สารภาพผิดต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ อย่างสัตย์จริง ส่วนการใช้สำนวนประโยคด้วยการสาบานเพื่อเน้นย้ำให้ตระหนักถึงสิ่งที่ถูกสาบาน และการใช้สำนวน ﴿لِفِي خُسْرٍ﴾ เป็นการเปิดเผยให้รู้ว่ามีมนุษย์ได้รับความอับอายด้วยความขาดทุนซึ่งมันสามารถเกิดขึ้นได้หลายมิติด้วยกัน ส่วนการใช้ (خُسْرٍ) เป็นคำสาบานยามาเพื่อให้เกิดความรู้สึกลัวหวาดกลัวซึ่งหมายถึงความขาดทุนอันใหญ่หลวง และ ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ เป็นโองการสุดท้ายที่ชี้ให้เห็นถึงกรณียกเว้นของบรรดาผู้ศรัทธาที่มีความสัตย์จริงไม่ได้อยู่ในข่ายประเภทมนุษย์ที่ขาดทุน คำว่า (وَتَوَاصَوْا) เป็นคำกริยาที่มีรากศัพท์เอกพจน์มาจาก (الْوَصِيَّةُ) คือกล่าวเสนอตักเตือนผู้อื่นพร้อมกับการเทศนา คำว่า ﴿الْحَقِّ﴾ คือบทบัญญัติที่ยืนยันความถูกต้องโดยสิ้นเชิง ส่วนคำว่า ﴿الصَّبْرِ﴾ คือพลังในตัวบุคคลที่สามารถขมและอดกลั้นต่อสิ่งที่เลวร้ายและความชั่ว

¹⁹³ คือ มุหัมมัด สัยยิด อะฎ็อยะฮฺ ฏ็อนฏ็อนวีย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1346 เป็นอุละมาอ์มหาวิทยาลัยอัลอัสฮัรฺ สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮฺ อัซฮาฟีอียฺ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1431.

ปวงปราชญ์บางกลุ่มให้ทัศนะว่าสุเราะฮ์นี้ถูกครอบคลุมด้วยคำสัญญาโทษอันแสนสาหัส เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ชี้ขาดถึงความขาดทุนของมนุษย์เว้นแต่ผู้มีคุณสมบัติ 4 ประการ ดังที่กล่าวมาซึ่งเป็นการบ่งชี้ให้รู้ว่าความสำเร็จมนุษย์เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ 4 ประการที่ประกอบด้วย การให้ความสำคัญและรับผิดชอบข้อบังคับระดับปัจเจกบุคคลและแสดงเจตนารมณ์ต่อสังคมทุกระดับ (Ṭantāwīy, n.d.: 1/4562-4563)

อิบรอฮีม อัลกอฎฏอน¹⁹⁴ (ʿIbrāhīm al-Qaṭṭān, n.d.: 1/4562-4563) ได้อธิบายว่า: “คำว่า (العَصْرِ) คือกาลเวลา(الذَّكْرِ) หรือช่วงเวลาที่กำลังอ้างถึงรัฐและการปกครอง อาจกล่าวว่ายุคสมัยราชวงศ์อับบาซียะฮ์และยุคสมัยกษัตริย์ผู้หนึ่ง หรือยุคสมัยทางธรณีวิทยา หรือหมายถึงช่วงปลายของเวลากลางวันจนกระทั่งตะวันทอแสงแดง

ความขาดทุนคือความหลงผิด ความหายนะและความสูญเสียอะไรก็ตามที่มนุษย์ครอบครองมันอยู่ สัจธรรมคือสิ่งที่ตรงข้ามกับความเท็จ ความยุติธรรม ข้อบังคับส่วนบุคคลและองค์กร สิทธิแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ คือบัญญัติต่างๆ ที่เป็นข้อบังคับปฏิบัติเหนือพวกเรา ความอดทนคือแบกรับโดยไม่สลดใจ อดกลั้นความยากลำบากในวิถีทางแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ในระหว่างเพื่อนมนุษย์ และในการกระทำความดีงาม

โองการแรก ﴿وَالْعَصْرِ﴾ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเนื่องจากมันเกิดความน่าประหลาดใจและมีอุทาหรณ์มากมายที่บ่งชี้ถึงเดชะนุภาพแห่งพระองค์ มีทั้งสุขใจและภัยอันตราย สุขภาพดีและเจ็บป่วย ผ่อนคลายและเหนื่อยล้า เศร้าโศกและหวาดกลัวและอื่นๆ นักอรรถาธิบายบางกลุ่มให้ทัศนะว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยยามเย็นเช่นเดียวกับที่สาบานด้วยยามสาย และโองการต่อมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ แท้จริงมนุษย์อยู่ในความหลงผิดและหายนะตราบดีที่ยังให้ความสำคัญผลประโยชน์ทันตาเห็นในโลกนี้มากกว่าผลประโยชน์ในโลกหน้า และถูกครอบงำด้วยอารมณ์ความต้องการ จากนั้นพระองค์ทรงชี้แจงให้เห็นถึงประเภทมนุษย์ที่ยืนหยัดด้วยข้อบัญญัติที่บังคับใช้อย่างเคร่งครัดไม่อยู่ในประเภทมนุษย์ที่ขาดทุน โดยพระองค์ดำรัสถึงกรณียกเว้นว่า ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾ นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และกระทำความดีทั้งหลายในหนทางแห่งพระองค์และในสังคมของพวกเขา และมีความสัตย์จริงในการศรัทธาของพวกเขา และตักเตือนกันและกันด้วยการยึดมั่นในสิ่งที่ เป็นสัจธรรม และด้วยความอดทนบนความชั่วทั้งหลาย พวกเขาคือผู้มีคุณสมบัติอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ มีศรัทธามั่น กระทำความดีทั้งหลาย ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนซึ่งพวกเขารู้ค่าคุณความดีและต่างเชิญชวนไปสู่การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้น และความประเสริฐของความอดทนถูกดำรัสไว้มากกว่า 60 ครั้งในอัลกุรอาน ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿إِنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

(سورة الزمر: بعض من آية 10)

¹⁹⁴ คือ อิบรอฮีม บิน ยาซีน อัลกอฎฏอน อัลอูรดูนี เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1335 เป็นปราชญ์ชาวจอร์แดน สายอะฮ์ลิซุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ อัลอะซาอิเราะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1405.

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้อดทนนั้นจะได้รับผลตอบแทนรางวัลของพวกเขาอย่างสมบูรณ์โดยไม่อาจคำนวณ”

(สุเราะฮ์อัซซุมัร: ส่วนหนึ่งของโองการ 10)

และโองการอื่นอีกมากมาย (ไอ้อัลลอฮฺ ﷻ ขอพระองค์โปรดเลือกให้พวกเราอยู่ในหมู่ชนที่อดทนซึ่งได้กระทำความดีทั้งหลาย ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนด้วยเถิด)” (‘Ibrāhīm al-Qaṭṭān, n.d.: 1/4562-4563)

อัศศอบูนีย์¹⁹⁵ (al-Sābūnīy, n.d.: 3/600-601) ได้กล่าวว่า: “พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาและยุคสมัยต่างๆ เนื่องจากความหลากหลายของสิ่งเร้นลับและความน่าประหลาดใจที่ปรากฏขึ้นรวมถึงอุทธาน์และข้อตักเตือนต่างๆ มากมายซึ่งเป็นการสาบานถึงมนุษย์อยู่ในหลากหลายรูปแบบของความขาดทุนเพราะยังให้ความสำคัญผลประโยชน์ทันตาเห็นในโลกนี้มากกว่าผลประโยชน์ในโลกหน้าและถูกครอบงำด้วยอารมณ์ความต้องการ อิบน์อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า (الْعَصْرِ) หมายถึงกาลเวลาที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานไว้เนื่องจากมันถูกครอบคลุมหลากหลายความน่าประหลาดใจ เกาะตาดะฮ์กล่าวอีกว่า (الْعَصْرِ) คือช่วงท้ายของเวลากลางวันที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานไว้ตั้งเช่นการสาบานด้วยยามสายเพราะในช่วงเวลาทั้งสองเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ถึงเดซานุภาพและปรีชาญาณแห่งพระองค์และเป็นการย้ำเตือนที่เข้มงวด แท้จริงพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเพราะมันคือต้นทุนของอายุมนุษย์ ทุกๆ วินาทีที่ผ่านพ้นมันคือส่วนหนึ่งของอายุและความลดน้อยของชีวิต ดังคำพังเพยได้สาธยายว่า

(إِنَّا لَنَفْرَحُ بِالْأَيَّامِ نَقَطْعُهَا وَكُلُّ يَوْمٍ مَضَى نَقْصٌ مِنَ الْأَجَلِ)

มีใจความว่า “อันความสุขสำราญในแต่ละวันที่เราโอบถวญ และทุกวันที่ผ่านชีวิตเหลือน้อยลงไปทุกที”

บางทีทำให้ความหมายว่าละหมาดอัลอัศรเพราะเป็นละหมาดที่มีความประเสริฐสุดและโองการสุดท้าย ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คือพวกเขาดำเนินชีวิตอยู่ด้วยคุณสมบัติแห่งศรัทธาและการกระทำความดีทั้งหลาย พวกเขาประสบความสำเร็จเพราะได้สละขายสิ่งที่ไร้ค่าด้วยสิ่งที่ล้ำค่าและพยายามทดแทนคุณความดีต่างๆ จากอารมณ์ความต้องการที่ส่งผลประโยชน์ทันตาเห็นแค่เพียงโลกนี้ และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือพวกเขาต่างตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมซึ่งมาจากความดีงามทั้งหมด ไม่ว่าจะความศรัทธา ความสัตย์จริงและการน้อมสการต่อพระเจ้าผู้ทรงนามว่าอัลเราะห์มาน ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصِّبْرِ﴾ คือพวกเขาต่างตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนบนความยากลำบากเคราะห์กรรมต่างๆ การแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ และละทิ้งข้อห้าม พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ชี้ขาดถึงความขาดทุนของมนุษย์เว้นแต่ผู้มีคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ มีศรัทธามั่น กระทำความดีทั้งหลาย ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน แท้จริงมนุษย์ไม่อาจประสบความสำเร็จได้เว้นแต่ต้องสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ตนเองด้วยการศรัทธามั่น กระทำความดีทั้งหลาย และต้องสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ผู้อื่นด้วยการแนะนำตักเตือนและชี้ทางนำซึ่งเป็นการผนวกไว้ซึ่งสิทธิ

¹⁹⁵ คือ มุหัมมัด บิน อะลี อัศศอบูนีย์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1351 เป็นปราชญ์ชาวซีเรีย สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์.

แห่งอัลลอฮฺ ﷻ และสิทธิของปวงบ่าว และนั่นคือวิทียปัญญาอันเร้นลับที่แฝงอยู่ในสุเราะฮ์นี้” (al-Sābūnīy, n.d.: 3/600-601)

อับดุลลอฮฺ บินมุฮัมมัด¹⁹⁶ และคณะ (‘Abdullah bin Muḥamad dan Sejabat, 2000: 1430) ได้กล่าวว่า: “เนื้อหาของสุเราะฮ์อัลอัศรได้ชี้แจงถึงมนุษย์โดยทั่วไปอยู่ในความขาดทุน นอกจากบรรดาผู้ศรัทธา กระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน โองการแรก ﴿وَالْعَصْرِ﴾ มีนัยความหมายว่าขอสาบานด้วยกาลเวลา และโองการต่อมาคือ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ แท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุน กล่าวคือความขาดทุนคือสูญเสียต้นทุนและต้นทุนของแต่ละคนคืออายุ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงไม่พ้นไปจากความขาดทุนเพราะทุกวินาทีที่ผ่านไปคืออายุ หากใช้เวลาเพื่อกระทำความชั่วยอมขาดทุนแน่นอน และหากสาละวนด้วยกับสิ่งที่ไม่ดีก็ขาดทุนเช่นกัน เพราะมันไม่ได้เกิดผลประโยชน์ที่ช่วยเขาได้ในขณะจากโลกนี้ไป ไม่มีหนทางใดเพื่อให้รอดพ้นจากความขาดทุนเว้นแต่แนวทางที่ได้ดำริไว้ในสุเราะฮ์นี้ด้วยการสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตด้วยคุณสมบัติเหล่านั้นอย่างเคร่งครัดและมีความเหมาะสม ส่วนโองการสุดท้าย ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ นอกจากบรรดาผู้ศรัทธา และกระทำความดีทั้งหลายและตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรมซึ่งมันครอบคลุมถึงการยึดมั่น การเปล่งวาจาและการปฏิบัติตน และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน กล่าวคืออดทนในการปฏิบัติตามที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบัญชาใช้และหลีกเลี่ยงจากคำสั่งห้ามของพระองค์”

มุฮัมมัดสะอีด บินอุมร์¹⁹⁷ (Muḥamad Sa‘īd bin ‘Umar, 1391: 4/298-299) ได้กล่าวว่า: “โองการแรก ﴿وَالْعَصْرِ﴾ คือขอสาบานด้วยกาลเวลา และ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ คือแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนอันใหญ่หลวง คำว่า ﴿الْعَصْرِ﴾ หมายถึงกาลเวลา (الدَّهْرُ) บางท่านให้ทัศนะว่าทั้งกลางคืนและกลางวัน ทัศนะต่อมาได้อธิบายว่า คือช่วงเวลาหลังจากตะวันคล้อยจนกระทั่งเข้าสู่เวลาละหมาดมัฆริบ บางทัศนะกล่าวว่า คือละหมาดอัลอัศร และบางท่านให้ทัศนะอีกว่า คือยุคสมัยของศาสนทูต ﷺ อิบน์อับบาส رضي الله عنه อธิบายว่าพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาบานด้วยกาลเวลาเพราะในแต่ละช่วงเวลามนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ จากร่ำรวยกลายเป็นยากจน ใหญ่กลายเป็นเล็ก มีเกียรติกลายเป็นไร้เกียรติ จากสุขภาพดีกลายเป็นเจ็บป่วย เป็นการบ่งชี้ถึงเดชานุภาพแห่งพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ดังนั้นสิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับมนุษย์คืออายุ เพียงชั่วกระพริบตาไม่อาจประเมินราคาได้ หากปล่อยเวลาให้สูญเปล่าเป็นร้อยปีในอาชีพการงานที่ไม่เกิดผลประโยชน์ในโลกหน้า จากนั้นเขาเล็งเห็นคุณค่าของโลกหน้าก็บออายุที่เหลืออยู่ด้วยการเชื่อมโยงจิตใจมุ่งสู่พระองค์อย่างสัตย์จริงยอมได้พำนักอยู่สวนสวรรค์อันนิรันดร เพียงแค่ไม่กี่ลมหายใจยอมมีค่ามากกว่าร้อยปีที่สูญเปล่า และเป้าหมายที่กล่าวถึงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนอันใหญ่หลวง คือเพียงแค่ช่วงเวลาหนึ่งหรือเพียงแค่หนึ่งลมหายใจที่หมกมุ่นอยู่กับความชั่วหรือสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์มันคือความขาดทุนอันชัดแจ้ง และสิ่งทีนำไปสู่ความใกล้ชิดต่อพระองค์มากที่สุดคือการกระทำความดีต่างๆ ที่ยึดมั่นอยู่กับความเอะ

¹⁹⁶ ในนามผู้ตรวจทานของคณะกรรมการวิชาการศูนย์พัฒนาอิสลาม กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย.

¹⁹⁷ คือ โต๊ะกอฎีย์ รัฐเกดาร์ มาเลเซีย เป็นเจ้าของตัสสิรนูรออ์ลีฮ์सान.

แห่งพระองค์ตลอดเวลา การระลึกต่อพระองค์ด้วยวาจาและจิตใจ ใคร่ครวญและเพ่งจิตไปยังพระองค์ และเปิดตาจิตให้ระลึกต่อพระองค์ทั้งยามกลางคืนและกลางวัน ขณะนั่งหรือนอนและเดินไปมา”

โองการต่อมา ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ เว้นแต่ผู้ที่ไม่ขาดทุนคือบรรดาผู้ศรัทธาต่อพระองค์ อัลลอฮ์ ﷻ บรรดาศาสนทูตของพระองค์ คัมภีร์ต่างๆ ของพระองค์ และวันสิ้นโลก ส่วนความศรัทธาที่แท้จริงต้องสอดคล้องกันระหว่างวาจาและจิตใจ ส่วน ﴿وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ คือการกระทำความดีทั้งหลายโดยการเชิดชูในพระบัญชาใช้และคำสั่งห้ามของพระองค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์อย่างแท้จริง และ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ คือพวกเขาต่างตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมที่ศาสนบัญญัติได้ชี้ขาดแล้วว่าถูกต้องและห้ามปฏิเสธในเรื่องการศรัทธาต่อสถานภาพแห่งพระองค์ผู้ทรงเอกะ การสวามิภักดิ์ต่อพระองค์ ปฏิบัติตามคัมภีร์และบรรดาศาสนทูตของพระองค์ มีความสมณะในโลกนี้และมีความปรารถนาอันแรงกล้าในโลกหน้า ส่วน ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือพวกเขาต่างตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนบนการแสดงออกซึ่งการสวามิภักดิ์ต่อพระองค์และละทิ้งความชั่ว รวมถึงบททดสอบต่างๆ ที่ถูกกำหนดไว้ กล่าวคือมนุษย์ถูกตัดสินชี้ขาดว่าขาดทุนเว้นแต่ผู้ที่ปฏิบัติตามคุณสมบัติ 4 ประการดังกล่าว ได้แก่ มีศรัทธามั่น กระทำความดีทั้งหลาย ตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม และตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนซึ่ง 2 คุณสมบัติแรกเป็นข้อปฏิบัติส่วนบุคคลอันพึงประสงค์ ส่วนอีก 2 คุณสมบัติที่เหลือเป็นข้อปฏิบัติต่อผู้อื่นและส่วนรวม” (Muḥamad Sa‘īd bin ‘Umar, 1391: 4/298-299)

3.3 ความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัสร

ความสัมพันธ์เป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะหากพิจารณาถึงหลักการใช้ภาษาที่ได้กล่าวมาในหัวข้อย่อย 3.1.5 นับได้ว่าความสละสลวยและลุ่มลึกของภาษาที่ใช้มีความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ ของศาสตร์ ทั้งรากศัพท์ของคำ หลักการอ่าน หลักไวยากรณ์ และวาทศาสตร์ทางด้านอรรถศิลป์ วิจิตรโวหารและประจักษ์โวหารดังที่กล่าวมา แต่ในหัวข้อย่อย 3.3 นี้จะมุ่งสู่ประเด็นเนื้อหาของสุเราะฮ์อัลอัสรเป็นส่วนสำคัญซึ่งพบว่าแก่นแท้ของความสัมพันธ์เกิดจากความประสงค์และลิขิตการณ์ที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละโองการของตัวบทที่ปรากฏอยู่สามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ 3 มิติที่มีความเกี่ยวข้องกัน 1) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าผู้ทรงสร้างกับมนุษย์จนนำไปสู่การศรัทธาในอำนาจแห่งพระองค์ 2) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการขับเคลื่อนมิติของชีวิตในช่วงเวลาต่างๆ จนนำไปสู่การปฏิบัติตนตามแนวทางที่รองรับแรงศรัทธา 3) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในมิติทางสังคม ถือเป็นความสัมพันธ์แต่ละโองการของสุเราะฮ์อัลอัสร และในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาของสุเราะฮ์อัลอัสรยังเชื่อมโยงถึงโองการอื่นที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอาน ถือเป็นความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัสรกับสุเราะฮ์อื่นทั้งทางด้านภาษาศาสตร์และเนื้อหาในบริบทต่างๆ ซึ่งสามารถจำแนกความสัมพันธ์ดังนี้

3.3.1 ความสัมพันธ์ของโครงการแต่ละโครงการของสุเราะฮ์อัลอัศร

การสาบานที่ปรากฏอยู่ในสุเราะฮ์อัลอัศรเป็นมิติความสัมพันธ์ปฐมฤกษ์ที่บ่งชี้ถึงสถานภาพผู้ทรงสร้างและสิ่งถูกสร้างซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ คือผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งและทรงสาบานด้วยกาลเวลาว่ามนุษย์ได้ใช้ช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตอยู่ในความขาดทุน अबดุลลอฮ์ ยูสุฟ อะลี (‘Abdullah Yūsuf ‘Alī, 1991-1411: 1692) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับผู้ศรัทธาว่า: “เป็นสุเราะฮ์ที่กล่าวถึงบทพิสูจน์ของเวลาที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิต ทุกอย่างความเป็นมาในอดีตแสดงให้เห็นว่าแม้บางครั้งจะมาถึงจุดสิ้นสุดที่เลวร้าย แต่เวลาคือความโปรดปรานของผู้ศรัทธาที่ยังคงสำคัญอยู่เสมอ มันสามารถขัดเวลาชีวิตให้เกิดความบริสุทธิ์ และคอยบริหารในแต่ละช่วงเวลาด้วยความอดทนและคงมั่น หากปล่อยชีวิตให้(สูญเปล่า) หรือดำเนินชีวิต(ผิดวัตถุประสงค์) อยากรู้ว่าชีวิตของคุณคือเวลา และวันเวลาที่ผ่านมาในทุกมิติของชีวิตคือพยานที่ยืนยันถึงความว่างเปล่า ดังกล่าวนี้อาจการยืนยันถึงมนุษย์กับเวลาอยู่ในความสูญเสีย(ขาดทุน) เว้นแต่ศรัทธาและการกระทำที่ดี และการตักเตือนกันด้วยสัจธรรม (ความจริง) และการตักเตือนกันด้วยความอดทนและคงมั่น”

บทพิสูจน์ข้างต้นเป็นการย้ำเตือนให้มนุษย์ได้ใช้พิจารณาญาณแลเห็นคุณค่าของเวลาและบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุด เป็นการสานสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณให้แก่มนุษย์ได้ใคร่ครวญถึงอำนาจที่แท้จริงแห่งผู้ทรงสร้างและหล่อหลอมจิตใจให้เลื่อมใสศรัทธาต่อพระองค์ สัยยิด กุฎบ¹⁹⁸ (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3964-3965) ได้กล่าวถึงความศรัทธาว่า: “แท้จริงมันคือความสัมพันธ์ของสิ่งถูกสร้างอันได้แก่มนุษย์ที่ขาดความยั่งยืน เป็นอนุขนาดเล็กและมีขีดจำกัดซึ่งถูกบังเกิดมาจากแก่นฐานที่ตั้งเดิมและถาวร และมันจะเชื่อมโยงไปยังจักรวาลที่ถูกบังเกิดมาโดยแหล่งที่มาเดียวกันซึ่งเป็นแก่นฐานแห่งอำนาจที่ควบคุมจักรวาล กองบริวารและพลังงานต่างๆ ที่ถูกรวบรวมไว้ และจากการขับเคลื่อนข้อจำกัดของอนุขนาดเล็กไปสู่ความไพศาลของจักรวาล และจากข้อจำกัดของบริวารที่ไร้สมรรถนะไปสู่ความยิ่งใหญ่ของพลังจักรวาลที่มีอาจหยั่งรู้ และจากข้อจำกัดของอายุไปสู่การขยายตัวของระยะเวลาที่มีอาจพิภักได้เว้นแต่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ”

นัยอธิบายดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในอำนาจแห่งผู้ทรงสร้างกับระบบการขับเคลื่อนของจักรวาลที่ไม้อาจหยุดยั้งซึ่งเป็นหลักฐานทางความคิดที่สามารถสัมผัสได้ถึงแก่นแท้ของพลังอำนาจที่กำลังขับเคลื่อนระบบต่างๆ ในจักรวาลเป็นตามครรลองของพิภักเวลา ความเลื่อมใสในพลังอำนาจนำไปสู่การยอมจำนนถึงศักยภาพแห่งผู้ทรงสร้างและก่อให้เกิดพลังศรัทธาขึ้นในจิตใจ

นอกจากนี้ “ความสัมพันธ์ที่มนุษย์ได้รับการเชื่อมโยงจากพลังอำนาจพร้อมกับการขยายตัวของระยะเวลาและการขับเคลื่อนในระบบต่างๆ ของชีวิตช่วยให้พวกเขาดำรงอยู่ด้วยความสำราญและมีความสุขพร้อมกับสิ่งถูกสร้างที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันระหว่างจิตวิญญาณของพวกเขา และเมื่อชีวิตได้เดินทางสู่การฉลองชัยแห่งพระเจ้าซึ่งเป็นตำแหน่งของมนุษย์ในโลกหน้า ทุกสถานที่และทุกเวลามันเป็นความสุขที่เลอเลิศ ความภูมิใจอันเลอค่า และความคุ้นเคยแห่งชีวิตกับจักรวาลเปรียบดั่งความรักที่มอบความรักให้แก่กัน สิ่งที่สร้างไว้คือผลลัพธ์ที่รอการตอบแทนโดยพวกเขา

¹⁹⁸ คือ สัยยิด กุฎบ อิบรอฮีม หุสซัยน์ อัชชาซูลัย เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1324 เป็นอูลมะฮ์อาดียะฮ์อิสลามอะฮ์ลุลญะมาอะฮ์เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 1384.

ไม่ต้องชดเชยและความสูญเสียที่หายไปไม่ต้องชดใช้เพราะพวกเขาได้บริหารเวลาให้แก่ชีวิตอย่างคุ้มค่าที่สุดแล้ว” (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3964-3965)

จากที่กล่าวมาเป็นการชี้ให้เห็นถึงมิติความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเจ้าผู้ทรงสร้างสรรค์สิ่งและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทางจิตวิญญาณคือความศรัทธาในพลังอำนาจแห่งพระองค์ การกระทำสิ่งที่ดีทั้งหลายคือการปฏิบัติตนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตในช่วงเวลาต่างๆ จนนำไปสู่การดำรงตนตามแนวทางที่รองรับแรงศรัทธาซึ่งถือเป็นอีกมิติหนึ่งของความสัมพันธ์ สัยยิดคุฏบ (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3964-3967) ได้กล่าวถึงมิติความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำสิ่งที่ดีกับพลังศรัทธาในมนุษย์ว่า: “การกระทำสิ่งที่ดี (الْعَمَلُ الصَّالِحُ) เป็นผลผลิตตามวิสัยธรรมชาติของศรัทธา ความเคลื่อนไหวที่ริเริ่มขึ้นด้วยผลลัพธ์ที่มั่นคงคือแก่นแท้ของศรัทธาในหัวใจ ศรัทธาคือแก่นแท้ที่ตอบรับการขับเคลื่อน เมื่อตั้งมั่นในจิตสำนึกแล้วพยายามที่จะบรรลุตนเองสู่ภายนอกคือรูปแบบของการกระทำสิ่งที่ดี นี่คือศรัทธาตามระบอบอิสลามเป็นการขับเคลื่อนที่ไม่นิ่งเฉยและแปร่งสะท้อนให้เห็นภาพภายนอก หากไม่ขับเคลื่อนตามวิสัยธรรมชาติของพลังศรัทธาสู่ภายนอกมันย่อมเป็นสิ่งจอมปลอมหรือสิ่งไร้ซึ่งวิญญาณเช่นเดียวกับดอกไม้ที่สัมผัสกลิ่นหอมมันได้ตามธรรมชาติ หากไร้ซึ่งกลิ่นหอมดอกไม้จะมีค่าได้อย่างไร”

แท้จริงความศรัทธาเป็นรากฐานของชีวิตที่มีความสำคัญยิ่งซึ่งมันได้แสดงออกมาจากแขนงต่างๆ ของความดีและมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์อันมากมายแก่ชีวิต หากไม่เช่นนั้นมันก็เพียงแต่กิ่งก้านของต้นไม้ที่รื้อวันเหี่ยวแห้งและโรยรากลายเป็นผลผลิตของชัยฏอน(ขอพระองค์ทรงสาปแช่ง) และไม่ได้ก่อให้เกิดคุณค่าแห่งเวลา ศรัทธาคือรากฐานทางสุขภาวะจิตที่ดีและสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์และเป็นการจัดการความพร้อมของจักรวาลทั้งหมด เป็นสัญญาณการตอบสนองระหว่างมนุษย์กับจักรวาลที่อาศัยอยู่รอบตัวเขาและระหว่างเขากับจักรวาลจะนำไปสู่การตอบสนองด้วยแรงศรัทธาโดยอาศัยพลังขับเคลื่อนของจักรวาลที่เป็นบ่อเกิดแห่งความเชื่อของอำนาจที่มีอยู่” (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3966)

จากนัยการอธิบายถึงผลผลิตของพลังศรัทธาคือการแสดงออกซึ่งแขนงคุณความดีอันมากมายที่จะเป็นผลตอบแทนให้แก่มนุษย์ สร้างความจำเริญและมีความเป็นเลิศในการดำรงอยู่ของชีวิตในแต่ละช่วงเวลาที่ถูกขับเคลื่อนอยู่ในระบบจักรวาล

ลัยยิดคุฏบ (Sayyid Qutb, 1994-1415: 6/3964-3967) ได้กล่าวถึงมิติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในมิติทางสังคมอีกว่า: “คุณค่าของศรัทธาต้องอาศัยการขับเคลื่อน การปฏิบัติ การสร้างสรรค์และการฟื้นฟูมุ่งสู่แนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ใช่การเก็บตัวและปิดกั้นตนเองจากสภาพสังคม การมโนธรรมและความตั้งใจที่ดีเพียงอย่างเดียวไม่สามารถขับเคลื่อนพลังศรัทธาให้เกิดคุณค่าได้อย่างเด่นชัด และวิสัยธรรมชาติแห่งอิสลามที่โดดเด่นนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินชีวิต นี่คือนวัตกรรมที่ความศรัทธาคือการเชื่อมโยงด้วยแนวทางแห่งพระเจ้าผู้ทรงอภิบาล ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนที่ถาวรที่มีส่วนสำคัญในการดำรงอยู่ออกมาจากแผนการจัดการที่ยึดไว้กับเป้าหมายอันสูงสุด ด้วยวิธีการเคลื่อนไหวอันบริสุทธิ์ที่มีเหมาะสมซึ่งมาจากแนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ

ดังนั้น ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾ “การตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม” คือมิติการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันซึ่งมีข้อจำกัดและต้องอาศัยพลังศรัทธาในการขับเคลื่อนเป็นส่วนสำคัญ เพราะมีอุปสรรคมากมาย ความยากในการฝึกกำลังเคลื่อนไหวด้วยสัจธรรมหลากหลายข้อจำกัดในสัจธรรม อารมณ์ความต้องการที่ครอบงำ ตรรกะที่น่าสนใจ ภาวะสภาพแวดล้อม การปกครองแบบเผด็จการของทรราช การกดขี่ของอำนาจมืดและก่อความไม่เป็นธรรม และการตักเตือนกันและกันคือการจุดประกายการนึกคิด สร้างความกล้าและท้าทาย เป็นการแสดงออกซึ่งจุดมุ่งหมายและเป้าหมายอันสูงสุด เพื่อช่วยกันปกป้องและสนับสนุนให้ผู้อยู่ร่วมในสัจธรรมพร้อมทั้งยืนหยัดและเคียงข้างกัน”

และการขับเคลื่อนสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์อีกมิติหนึ่งที่มีความสำคัญ หากขาดสิ่งนี้การขับเคลื่อนระบอบอิสลามมีอาจยืนหยัดยั่งยืนได้ คือ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ “การตักเตือนกันและกันด้วยความอดทน” กล่าวคือความศรัทธา การกระทำสิ่งที่ดี การปกป้องสิทธิต่างๆ และความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ยากที่สุดสำหรับตนเองและองค์กร จึงต้องอาศัยความอดทนเป็นส่วนสำคัญ ต้องใช้ความอดทนในการต่อสู้กับตนเองและผู้อื่น และต้องใช้ความอดทนในภัยอันตรายและความยากลำบาก อดทนในความมองอาจของความเท็จและความชั่วร้ายต่างๆ และการตักเตือนกันและกันด้วยความอดทนเป็นการร่วมสามัคคีเพื่อดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายและเจตนารมณ์ของตนเองและองค์กร ต้องมีความมุ่งมั่นและความเพียรพยายามเพื่อสนับสนุนพลังขับเคลื่อนให้ดำเนินต่อไป มิฉะนั้นจะประสบกับความพ่ายแพ้และความขาดทุนในวิถีแห่งอิสลาม” (Sayyid Qutb. 1994-1415: 6/3968)

3.3.2 ความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัครกับสุเราะฮ์ฮิน

สุเราะฮ์ต่างๆ ที่ถูกบันทึกไว้ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานมีหลากหลายมิติความสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทรงสร้างและสิ่งถูกสร้างทางด้านจิตวิญญาณเพราะคัมภีร์อัลกุรอานเป็นแนวทางแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งถือเป็นอัตริฐธรรมนุญรุ่มสมัยของมนุษยชาติที่ใช้เป็นทางนำเพื่อความสันติสุขและสร้างสันติภาพให้แก่มวลมนุษย์ ในมิติความสัมพันธ์สุเราะฮ์อัลอัครกับสุเราะฮ์ฮินนั้นปวงปราชญ์ต่างชี้แจงถึงทัศนะความสัมพันธ์ไว้ในหนังสืออรรถาธิบายซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดได้ดังนี้

ฟัครุดดีน อรรอซีย (Fakhr al-Dīn al-Rāzī, 1992-1412: 32/620) ได้อธิบายว่า: “พระองค์ดำรัสว่า ﴿وَالْعَصْرِ﴾ คือกาลเวลาที่ท่านอยู่กับมันซึ่งพระองค์ทรงสาบานด้วยยุคสมัยในโองการนี้ ส่วนการสาบานด้วยสถานที่ พระองค์ดำรัสว่า¹⁹⁹ ﴿وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ “และเจ้านั้นเป็นผู้อาศัยอยู่ในเมืองนี้” และสาบานด้วยกับอายุ พระองค์ดำรัสว่า²⁰⁰ ﴿لَعَمْرِكَ﴾ “ขอสาบานด้วยชีวิตของเจ้า” กล่าวได้ว่า ยุคสมัยของเจ้า เมืองของเจ้า และอายุของเจ้า”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงมิติความสัมพันธ์การสาบานที่ได้ย้าเตือนถึงเกียรติของเวลาที่ศาสนทูต ﷺ ถูกแต่งตั้งมาในยุคสมัยที่มีความประเสริฐซึ่งมีความสัมพันธ์กัน

¹⁹⁹ สุเราะฮ์อัลบะลัด โองการที่ 2.

²⁰⁰ สุเราะฮ์อัลหัจญ์ โองการที่ 72.

ระหว่างสถานที่ถือกำเนิดอันศักดิ์สิทธิ์คือมหานครมักกะฮ์และอายุของท่าน(ชีวิตของท่าน)อันจำเริญที่ได้รับเกียรติรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในยุคสมัยศาสนทูตสุลัยมาน (عليه السلام) ว่า “แท้จริงพวกเขา(กลุ่มชนที่ฝ่าฝืนในยุคสมัยศาสนทูตสุลัยมาน (عليه السلام)) อยู่ในการมีนเมาหลงทาง”

อะบูฮัยยาน (‘Abu Ḥayyān, n.d.: 11/19) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ในมิติของเวลาอีกว่า: “เกาะตาตะฮุกกล่าวว่า (الْعَصْرِ) คือยามเย็น (الْعِشِيِّ) กล่าวคือพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสาบานด้วยยามเย็นเช่นเดียวกับยามสายเพราะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวบ่งชี้ถึงเดขานุภาพแห่งพระองค์ เช่นเดียวกับที่ศนะที่อบุนอาซุรได้อธิบายว่า: “แนวทางการสาบานด้วยยามเย็นเหมือนกับการสาบานด้วยยามสาย กลางวัน กลางคืน และยามรุ่งอรุณ ทางด้านสภาพอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอุณหภูมิตลอดในช่วงเวลา (‘Ibn ‘Aāshūr. 2000-1420: 30/463) จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในมิติของเวลาที่ปรากฏในสุเราะฮ์อื่นซึ่งมีการสาบานเกิดขึ้นเช่นกัน กล่าวคือ ﴿وَالضُّحَىٰ﴾ ﴿وَالنَّهَارِ﴾ ﴿وَاللَّيْلِ﴾ และ ﴿وَالْفَجْرِ﴾ เป็นมิติต่างๆ ของเวลาที่พระองค์ทรงสาบานให้เห็นถึงความเร้นลับและความน่าอัศจรรย์ใจที่ปรากฏขึ้น

โองการถัดมา ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾ เป็นการเน้นย้ำความขาดทุนที่ไม่รอดพ้นไปจากมนุษย์ด้วยคุณสมบัติที่บกพร่องอันนำดำเนินซึ่งหากพิจารณาถึงความขาดทุนในมิติต่างๆ สามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์โองการนี้กับโองการอื่นเป็นความสัมพันธ์ทางด้านคำ (خُسْرٍ) และทางด้านนัย อธิบายเนื้อหา ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿...لَيْسَ أَشْرَكَتَ لِيَحْبَطَ عَمَلِكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

(سورة الزمر: بعض من آية 65)

ความว่า “หากเจ้า(มุฮัมมัด) ตั้งภาคี(ต่ออัลลอฮ์) แน่นนอนการงานของเจ้าก็จะไร้ผล และแน่นนอนเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(สุเราะฮ์ซุซุหมัร: ส่วนหนึ่งของโองการ 65)

อับซันกีฎีย (al-Shanqīṭiy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่พวกเขาฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์และบทบัญญัติแห่งพระองค์”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ﴾

(سورة الأنعام: 31)

ความว่า “แน่นนอนได้ขาดทุนแล้วบรรดาผู้ที่ปฏิเสธต่อการพบอัลลอฮ์ จนกระทั่งเมื่อวันกิยามะฮ์มายังพวกเขาโดยกะทันหัน แล้วพวกเขาก็กล่าวว่า โอ้ความเสียหายของเราในสิ่งที่เราได้ทำให้บกพร่องในโลกนี้ โดยที่พวกเขาแบกบาปต่างๆ ของพวกเขาไว้บนหลังของพวกเขาด้วย

พึงรู้เถิดว่า ช่างเลวร้ายจริงๆ สิ่งที่เราพากำลังแบกอยู่”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม: 31)

อัชชานกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “เป็นความขาดทุนของบรรดาผู้ที่ปฏิเสธต่อการพบอัลลอฮ์ในโลกหน้าเนื่องจากพวกเขาไม่ได้ปฏิบัติตนเพื่อเตรียมการพบอัลลอฮ์และมีความสะเพร่าต่อปัญหาใช้แห่งพระองค์ในการใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้ ดังนั้นพวกเขาเองจึงสูญเสีย (ขาดทุน) และไม่มีผลประโยชน์ใดๆ ในโลกหน้า”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلُمُونَ﴾

(سورة الأعراف: 9)

ความว่า “และผู้ใดที่ตราชั่งของเขาเบา ชนเหล่านั้นแหละคือผู้ที่ก่อความขาดทุนให้แก่ตัวของพวกเขาเองเนื่องจากการที่พวกเขาไม่ได้ให้ความเป็นธรรมแก่บรรดาโองการของเรา”

(สุเราะฮ์อัลอะอ์รอฟ: 9)

อัชชานกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่พวกเขาละทิ้งในการปฏิบัติกิจการงานที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ ตราชั่งคือเครื่องมือซึ่งสำหรับกิจการงานที่ดีและชั่ว”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿...وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا﴾

(سورة النساء: بعض من آية 119)

ความว่า “และผู้ใดที่ยึดเอาชัยฏอนเป็นผู้ช่วยเหลืออื่นจากอัลลอฮ์แล้วไซ้ร้ แน่อนเขาก็ขาดทุนอย่างชัดเจน”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ: ส่วนหนึ่งของโองการ 119)

อัชชานกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่พวกเขายึดเอาชัยฏอนเป็นผู้ช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ซึ่งอีกในไม่ช้าพวกเขาคือพรรคพวกของชัยฏอน”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

(سورة المجادلة: 19)

ความว่า “ชัยฏอนมารร้ายได้เข้าไปครอบงำพวกเขาเสียแล้ว มันจึงทำให้พวกเขาลืมการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ชนเหล่านั้นคือพรรคพวกของชัยฏอน พึงทราบเถิดแท้จริงพรรคพวกของชัยฏอนนั้นพวกเขาเป็น

ผู้ขาดทุน”

(สุเราะฮ์อัลมูญาตะละฮ์: 19)

อัชชันกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่ชัยฏอนครอบงำจิตใจพวกเขาจนลืมรำลึกถึงอัลลอฮ์โดยการเชื่อฟังและหลงตามชัยฏอนในการประพฤติกความชั่ว พวกเขาคือพรรคพวกของชัยฏอน”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ عَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

(سورة آل عمران: 85)

ความว่า “และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในปรโลกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(สุเราะฮ์อะละอิมรอน: 85)

อัชชันกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่การตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรม ดังนั้นไม่มีสิ่งใดหลังจากสัจธรรมปรากฏเว้นแต่ความหลงผิดเท่านั้น และสัจธรรมคือระบอบอิสลามที่สมบูรณ์แบบ”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾

(سورة الحج: 11)

ความว่า “และในหมู่มนุษย์บางคนมีผู้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์บนขอบทางของศาสนา หากเขาได้ประสบความดีเขาก็พอกพอใจต่อสิ่งนั้น หากเขาได้ประสบความทุกข์ยาก เขาก็จะผินหน้ากลับสู่การปฏิเสธ เขาขาดทุนทั้งโลกนี้และโลกหน้า นั่นคือการขาดทุนอย่างชัดแจ้ง”

(สุเราะฮ์อัลหัจญ์: 11)

อัชชันกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/90) ได้อธิบายว่า: “ความขาดทุนดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่การตักเตือนต่อกันด้วยความอดทนและเกิดความกระวนกระวายใจและรู้สึกกลัว”

จากโองการต่างๆ และคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสาเหตุบางส่วนของความขาดทุนที่มีความสัมพันธ์กับมิติความขาดทุนที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลฮัจญ์ เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขาดทุนสำหรับมนุษย์ที่ฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ ละเลยบทบัญญัติแห่งพระองค์ สะเพร่าในการปฏิบัติและบริหารชีวิตที่ดี ร่วมพลพรรคกับชัยฏอนจนมันครอบงำจิตใจและนำสู่หนทางที่หลงผิด ขาดวิสัยทัศน์ทางสังคมในการร่วมตักเตือนกันและกันในการยึดมั่นด้วยสัจธรรมและยืนหยัดด้วยความอดทน

ส่วนโองการสุดท้ายเป็นการชี้ทางออกความขาดทุนสำหรับผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ คือนอกจากบรรดาผู้ศรัทธา กระทำความดีทั้งหลาย ตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน หากพิจารณาความสัมพันธ์โองการนี้กับโองการอื่นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงนัย อธิบายที่ให้คำตอบอันล้ำค่าแก่นุชย์ที่รู้จักลงทุนโดยการบริหารช่วงเวลาแห่งชีวิตให้เกิดความจำเริญ สร้างผลกำไรและรอดพ้นจากความขาดทุน

ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ...﴾

(سورة التوبة: بعض من آية 111)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์นั้นได้ทรงซื้อแล้วจากบรรดาผู้ศรัทธา ซึ่งชีวิตของพวกเขาและทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา โดยพวกเขาจะได้รับสวนสวรรค์เป็นการตอบแทน”

(สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์: ส่วนหนึ่งของโองการ 111)

อัลมาตุรีดี (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611) อธิบายว่า: “แท้จริงโลกนี้กับสิ่งที่มีอยู่ในโลกนี้มันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างซึ่งเปรียบดั่งตัวสินค้าและมนุษย์ที่อยู่บนโลกคือนักลงทุน”

พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿...هَلْ أَذِلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾

(سورة الصف: بعض من آية 10)

ความว่า “ข้าพระองค์จะชี้แนะแนวทางแก่พวกเจ้าไหมเล่า ถึงการค้าที่จะช่วยพวกเจ้าให้พ้นจากการลงโทษอันเจ็บปวด”

(สุเราะฮ์อัศศ็อฟ: ส่วนหนึ่งของโองการ 10)

พระองค์ดำรัสต่ออีกว่า

﴿تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَنُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

(سورة الصف: 11)

ความว่า “คือพวกเจ้าต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์และรอซูลของพระองค์ และต่อสู้ในหนทางอัลลอฮ์ ด้วยทรัพย์สินของพวกเจ้าและชีวิตของพวกเจ้า นั่นเป็นการดียิ่งสำหรับพวกเจ้าหากพวกเจ้ารู้”

(สุเราะฮ์อัศศ็อฟ: 11)

อัลมาตุรีดี (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611) ได้อธิบายว่า: “ผลกำไรนั้นคือสวนสวรรค์และชี้ทางรอดจากการลงโทษโดยการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูตของพระองค์ และการต่อสู้ในหนทางอัลลอฮ์ด้วยทรัพย์สินและชีวิตของพวกเจ้า”

จากโองการข้างต้นสามารถพิสูจน์ว่าแท้จริงมนุษย์อยู่ในความขาดทุนจากการซื้อขายของพวกเขา” เว้นแต่พวกเขาจะไม่ขาดทุน ดังความสัมพันธ์ของโองการข้างต้นกับดำรัสของพระองค์

อัลลอฮ์ ﷻ ที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลอัศรด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ และการต่อสู้ในหนทางอัลลอฮ์ถือเป็นมิติหนึ่งของการดำรงไว้ซึ่งบัญญัติของพระองค์ด้วยการบริหารทรัพย์สินและช่วงเวลาต่างๆ ของพวกเจ้าอย่างคุ้มค่าและสร้างผลกำไรให้แก่ชีวิต

อัลมาตุรียดี (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/612) ได้อธิบายอีกว่า: “ความสัมพันธ์ของคำว่า ﴿الصَّالِحَاتِ﴾ “ความดีทั้งหลาย” คือ (الْمَعْرُوفِ) “สิ่งที่ชอบด้วยบัญญัติอิสลาม”

ดังที่พระองค์ดำรัสว่า

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ...﴾

(سورة آل عمران: بعض من آية 110)

ความว่า “พวกเจ้านั้น เป็นประชาชาติที่ดีซึ่งถูกให้อุปถัมภ์ขึ้นสำหรับมนุษยชาติ โดยที่พวกเจ้าใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่มีชอบ”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน: ส่วนหนึ่งของโองการ 110)

อัลมาตุรียดี (al-Māturīdī, 2005-1426: 1/611-613) ได้อธิบายว่า: “จากคำที่ให้ ความหมายว่าสิ่งที่ชอบ (الْمَعْرُوفِ) ในโองการ คือสิ่งที่ชอบที่เป็นที่รู้จักตามวิสัยธรรมชาติและปัญญา และสิ่งที่มีชอบ(الْمُنْكَرِ) คือสิ่งที่ปัญญาไม่ยอมรับและมันแยกออกจากวิสัยธรรมชาติของมนุษย์”

จะเห็นได้ว่า ﴿الصَّالِحَاتِ﴾ มีความสัมพันธ์กันในเชิงความหมายที่ครอบคลุมอยู่ด้วยกับ(الْمَعْرُوفِ) คือสิ่งที่ชอบด้วยบัญญัติอิสลามเพราะคุณความดีทั้งหลายล้วนมาจากบทบัญญัติอิสลามที่พระองค์ทรงบัญชาใช้ทั้งสิ้น

อัสมะมัรกอญดี (al-Samarqandī. n.d.: 4/435) ได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า: “จากดำรัสที่ว่า ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ แท้จริงพวกเขาเหล่านั้นจะไม่ขาดทุน อัลเกาะตาบีย²⁰¹ กล่าวว่า ความขาดทุนคือความบกพร่อง นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย สำหรับพวกเขาคือผลตอบแทนที่ไม่บกพร่อง ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿ثُمَّ رَدَدْنَا هُوَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾

(سورة التين: 5-6)

ความว่า “แล้วเราได้ให้เขากลับสู่สภาพที่ตกต่ำยิ่ง นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย โดยที่สำหรับพวกเขาจะได้รับรางวัลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด”

²⁰¹ คือ อับดุลลอฮ์ บิน มุสลิม บิน กุฏอยบะฮ์ อัลดัยนูรีย หรือชานานนามว่า อะบูมุหัมมัด อิบน์ กุฏอยบะฮ์ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 213 เป็นอุลมาฮ์สายอะฮ์ลิสุนนะฮ์วัฏญะมาอะฮ์ มัซฮับหะนะฟียะฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 276.

(สุเราะฮ์ฮัดดีน: 5-6)

อัสซะมะร์กอนดี (al-Samarqandīy. n.d.: 4/435) ได้อธิบายว่า: “พวกเขาจะถูกบันทึกผลบุญในกิจการงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไว้”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงทางรอดพ้นจากความขาดทุนของบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสุเราะฮ์ฮัดดีนกับสุเราะฮ์อัลอัศรในเชิงประโยคและนัยความหมาย

ส่วนประโยค ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ มีความสัมพันธ์กับโองการอื่นเช่นกันทั้งรูปคำและนัยความหมายที่ได้อธิบายไว้

ดังพระองค์ดำรัสว่า

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَنَا ذَا حَرَمٍ رُبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ مِمَّنْ نَزَّلْنَاكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

(سورة الأنعام: 151)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ท่านทั้งหลายจงมาเถิด ฉันจะอ่านให้ฟังสิ่งที่พระเจ้าของพวกท่านได้ห้ามไว้แก่พวกท่านคือ พวกเจ้าอย่าให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองจริง ๆ และอย่าฆ่าลูกของพวกเจ้า เนื่องจากความจน เราเป็นผู้ให้ปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้าและแก่พวกเขา และจงอย่าเข้าใกล้บรรดาสิ่งชั่วช้าทั้งที่เปิดเผยและที่เร้นลับ และอย่าได้ฆ่าชีวิตที่อัลลอฮ์ทรงห้ามไว้ นอกจากด้วยสิทธิอันชอบธรรมเท่านั้น นั่นแหละที่พระองค์ทรงสั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้าเพื่อว่าพวกเจ้าจะใช้ปัญญา”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม: 151)

อัชชานกีฎี (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/95) ได้อธิบายว่า: “อิบนุญะฮ์ฮุด رضي الله عنه กล่าวว่า บุคคลใดมีความประสงค์ในการวิเคราะห์ถึงบทสรุปของคำสั่งเสียของศาสนทูต ﷺ ดังนั้นท่านจงอ่านโองการดังกล่าวซึ่งเป็นคำสั่งเสีย 10 ประการ กล่าวคือ 1) อย่าตั้งภาคีกับพระองค์ 2) จงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง 3) อย่าฆ่าลูกๆ เนื่องจากความจน 4) อย่าเข้าใกล้บรรดาสิ่งชั่วช้าทั้งที่เปิดเผยและที่เร้นลับ 5) อย่าได้ฆ่าชีวิตนอกจากด้วยสิทธิอันชอบธรรม และในอีกสองโองการถัดไปกล่าวอีกว่า 6) อย่าเข้าใกล้ทรัพย์สินสมบัติของเด็กกำพร้านอกจากด้วยวิถีทางที่ดียิ่ง 7) จงใช้เครื่องตวงและเครื่องชั่งด้วยความเที่ยงตรง 8) จงมีความยุติธรรมเมื่อพูด 9) จงปฏิบัติตามสัญญาของอัลลอฮ์ให้ครบถ้วน 10) อย่าปฏิบัติตามหลากหลายแนวทางเพราะมันจะทำให้ออกจากแนวทางของพระองค์”

ในความสัมพันธ์ของคำว่า ﴿الْحَقِّ﴾ พระองค์ดำรัสไว้ว่า

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

(سورة الزمر: 2)

ความว่า “แท้จริงเราประทานคัมภีร์มายังเจ้าด้วยสัจธรรม ดังนั้นเจ้าจงเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ โดยเป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจในศาสนาต่อพระองค์”

(สุเราะฮ์ซุซุมัร: 2)

อัซซันกีฎีย์ (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/94) ได้อธิบายว่า: “บางทีคนจะให้หมายความหมายของคำว่าสัจธรรมคือคัมภีร์อัลกุรอานเพราะได้ประมวลไว้ซึ่งบัญชาใช้และคำสั่งห้ามทุกประการรวมถึงคุณความดีต่างๆ อันมากมาย”

ส่วนความสัมพันธ์ของคำว่า ﴿الصَّبْرُ﴾ พระองค์ดำรัสอีกว่า

﴿يَا بُيَّيْ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾

(سورة لقمان: 17)

ความว่า “โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า แท้จริงนั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง”

(สุเราะฮ์ลุกมาน: 17)

อัซซันกีฎีย์ (al-Shanqīṭīy, 1415: 9/96) ได้อธิบายว่า: “นี่คือการสั่งเสียของลูกมานต่อลูกของท่านซึ่งเป็นการผนวกและให้ความสัมพันธ์เนื้อหาการสั่งเสีย (ตักเตือนกันและกัน) ที่ปรากฏอยู่ในสุเราะฮ์อัลอัศร”

จากโองการทั้ง 3 และคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคำว่าคำสั่งเสียในหลากหลายรูปแบบการตักเตือนกันและกัน คำว่าสัจธรรมและคำว่าความอดทนที่ปรากฏอยู่ในสุเราะฮ์อื่นมีนัยอธิบายที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ทั้งทางด้านรูปคำและความหมายที่ครอบคลุมอยู่ในสุเราะฮ์อัลอัศร เป็นความสัมพันธ์ทางด้านอรรถศาสตร์อันล้าลึกของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานในรูปแบบการตักเตือนกันและกันด้วยสัจธรรมและด้วยความอดทน ดังนั้นความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ ที่ได้อธิบายไว้ รวมถึงความเป็นมาของสุเราะฮ์อัลอัศรและหลากหลายนัยอรรถาธิบายของปวงปราชญ์ที่ผ่านมานำไปสู่การถอดบทเรียนอันหลากหลายแง่คิดและมุมมองในบทต่อไปที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเวลาแต่ละมิติของชีวิตเพื่อขจัดความขาดทุนและสร้างความจำเริญในผลกำไรแก่ชีวิตโลกนี้และได้รับความโปรดปรานจากผลตอบแทนความดีงามอันยั่งยืนในโลกหน้า